

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN
ROLÜ: BEYOĞLU BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Devra BASMACI

(Y1312.180010)

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı

Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

Temmuz, 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1312.190010 numaralı öğrencisi **Devra BASMACI**'nın "KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ: BEYOĞLU BELEDİYESİ ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 31.05.2017 tarih ve 2017/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **P. Tekin** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **12/12/2017**...edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :06/07/2017

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Feriye EYUBOĞLU

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ateş USLU

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: Beyoğlu Belediyesi Örneği” adlı çalışmanın baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU’nun sorumluluğunda tamamladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. (06/07/2017)

Devra BASMACI

ÖNSÖZ

Hayatım boyunca kültür, sanat, sanat tarihi, mimarlık ve mimarlık tarihi büyük ölçüde ilgimi çekmiştir.

Tez konumu kültürel miras alanında seçmemin nedeni; ön lisans programında öğretim gördüğüm “Kent Kültürü ve Kentleşme Politikası” dersinin öğretim üyesi Prof. Dr. Güngör ERDÜMLÜ’nün bana vermiş olduğu “Osmanlı Kentleri, İstanbul, Süleymaniye ve Çevresi” adlı ödev çalışmasıdır.

Bu çalışmayla İstanbul’un tarihi ve kültürel varlıklar açısından ne kadar zengin olduğunun farkına vardım. Ancak son zamanlarda gerek iç gerekse dış etkenler sebebiyle kültürel mirasımız yok olmaya maruz kalmaktadır. Bana göre, hangi sebeple olursa olsun kültürel mirası yok olan kent, kentsel değerini kaybetmiştir.

Bu nedenle bu konuda yerel yönetimlerin kültürel mirası koruması, geliştirmesi ve gelecek nesillere aktarması açısından görevlerinin neler olduğu ve neler olması gerektiği yönünde bir araştırma konusu seçmiş bulunmaktayım.

Tarihi ve kültürel değerlerimiz, bize sadece geçmişten kalan bir miras değil, daha da önemlisi gelecek nesillerimize ulaştırmamız gereken emanetlerdir. Bu emanetleri korumak ve geliştirmek bir zorunluluk; bunun gereği olan her türlü önlemi almak da bir toplumsal sorumluluktur.

Tez çalışmam sırasında bana destek olan, doğru kaynaklara ulaşmamı sağlayan ve çalışmam boyunca beni motive eden başta tez danışmanım Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU’na ve değerli eleştiri ve önerileri nedeniyle Prof. Dr. Zerrin GÜNAL hocama teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca kültürel miras konusunda ufkumu açan ve bu konularda beni destekleyen annem Nurhan BASMACI’ya teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz-2017

Devra BASMACI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xv
ÖZET	xvii
ABSTRACT	xix
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Hedefleri	1
1.2 Araştırma Sorunsalı	1
1.3 Araştırmanın Kapsamı	2
1.4 Araştırmanın Yöntemi	3
1.5 Varsayımlar	3
2 KÜLTÜR, KORUMA YASALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ, KÜLTÜREL MİRAS, ÖNEMİ VE GELİŞEN KORUMA EĞİLİMİ	5
2.1 Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi.....	5
2.2 Kültürel Miras Hakkında Bilgi	13
2.3 Kültürel Mirasın Önemi	15
2.4 Kültürel Mirasın Koruma Eğilimi	17
2.5 Yerel Yönetim Kavramı ve Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Yeri ve Sorumlulukları.....	18
2.5.1 Belediye Kanunlarında Tarihi ve Kültürel Varlıkların Korunmasına Dair Yer Alan Hükümler	21
2.5.2 Yerel Yönetimlerin Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Avrupa Ülkelerinde Yapılan Çalışmalar: Bologna Örneği.....	23
2.6 Kültürel Mirasın Bölgesel Kalkınma Açısından Önemi	25
2.7 Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Uluslararası Belgeler	25
2.8 Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Uluslararası Aktörler	26
2.8.1 United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).....	27
2.8.2 International Council on Monuments and Sites (ICOMOS).....	27
2.8.3 International Council Of Museum (ICOM)	28
2.8.4 International Centre For The Study of The Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM).....	30
2.9 Ülkemizde Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Çalışmalar Yapan Sivil Toplum Kuruluşları	30
2.9.1 Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)	30
2.9.2 Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.....	31
2.9.3 Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KUMID).....	31
2.10 Atatürk'ün Tarihi ve Kültürel Değerlere Verdiği Önem ve Getirdiği Yenilikler.....	32
2.10.1 Atatürk'ün Tarih ve Kültür Alanında Yaptığı Yenilikler	33

2.10.2	Atatürk'ün Güzel Sanatlar Alanında Yaptığı Yenilikler	34
2.11	Bölüm Değerlendirmesi	35
3	BEYOĞLU'NUN TARİHSEL GELİŞİMİ, KENTSEL VE KÜLTÜREL YAPISI VE TARİHİ-KÜLTÜREL DOKUSUNUN OLUŞUMU	37
3.1	Beyoğlu'nun Tarihsel Gelişimi	37
3.1.1	Osmanlı Dönemi Öncesi	38
3.1.2	Osmanlı Dönemi	40
3.1.3	Cumhuriyet Dönemi	44
3.2	Bölgenin Kentsel ve Kültürel Yapısı	46
3.2.1	Kentsel Yapısı	46
3.2.2	Kültürel Yapısı	50
3.3	Beyoğlu Bölgesinin Korunması Gerekli Tarihi-Kültürel Eserleri ve Tarihi-Kültürel Dokusunun Oluşumu	53
3.3.1	Osmanlı Dönemi Öncesi Tarihi ve Kültürel Dokunun Oluşumu ve Tarihi-Kültürel Varlıkları	53
3.3.1.1	Galata Kulesi	54
3.3.1.2	Ceneviz Sarayı (Palazzo Del Comune)	57
3.3.2	Osmanlı Dönemi Tarihi ve Kültürel Dokunun Oluşumu ve Tarihi-Kültürel Varlıkları	58
3.3.2.1	Galatasaray Lisesi (Galatasaray Mekteb-i Sultanisi)	59
3.3.2.2	Ağa Camii	61
3.3.2.3	Taksim Su Maksemi (Maksem)	62
3.3.2.4	Hacopulo Pasajı	64
3.3.2.5	Çiçek Pasajı	65
3.3.2.6	Pera Palas	66
3.3.2.7	Saint Antoine Kilisesi	67
3.3.2.8	Tünel	68
3.3.2.9	Narmanlı Han	69
3.3.2.10	Paket Postanesi	70
3.3.2.11	Bankalar Caddesi (Voyvoda Caddesi)	72
3.3.2.12	Taksim Gezi Kışlası	73
3.3.2.13	Fransız Sokağı (Cezayir Sokağı)	74
3.3.2.14	Park Oteli	75
3.3.3	Cumhuriyet Dönemi Tarihi ve Kültürel Dokunun Oluşumu ve Tarihi-Kültürel Varlıkları	76
3.3.3.1	Taksim Cumhuriyet Anıtı	76
3.3.3.2	Atatürk Kültür Merkezi (AKM)	77
3.3.3.3	Divan Oteli	78
3.3.3.4	Karaköy Yolcu Salonu	79
3.3.3.5	Yeşilçam Sokağı	80
3.4	Bölüm Değerlendirilmesi	81
4	BEYOĞLU BELEDİYESİNİN KÜLTÜREL MİRASI KORUMA YÖNÜNDEKİ ÇALIŞMALARI	83
4.1	Beyoğlu Belediyesinin Tarihsel Gelişimi	83
4.1.1	VI. Daire-i Belediye ve Restorasyon Çalışması	83
4.1.2	Beyoğlu Belediyesi	89
4.2	Beyoğlu Belediyesinin Kültürel Mirası Koruma Yönündeki Çalışmaları	90
4.2.1	Galata Kulesi Restorasyonu	91
4.2.2	Çiçek Pasajı Restorasyonu	92
4.2.3	Beyoğlu Belediyesi Tarlabası Yenileme Projesi	93

4.2.4	Beyoğlu Belediyesi Turabibaba Tekkesi Restorasyonu.....	97
4.2.5	Emek Sineması Restorasyonu	101
4.3	Bölüm Değerlendirilmesi	103
5	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
	KAYNAKLAR	109
	ÖZGEÇMİŞ.....	117

KISALTMALAR

ÇEKÜL	:Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
GEEAYK	:Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
ICCROM	:International Centre For The Study of The Preservation and Restoration of Cultural Property
ICOM	:International Council Of Museum
ICOMOS	:International Council on Monuments and Sites
KUMİD	:Kültürel Mirasın Dostları Derneği
STK	:Sivil Toplum Kuruluşları
TAÇ	: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Belediye Sarayı, Bologna, İtalya.....	23
Şekil 2.2: Bologna Üniversitesi, Bologna, İtalya	24
Şekil 3.1: 16 yüzyılda İstanbul, Galata'da Haliç.....	37
Şekil 3.2: İstanbul, Gravür, Buendelmonti	38
Şekil 3.3: 15. yüzyılda Galata ve çevresini gösteren gravür.....	40
Şekil 3.4: İstiklal Caddesi, Tünel tarafı, 1930	44
Şekil 3.5: Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi, İstiklale bakan tarafı, 1930	46
Şekil 3.6: İstiklal Caddesi Bazar dü Levan, 1930.....	50
Şekil 3.7: Galata Yangın Kulesi'nin bir asır evvelki hali	54
Şekil 3.8: Galata Kulesi'nin günümüz hali	56
Şekil 3.9: Ceneviz Sarayı (Palazzo Del Comune), 19. yüzyılın ilk yarısı.....	57
Şekil 3.10: Ceneviz Sarayı (Palazzo Del Comune) günümüz hali	58
Şekil 3.11: Galatasaray Lisesi (Galatasaray Mekteb-i Sultani)'den görünüm.....	59
Şekil 3.12: Ağa Camii (yapının güney ve batı cephe görünüşü).....	61
Şekil 3.13: Ağa Camii batı cephesi (günümüz hali).....	62
Şekil 3.14: Taksim Su Maksemi (eski hali).....	62
Şekil 3.15: Taksim Su Maksemi (günümüz hali)	63
Şekil 3.16: Hacopulo Pasajı'ndan bir görünüm.....	64
Şekil 3.17: Çiçek Pasajı'ndan bir görünüm.....	65
Şekil 3.18: Pera Palas Oteli'nden bir görünüm	66
Şekil 3.19: Saint Antoin Kilisesi'nden bir görünüm	67
Şekil 3.20: Beyoğlu Tünel'den bir görünüm.....	68
Şekil 3.21: Narmanlı Han 'dan bir görünüm.....	69
Şekil 3.22: Eski Paket Postanesi'nden bir görünüm.....	70
Şekil 3.23: Paket Postanesi (günümüz hali)	71
Şekil 3.24: Bankalar Caddesi'nden bir görünüm.....	72
Şekil 3.25: Taksim Gezi Kışlası'ndan bir görünüm.....	73
Şekil 3.26: Fransız Sokağı'ndan bir görünüm	74
Şekil 3.27: Park Oteli'nden bir görünüm.....	75
Şekil 3.28: Taksim Cumhuriyet Anıtı'ndan bir görünüm.....	76
Şekil 3.29: Atatürk Kültür Merkezi'nden bir görünüm.....	77
Şekil 3.30: Divan Oteli'nden bir görünüm.....	78
Şekil 3.31: Karaköy Yolcu Salonu'ndan bir görünüm	79
Şekil 3.32: Karaköy Yolcu Salonu (günümüz hali).....	80
Şekil 3.33: Yeşilçam Sokağı'ndan bir görünüm.....	80
Şekil 4.1: VI. Daire-i Belediye'den bir görünüm	83
Şekil 4.2: Beyoğlu Belediyesi'nden bir görünüm (günümüz hali).....	89
Şekil 4.3: Galata Kulesi Restorasyon Planı	91
Şekil 4.4: Çiçek Pasajı'ndan bir görünüm (günümüz hali).....	92
Şekil 4.5: Tarlabası Yenileme Alanı Uygulama Projesi Haritası	93
Şekil 4.6: Tarlabası Projesi (örn. 1).....	94

Şekil 4.7: Tarlabası Projesi (örn. 2)	95
Şekil 4.8: Turabibaba Tekkesi (eski hali)	97
Şekil 4.9: Turabibaba Kütüphanesi (günümüz hali)	98
Şekil 4.10: Emek Sineması (eski ve yeni hali)	101

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ: BEYOĞLU BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Hazırlanan tez çalışması, tarihi ve kültürel değerlerimizin korunması ve bu hususta yerel yönetim kuruluşlarının önemli ölçüde yetkili olduğunu kanıtlamayı hedeflemektedir. Böylece yerel yönetim kuruluşlarının tarihi ve kültürel değerleri koruma konusunda, ilgili belediye kanunlarında yer alan hükümler ile görevlerinin neler olabileceği hususunda konu açıklanmaya çalışılmıştır. Yerel yönetim kuruluşları en yakın yönetim birimi olduğundan, kentte bulunan tarihi ve kültürel niteliğinde olan taşınmazların korunmasında her türlü faaliyetlerinden sorumlu ilk yetkili birim olmalıdır. Bu noktadan yola çıkılarak çalışmada bazı ülkelerde yerel yönetimler tarafından uygulanan koruma çalışmalarına bir örnek verilmiştir.

Bir bölgede kültürel miras koruma çalışması yapılacaksa, önce bölgenin tarihi hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Tez çalışmasında bunun öneminden bahsedilmeye çalışılmış, araştırılması yapılan bölgenin tarihsel gelişimi kronolojik sırası takip edilerek aktarılmıştır. Hatta bölgenin sahip olduğu belli başlı tarihi-kültürel nitelikteki varlıklar, periyodizasyon yapılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Böylelikle araştırılması yapılan bölgenin bir nevi envanteri oluşturulmuştur. Ayrıca araştırılan bölgenin belediyesi tarafından uygulanan tarihi ve kültürel varlıkları koruma çalışmaları birkaç örnek ile açıklanmıştır. Tüm bu araştırmalar ışığında yerel yönetimler ve kültürel miras arasında ilişki kurularak koruma konusunda çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Araştırmadaki hedef yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma konusuna bir farkındalık getirmektir.

Anahtar Kelimeler: *Kültür, kültürel miras, yerel yönetimler, tarih, sanat, mimarlık, kanun, belediye*

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENTS IN THE PROTECTION OF THE CULTURAL HERITAGE: A SAMPLE OF BEYOGLU MUNICIPALITY

ABSTRACT

The thesis study aims to prove that our historical and cultural values are protected and that the local governing establishments are competent significantly in this respect. Thus, the provisions in the related municipal laws and what might be the duty of the local governments to protect the historical and cultural values have been tried to be explained. Since the local government bodies are the nearest administrative units, they should be the first authorized unit responsible for all kinds of activities for the protection of immovables which are regarded as historical and cultural values in the city. Based on this point of view, some examples of conservation work implemented by local governments in some countries have been given.

If a cultural heritage conservation work is to be conducted in a region, one should be knowledgeable with the history of the region. In the thesis study, the importance of this was tried to be mentioned and the historical development of the studied region was conveyed following the chronological order. In fact, the main historical-cultural assets that the region possesses have been tried to be explained by periodization. In this way, a sort of inventory of the investigated region has been created. In addition, the conservation works of historical and cultural assets applied by the municipality of the investigated region are explained with a few examples. In the light of these studies, solutions on conservation are offered connecting the cultural heritage and local governments. The aim of the research is to raise awareness on the issue of cultural heritage protection by local governments.

Keywords: *Culture, cultural heritage, local governments, history, art, architecture, law, municipality*

NASIL KORUMALI? *

İSTANBUL SİLÜETİ ONUN (MİMAR SİNAN)

“Bizim Mimar Sinan’ı çok iyi anlamamız lazım. Özellikle de şehirciliğini. Evet, Mimar Sinan bir şehircidir. Çevreyle bağına kuran nadir mimarlardandır. İstanbul’un tepeleri ve silueti onun eseridir ve bu silueti oluştururken kendinden evvelki büyük eserlere hürmet eder. Galata yakası ise onun camileriyle süslenmiştir. O vakit kıydan mimarilerinin görünmesi mümkün olan ve bir dere kenarındaki Piyalepaşa Camii, sonra sahilde maalesef tersane vinçlerinin ve iki köprüünün arasında bırakılan Azebhaneye yani Kaptan-ı deryalığı zamanında Sokullu Mehmet Paşa’nın ona yaptırdığı cami, ardından Tophanedeki Kılıç Ali Paşa, onun ardından Molla Çelebi, onun ardından Beşiktaş’taki Sinan Paşa Camii gibi eserleriyle Galata’nın ve Boğaz’ın İstanbul yakasını süslemiş ve damgasını vurmuştu.”

PIYALEPAŞA BOĞULUYOR

“Tabii 1950’lerdeki istimlakte Sinan Paşa Camii’nin etrafındaki hamam ve külliye yok edildi, şimdi de Molla Çelebi Camii, Martı Projesi’yle gölgeleniyor. Tophane’deki Kılıç Ali Paşa Camii ise Menderes’in gudubet antrepolarını ısrarla devam ettirmeye çalışanlar yüzünden aynı akıbete yürüyor. Unutmayalım, söz konusu yer bir dolgu alanıdır.

Piyalepaşa’nın etrafı ise İstanbul’un en berbat yapılanmasına maruzdu. Bir ara camiye kadar sokulan Kuran kursunu dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın müdahalesi önleyebildi. Şimdide doğrusu Piyalepaşa Camii etrafındaki yapılanmaları hoş karşılamak mümkün değil. Tıpkı Suudilerin Kabe’yi ortaya alıp boğan yapıları gibi, Piyalepaşa’yı da İstanbul boğuyor.”

ETRAFI BOŞ TUTMALI

“Akli başında bir memlekette olsak Kasımpaşa bölgesinin idaresiyle yükümlü ve deniz zaferlerimizin 16. yüzyıldaki ünlü amirali Piyale Paşa’nın bu camisini Mimar Sinan gibi korur, etrafındaki tepelerin hepsini yeşilliği, hiç değilse ahşap yapılarıyla bırakırdık. Olabilecek en çirkin yapılanmanın ortasında dünya mimarisinin cevher bir eseri sesini çıkarmaya çalışıyor.

Caminin içindeki çini levhalardan bir bölümünü çalıp götürmüşler. Aynı şey Karagümrük’teki Mesih Mehmet Paşa Camii’nde görülüyor. Üsküdar’da Valide-i Atik’ten götürülen çini pano, zedelenerek geri getirilebildi ve yeniden monte edildi. Mimar Sinan’ın camilerinde taşla çini ustaca ve büyük sadelikle sergilenir. Onun binalarının formu, bilhassa çarşı mintikalarındaki eserleri (mesela Rüstem Paşa Camii), çarşı esnafının zulmüne uğrar.

Çirkin yapılarla göğe doğru tırmanan İstanbul’da hiç değilse göz zevkimizi, ruhumuzun dinlenmesini Sinan’ın eserleriyle koruyabileceğimizi unutmayalım. O camilerin etrafını boş tutabilsek ne olur? Bu kadar mı muhtaçsınız ey amatör mimarlar ve inşaatçılar?” *ORTAYLI, İlber, Hürriyet 23 Nisan 2017.

İnsanın ekleyesi gelmez mi: Ve siz ey gözünü rant bürümüş ve geleceğimizi öngöremeyen yerel yöneticiler!

Devra BASMACI

1 GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı ve Hedefleri

Ülkemizin tarihten gelen derin ve zengin uygarlık birikimlerinin geleceğe aktarılması yaşamsal önem taşımaktadır.

Bir kentin değerini ortaya koyan kültürel mirasın korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla tez konusu seçilmiştir.

Bu çalışmayla Yerel Yönetimlerin kültürel mirası koruması, günümüz şartlarına uygun kullanımını geliştirmesi, gelecek nesillere aktarması ve koruma konusunda görev ve sorumluluklarından bahsedilmesi amaçlanmıştır.

Tezin ana teması kültürel mirastır. Tezin konusu ise *“Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetimlerin rolü: Beyoğlu Belediyesi örneği”* dir. Bu çalışmada tezin konusuna yönelik Beyoğlu bölgesinin tarihsel gelişimi, sahip olduğu tarihi-kültürel varlıkları ve Beyoğlu Belediyesi'nin kültürel mirası koruma çalışmaları hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Tez çalışmasının temel hedefleri;

- Koruma yasalarını tarihsel süreci irdelenerek, tarihi ve kültürel varlıkları koruma adına neler yapıldığını incelemek
- Geçmişten günümüze yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları ışığında yapılan koruma çalışmaları incelenerek koruma ile ilgili önerilerde bulunmak,
- Tarihi ve kültürel varlıklarımızın korunması konusunda toplumun daha fazla dikkatini çekmeye çalışmak
- Tarihi ve kültürel varlıklara yerel yönetimlerin sahip çıkması gerektiği bilincini aynı ulusal örgütlenme içinde güçlendirerek yaşama geçirmek

1.2 Araştırma Sorunsalı

Kültürel miras; korunup, geliştirilip gelecek nesillere aktarıldığı takdirde değer kazanır. Araştırma; “Kültürel Mirası korumada yetki ve sorumluluğu bulunan

yerel yönetimlerin tarihi ve kültürel varlıklarımızı koruma konusunda gereken değeri veriyor mu?" sorusuna cevap vermeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla araştırmanın temel hedefi olan kültürel mirasın korunmasının gerekliliği ve sürekliliğin sağlanmasına yönelik cevap aranan sorular;

- Bir ülkede kültürel mirasın önemi nedir?
- Kültürel mirası neden korumalıyız?
- Kültürel miras bir kentin değerini yansıtır mı?
- Kültürel mirasın bölgesel kalkınmadaki önemi nedir?
- Yerel yönetimlerin kültürel mirası korumadaki yetki ve sorumlulukları nelerdir?
- Tarihi ve kültürel eserlerimizin korunmasını etkileyen faktörler nelerdir?
- Türkiye’de koruma yasalarının tarihsel süreci nasıl gelişmiştir?

1.3 Araştırmanın Kapsamı

Çalışmanın amacına yönelik, Türkiye’de koruma yasalarının tarihsel gelişimi ve mahalli idareler ve yerinden yönetimlerin tarihi ve kültürel varlıkları koruma konusunda yetki ve sorumluluklarından bahsedilmiştir. Bununla birlikte kültür, kültürel miras, kültürel mirasın önemi, kültürel mirası koruma eğilimi, kültürel mirasın bölgesel kalkınmadaki önemi, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik belediye kanunlarında yer alan hükümler, kültürel mirasın korunmasında uluslararası aktörler, kültürel mirasın korunmasına yönelik uluslararası belgeler, ülkemizde kültürel mirasın korunması konusunda çalışmalar yapan sivil toplum örgütleri ve Atatürk’ün tarihi-kültürel alanda yaptığı yenilikler ve tarihi-kültürel eserlere verdiği değerler aktarılmaya çalışılmıştır.

Tez çalışmasının konusuna yönelik, Beyoğlu bölgesinin tarihsel gelişimi; Osmanlı öncesi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi şeklinde periyodizasyon yapılarak aktarılmıştır. Bölgenin kentsel ve kültürel yapısı hakkında bilgiler aktarılmıştır. Bölgenin kültür varlıkları açısından zenginliğini kanıtlamak adına sahip olduğu tarihi ve kültürel eserleri, Osmanlı dönemi öncesi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi şeklinde periyodizasyon

yapılarak belli başlı örnekler verilmiş, böylece elden geldiğince eksiksiz yakın bir envanter çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda Beyoğlu Belediyesinin tarihsel gelişimi (VI. Daire-i Belediye), Beyoğlu ilçesinin kültürel mirası, Beyoğlu Belediyesinin kültürel mirası koruma yönündeki çalışmaları hakkında birkaç örnek verilerek açıklamalarda bulunulmuştur.

1.4 Araştırmanın Yöntemi

Tez çalışması yapılırken, tez konusu için genel den özele bir tutum izlenmiştir. Çalışmanın tüm bölümleri için ilgili kitaplar, makaleler, ansiklopediler, tezler ve internetten faydalanılarak literatür taraması yapılmıştır.

Tezin konusuna yönelik, Beyoğlu Belediyesi'nin tarihi ve kültürel varlıkları koruma çalışmalarının alanlarına gidilerek yerinde incelemeler yapılmıştır.

1.5 Varsayımlar

Araştırmanın amacına yönelik olarak elde edilen temel varsayımlar

- Bir kent, tarihi ve kültürel varlıklarına değer verdiği ölçüde kent olma özelliğini korur.
- Kültürel miras, geçmiş ile gelecek arasında neden sonuç ilişkisinin kurulmasını sağlar.
- Kültürel miras içerdiği değerler nedeniyle uygun koruma ile gelecek nesillere aktarılması gereken varlıklardır. Bu değerler kültürel mirasa kamusal bir anlam kazandırmaktadır. Bu sebeple koruma adına yapılan müdahaleler toplumsal sorumluluktur.
- Tarihi-kültürel ve anıtsal değer niteliği taşıyan kentlerin ve taşınmaz varlıkların korunması vatandaşlık bilincinin gelişmesi, toplumun aydınlanması ve kuvvetlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.
- Tarihi kent dokularının ve kentsel kültürel mirasın korunması ekonomik gelişmeyi destekleyerek bu bilincin gelişmesini sağlamaktadır.
- Ülkemizde son 30 yıl içerisinde yaşanan ekonomik büyüme, küreselleşme ve imar olgusu, koruma bilincinin arka plana itilmesine neden olmuştur.

- Ülkemizde ekonomik büyümeyi canlandırmak adına yapılan ranttan pay alma süreçleri kültürel mirasımızın korunmasında sıkıntılara yol açmaktadır.
- Bilgisizlik, bilinçsizlik, ekonomik kaygılar, rant hesapları, kaynak ve bütçe yetersizliği gibi birçok nedenler kültürel mirasın zarar görmesine ve geri dönüşü olmayacak biçimde tahrip olmasına sebebiyet vermektedir.
- Ülkemizde kültürel mirasın korunmasına yönelik koruma politikaları, tarihi mekanların denetimsizliği kültürel mirasın tahrip olmasına neden olmaktadır.

2 KÜLTÜR, KORUMA YASALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ, KÜLTÜREL MİRAS, ÖNEMİ VE GELİŞEN KORUMA EĞİLİMİ

UNESCO'ya göre “*En geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal grubu tanımlayan ayırıcı maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin birleşiminden oluşan bir bütündür. Sadece sanat ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgudur*” (İKSV: 7).

2.1 Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi

Koruma olgusu, insanlık var olduğundan beri süregelmiştir. İnsan, sürekli kendine ait değerler yaratmıştır ve geçmişine ait, atalarına ait izleri çeşitli nedenlerden ötürü farklı biçimlerde hayatında tutmaya devam etmiştir. Yaratılan her değer, ait olduğu toplumun bir parçası haline gelmiş ve onu bir arada tutan koruyucu bir güç olmuştur. Bu güç sayesinde insan bir farkındalık yaratarak kime ve nereye ait olduğunu kavrayabilmiştir (Şahin: 104).

Ülkemiz tarih boyunca birçok uygarlığın yaşadığı, böylelikle tarihi ve kültürel varlıkların yoğun olduğu çok önemli coğrafyadır. Ülkemizde tarih öncesinden itibaren birçok uygarlığın yaşayıp gelişmesiyle her türde vazgeçilmez tarihi ve kültürel değer taşıyan varlıklar var olmuştur. Ancak ülkemizde yer alan tarihi ve kültürel değer niteliği taşıyan bu varlıklar, günümüzde engellenemeyecek bir boyutta yıkım ve yok olma sürecine girmiştir. Bunun nedeni ise modernleşme ve çağdaşlaşma adına yapılan hızlı ve çarpık kentleşme olarak gösterilmektedir (Asatekin: 14).

Konumu nedeniyle yüzyıllar boyunca birçok uygarlıkların yaşadığı ülkemiz, tarihi ve kültürel varlıklar açısından çok zengin bir coğrafyadır. Son dönemlerde yaşanan hızlı ve çarpık kentleşme nedeniyle tarihi ve kültürel varlıklarımız yok olmaya yüz tutmuştur. Bu nedenle koruma alanında çalışmalar gündeme gelmiştir.

Kültürel mirası koruma girişimi, bir bilanço işlemidir ve gelecek kuşaklara bir hesap verme sorumluluğudur. Bu sorumluluğu da kamu ve yerel yöneticilerinin yerine getirmesi gerekmektedir (Ortaylı, 2002: 107).

Ülkemizde tarihi ve kültürel değer taşıyan varlıkları koruma eğilimi incelendiğinde, ülkemizin gelişmiş ülkelerin kültürel değer taşıyan varlıkları koruma gelişiminin gerisinde kaldığı görülmektedir. Gerçi ülkemiz tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan varlıkların korunması konusunda önemli yasal mevzuat oluşturmaya çalışmış ve ülkenin bütününde koruma adına tedbirler almıştır. Böylelikle çıkarılan yasal mevzuat ile tarihi ve kültürel değer taşıyan varlıkları koruma konusunda ülkemiz Avrupa'da uygulanan çağdaş koruma düzeyine ulaşmayı başarmıştır (Kejanlı ve diğerleri: 179).

Ülkemizde tarihi ve kültürel varlıkları koruma eğiliminin, 19. yüzyılda ortaya çıktığı görülmektedir. Avrupa'da ortaya çıkan modernizm akımı ve Sanayi Devrimi, 1840 yıllarında Osmanlı Devletini de etkisi altına almıştır. Böylece ülkemizde koruma eğilimi baş göstermiştir (Tekeli, 1998: 179).

Kent planlama projelerinin ilk denemeleri İstanbul'da gerçekleşmiştir. Böylece ilk planlanan kent projesi 1836-1837 yılları arasında gerçekleşmiş olup, projenin sahibi, Von Moltke'dir. Bununla birlikte 1839 yılında "*ilmühaber*" yayımlanmıştır. Akabinde 1848 yılında "*Ebniye Nizamnamesi*" çıkmıştır (Kejanlı ve diğerleri: 180).

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Kadı'nın yönlendiriciliğinde gelişen bir kentsel düzen görülmeye başlamıştır. Kentsel düzende mimarbaşı ve muhtesibin denetiminde ve vakıfların sağladığı hizmetler göze çarpmaktadır. Ancak sağlanan bu hizmetler ihtiyaçları karşılamaya yetmemiştir. Böylelikle İstanbul'da 1855'te ilk belediye kurumu olan "*Şehremaneti*" kurulmuştur (Tekeli, 1998: 180). Akabinde Turuk ve Ebniye Tüzüğü adıyla 1864 yılında imar kurullarını belirleyen bir uygulama devreye girmiştir (Bektaş: 67).

Türkiye'de 1910 yıllarında Paris'in "*Kentsel Dönüşüm*" ün mimarı olan Eugene Haussmann'ın adından esinlenen bir yaklaşım olan "*Güzel Kent*" anlayışı egemen olmuştur. Bu düzenlemeyle ülkemizdeki anıtların çevreleri açılarak tüm

görmeye meydana çıkarılıp korunmaları amaçlanmıştır (Kejanlı ve diğerleri: 181).

Ülkemizdeki anıtların çevrelerinin açılması anlayışı onların meydanlarda yalnız bırakılmalarına neden olmuştur. Böylelikle bu anlayış kentsel tarihi dokuya zarar vermiş ve diğer anıtların yıkılmalarına neden olmuştur. Bu nedenle 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilan edilmesiyle kentsel koruma hususunda yeni, akılcı ve çağdaş fikirler ortaya çıkmaya başlamıştır (Ekinci: 181).

Cumhuriyet rejiminin ilan edilmesiyle 1930 ile 1935 yılları arasında kanunlar çıkarılmıştır. Çıkarılan bu kanunlar Osmanlı döneminden kalan mevzuatı değiştirmiş ve yeni bir düzenleme getirmiştir. Bu kanunlar, 1930 yılında çıkarılan "1580 sayılı Belediye Kanunu", 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu" ve 2033 sayılı "Belediye Bankası Kuruluş Kanunu" dur. Bu kanunlarla birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin önemli kentlerinde Ankara'da uygulanan modele uygun çağdaş kentleşme hareketleri görülmeye başlamıştır. Böylece 1/500 ölçekli uygulama planının yapılmasıyla, Cumhuriyet meydanları, Hükümet Konağı, Resmi kurum binaları ve tarihi eserlerin halka açılarak korunması amaçlanmıştır (Dinçer ve Akın: 182).

Tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan eserlerin ve bu eserlerin imar planlarının yapılmasıyla koruma anlayışının gelişmesi Atatürk döneminde ortaya çıktığı görülmektedir. Koruma anlayışı 1930 yıllarından itibaren daha da güçlenmiştir. Koruma alanı, eski eser anlayışı ve taşınmazların eklenmesiyle genişlemiştir. Bu yıllarda ülkemizde yapılan çalışmalar neticesinde uzmanlar tarafından 3500 eser saptanmıştır (Tekeli, 1998: 183).

Gerçek anlamda tarihi ve kültürel değer taşıyan varlıkları koruma girişiminde önemli bir adım Hermann Jansen tarafından hazırlanan Ankara İmar Planı projesiyle gerçekleşmiştir. 23 Temmuz 1932'de onaylanan bu proje, kentte yer alan kaleyi ulusal yaşam simgesi olarak kabul etmiş ve korunması için çalışmalar yürütmüştür. Kale ve çevresi 1937 yılında koruma alanı olarak belirlenmiştir. Koruma faaliyetlerini gerçekleştiren kurumlar, İçişleri Bakanlığına bağlı "Belediyeler İmar Heyeti" ile Bayındırlık Bakanlığına bağlı "Şehircilik Fen Heyeti" dir (Dinçer ve Akın: 183).

Tarihi ve kültürel değer taşıyan varlıkları imar planı projeleriyle koruma anlayışı yayılma eğilimiyle birlikte kent planlama projeleri içinde tarihi-kültürel ve doğal miraslara saygılı olma ve koruma anlayışı önem kazanmıştır. Bu koruma anlayışına en iyi kanıt; 1934 yılında çıkarılan 2722 sayılı “*Belediyeler istimlak Kanunu*” ile 1935 yılında çıkarılan 2763 sayılı “*Belediyeler imar Heyeti*”’nin kuruluşuna ilişkin kanunlardır (Tekeli, 1998: 182-183).

İstanbul’un Fethinin 500. yıl dönümünü kutlamaya yönelik Cumhuriyet Halk Partisi’nin gerçekleştirdiği önemli girişimlerden biri, 1950 yılının Mart ayında İstanbul’un Fethinin 500. Yılı ve Müteakip Fetih Yıllarını Kutlama Derneği adıyla bir cemiyet kurmak olmuştur. CHP İktidarı tarafından kurulan bu dernek, İstanbul’un fethinin 500. yılını kutlamak, eski eser ve abidelerin korunma ve tamirini sağlamak, Fatih’in heykelini yapmak, İstanbul’un ve fethinin önemini duyurmak ve bu amaçla çalışan teşekküllerle işbirliği yapmak gibi sorumluluklar üstlenmiş ve faaliyete başlamıştır (Tağmat: 52).

2 Temmuz 1951’de 5805 sayılı “*Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun*” yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile birlikte korunması gerekli tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan mimari miraslar ve bazı eski eser niteliğinde olan taşınmazların korunması, bunun yanında bakım, onarım, restorasyon ve restitüsyon hakkında uyulacak ilkelerin ve programların saptanması belirlenmiştir. GEEAYK bulunduğu zamana göre koruma ve tarih bilinci ile oluşturulmuş bir kanundur (Kejanlı ve diğerleri: 184).

1953 yılının mayıs ayında İstanbul’un fethinin 500. Yılı kutlamalarında yetkililere danışılarak muhtelif konularda tasarılar hazırlanmıştır. 1953 yılından önceleri ise Vakıflar Umum müdürlüğü, İstanbul Belediyesi ve İstanbul’un 500. Fetih Yılı Kutlama Derneği tarafından, Fatih külliyesi başata olmak üzere, Fatih devri mimari ve sanat eserleriyle Fatih şehitlerinin mezarlarının onarılmasına başlanmıştır. 1953 yılında bu onarım faaliyeti daha da hareketlenmiştir ve hemen her kültür ve sanat müessesesi imkanlarıncaya, toplantılar, gösteriler, konuşmalar ve sergiler düzenlenmiştir. İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü’nde Prof. Dr. Süheyl Ünver ve Enstitü mensupları tarafından düzenlenen Fatih Devri ilim ve sanatına ait vesikalar sergisinde Fatih’in minyatürlerinin reproduksiyonları, devrin mimarisinin röleveleri, yazma eserlerindeki hat, tezhip ve ciltlerinden örnekler asıllarına

bağlı kalınarak ufaltılmış Fatih devri mozaik ve çini panoları özellikle Fatih devrine ait sanat eserleri gösterime sunulmuştur. Ayrıca yıldönümü münasebetiyle çinili köşkte bir Fatih müzesi düzenlenmiştir. 29 Mayıs 1953 tarihinde açılış töreni yapıp, müzede şahsi eşyaları ve kendisine ait hatıralar yer almıştır (Cunbur: 267-268).

1960'lı yıllarda koruma anlayışını güçlendiren en önemli olay 1961 Anayasasının kabul edilmiş olmasıdır. Anayasanın 50. Maddesine göre Devlet, tarih-kültür ve anıtsal değeri olan varlıkların korunmasını sağlar. 1961 Anayasası aynı zamanda planlı kalkınma ilkesini gündeme getirmiştir.

Ülkemizde 1967 yılında Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile birlikte 1964 yılında kabul edilen "*Venedik Tüzüğü*" benimsenmiştir. Ancak Venedik Tüzüğü'nün ilkeleri benimsenmişse de uygulamaya konulamamıştır. Tarihi ve kültürel değer taşıyan kentlerdeki kültürel miraslar birer birer kaydedilerek koruma altına alınmıştır. Ancak var olan kanun ile tarihi ve kültürel değer taşıyan bir kenti korumak mümkün olamamıştır. Bununla birlikte ülkemizde kanun düzenlemelerindeki bu mühim eksiklik sebebiyle tarihi ve kültürel değer taşıyan kentlerin korunması gecikmiştir (Kejanlı ve diğerleri: 188).

Ülkemizde tarihi ve kültürel değer taşıyan kentleri tamamıyla koruyabilmek için önemli yasal mevzuat 1970 yıllarından sonra oluşturulmuştur. Avrupa'daki kentsel koruma adına yapılan çalışmaların ülkemize aktarılması ve tarihi-kültürel çevre koruma hususunda halkın bilinçlenmesinin artmasında akademisyenlerin kentsel koruma adına yazdıkları makaleler, GEEAYK'nın kararları ve bazı uluslararası aktörlerin kentsel koruma çalışmaları etkili olmuştur (Kejanlı ve diğerleri: 188).

Ülkemiz, UNESCO ve Avrupa Konseyi'nin bazı kararlarını onaylayarak yasallaştırmış ve hukuk belgeleri halinde getirmiştir. Bu belgeler; 1964 yılında kabul edilen "*Venedik Tüzüğü*", 1972'de "*Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Sözleşmesi*", 1985'te "*Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi*" ve 1992'deki "*Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması sözleşmesi*" dir. Ancak Osmanlı devrinden günümüze örgütsel ve kanunlara dayalı düzenlemelere sahip ülkemizde tarihi ve kültürel değerleri koruma alanında yapılan kanun ya da

yönetmelikler korumayı tehdit edici birtakım hükümler içermektedir (ICOMOS, 2013: 1).

1980’li yıllar modernizmin ve yeniden yapılanmanın yaşandığı dönemdir ve Türkiye 1982 Anayasası ile yönetilmeye başlanmıştır. Bu Anayasa’da tarihi ve kültürel varlıkların korunması konusunda özel hükümler yer almıştır. Buna göre; “Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.” (madde 63).

1710 sayılı “Eski Eserler Kanunu” tarihi-kültürel varlıkları koruma hususunda yeterli olamamıştır. Bu nedenle 21.07.1983 tarihinde kaldırılmış, yerine 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” devreye girmiştir.

Yeni anayasa doğrultusunda çıkarılan 1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile bazı yeni adımlar atılmıştır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda “Anıt” kavramı değiştirilerek “Kültür Varlıkları” tanımlaması yapılmıştır. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa bağlı 1989 yılında Resmi Gazetede yayımlanan yönetmeliğin 1. maddesi ile Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte şu tanımlar getirilmiştir (bk. s. 1).

- Taşınmaz kültür varlıkları: tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki korunması gerekli taşınmaz varlıkları,
- Taşınmaz tabiat varlıkları: jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan taşınmazları ifade eder.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 6. Maddesine göre Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır (bk. s. 4):

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

“Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteler, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir.”

2863 sayılı Kültür ve Tabiat varlıklarını koruma kanununun önemli özelliklerinden biri tarihi ve kültürel değer taşıyan kentlerde planlı koruma anlayışını getirmesidir. 2863 sayılı kanun ile koruma amaçlı imar planı önem kazanmıştır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat varlıklarını koruma kanunu ile birlikte koruma amaçlı kentsel planların belediyelerce yapılması vurgulanmıştır.

Ülkemizde İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya gibi kentlerde kentsel koruma adına yapılan planlama faaliyetleri, mahalli idareler ve yerinden yönetim birimleri aracılığıyla yapılmıştır ve halen devam etmektedir. Yapılan kentsel koruma planları sırasında, mahalli idareler ve yerinden yönetim birimleri, teknik açıdan eksik olduklarından planlarını ticari yollarla veya proje yarışmaları şeklinde elde etmektedirler. Tarihi ve kültürel değer taşıyan kentlerde yapılan koruma amaçlı imar planları, kent imar planları ile bir bütün olmak durumundadır. Ancak geçmişten günümüze kadarki zaman diliminde koruma amaçlı yapılan imar planları ile kent imar planlarında bütünleşme sağlanamadığı görülmektedir (Tekeli, 1987: 191).

Ülkemizde Kentsel koruma konusunda yasal mevzuat incelendiğinde 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, tarihi-kültürel değerler ve anıtsal değer taşıyan kentlerin korunması yükümlüğünü fazlasıyla Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurullarına yüklediği görülmektedir. Bu yükümlülük tarihi ve kültürel değerlerin doğru saptanmasından, ideal ve uygun koruma kararları alınmasına kadar birçok faaliyetleri içermektedir (Avcı, 2001: 192). 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile ilk defa merkezden yerele doğru bir koruma eğilimi görülmektedir.

Türkiye’de koruma kavramının oluşması yönünde 14.07.2004 tarihinde çıkarılan 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ilgili maddeleri şunlardır (bk. s. 1);

- “*Koruma amaçlı imar plânı*”; Bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.
- “*Yönetim alanı*”; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum

kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

Tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan kentleri koruma sorunu kültürel ve toplumsal kurumsallaşma, bilgilenme, imgeler ortaya çıkarma ve halkın düşünce ve kanılarını oluşturma sorunudur. Tüm bu sorunları ortadan kaldırmak için, toplumun tarihi ve kültürel değer taşıyan varlıkları koruma konusunda bilinçlenmesi gerekmektedir (Kuban: 193).

Ülkemizde son dönemde yaşanan hızlı ve çarpık kentleşme, ekonomik canlanma ve globalleşme süreçleri sonucunda meydana gelen ranttan pay alma istekleri, tarihi-kültürel varlıkları koruma konusunda bilinçsizlik, koruma isteksizliği ve fon yetersizliği sebebiyle tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan varlıklarımız yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle koruma konusunda politikalar oluşturularak koruma bilincini hayata geçirmek gerekmektedir (Levent, Sarıkaya: 62).

2.2 Kültürel Miras Hakkında Bilgi

Tarihi bir yapının önemi ve korunmasının gerekliliği genellikle o yapının “özgünlüğü” ile ilişkilendirilir. 1994 yılında Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) tarafından Nara’da düzenlenen konferansın sonunda açıklanan belgede bir anıtın özgünlüğü o anıtın birçok bilgi kaynağını içermesine bağlanmıştır. Bu kaynakların oluşturduğu bütünlük kültürel mirasın çok boyutlu bir şekilde tanımlanmasını sağlamıştır (Uğurlu ve Böke: 17). Böylelikle kültürel miras, geçmişten bugüne ulaşmış, insanların sahiplik bağı içinde olmaksızın sürekli değişim halinde olan değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir yansıması olarak betimlenen somut ve somut olmayan tüm varlıklardır. Kültürel miras, insanlar ve mekânlar arasında zaman içinde meydana gelen etkileşimden kaynaklanan çevrenin tüm özelliklerini içerir (ICOMOS, 2013: 2).

Uluslararası önem taşıyan tabii oluşumlara, anıtsal değer taşıyan tarihi-kültürel varlıklara ve tarihi sitlere Dünya Miras statüsü tanınmıştır. Dünya genelinde 2015 yılında yapılan çalışmalarla UNESCO Dünya Miras Listesi’ne kayıtlı korunması gerekli 1031 adet tarihi-kültürel ve doğal varlık bulunmaktadır.

Bunlardan 197'si tabii varlık, 802 tanesi tarihi-kültürel ve 32 tanesi de hem tabii hem de tarihi-kültürel varlık olarak tespit edilmiştir. UNESCO tarafından her yıl düzenlenen Dünya Miras Komitesi toplantıları ile bu oranlarda artış görülmüştür (Esmek: 3).

UNESCO kuruluşu, barışın sürekliliğini, yaratıcılığın gelişmesini, demokratik bir ortam yaratarak katılımcı toplumlar oluşturulmasını, ülke ekonomisinde kalkınmayı ve sürdürülebilirliğini sağlama amacındadır. Günümüzde tüm ülkelerde kültür ve kültürel miras, toplumları olumlu yönde geliştirdiği görülmektedir. Kültür ile birlikte, anıtsal değer taşıyan tarihi eserler, müzeler, geleneksel ve çağdaş sanatın kolları hayatımızı pek çok yönde zenginleştirmiştir. Ayrıca kültürel çeşitlilik ve kültürel miras, toplumları birbirlerine yakınlaştırarak onların uyum içinde yaşamalarını sağlamıştır (UNESCO, 2014: 38).

Kültürel miras; geçmiş ile gelecek arasında ilişki kurulan, kimlik bunalımlarına çözüm getiren, tarihi ve kültürel varlık sevgisi ve bilinci yaratabilen, toplumlar ile iletişimi kolaylaştıran; vazgeçilmez, sınırlı kaynak niteliğinde olan değerler bütünlüğüdür. Bazı sebeplerle korunamayıp yok olmaya maruz kalan bu değerler, insanlar arasındaki iletişimi, bağı, yardımlaşma ve dayanışmayı zayıflatmaktadır. Ayrıca insanlarda kimlik bunalımı veya aidiyetsizlik duygusu gibi sorunları da ortaya çıkarmaktadır (Kiper: 9).

UNESCO kuruluşu, kültürün kalkınma ve strateji uygulamalarında hak ettiği değeri sağlamak için 3 temel ilke belirlemiştir. Bunlar; *“kültürel mirasın uygun korunabilmesi için merkezi ve yerel yönetimleri desteklemek amacıyla yasal bir çerçeve oluşturulmasına katkı sağlamak”*, *“yaratıcı endüstrileri (endüstri tasarımları) kuvvetlendirerek katılımcı bir halk oluşturmak”* ve *“kültür, kültürel miras ve kalkınma için dünyada farkındalık oluşturulmasına katkı sağlamak”* olmuştur. Birçok toplum tarafından bilinen UNESCO'nun kültür sözleşmeleri, uluslararası alanda iş birliği açısından mükemmel global bir platform sağlamaktadır. Ayrıca paylaşılan değerleri ve insan haklarını içine alarak bütüncül bir kültür sistemi kurmaktadır. Bu uluslararası anlaşmalar dünyada yer alan arkeoloji mirası, doğal mirası, tarihi-kültürel mirası, sualtı kültürel mirası, somut olmayan kültürel mirası, müze eserleri ve mirasın bir diğer biçimlerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak için çaba göstermekte, bu alanda

yaratıcı, akılcı, bilimsel yaklaşımla kültür kurumlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (UNESCO, 2014: 38).

2.3 Kültürel Mirasın Önemi

İnsanlığın tarihsel gelişim evrelerinden bilgiler sunan kültürel miras; tarih bilincinin nesnel bir şekilde geliştirilmesi ve geçmişle ilgili olarak neden-sonuç ilişkisinin sağlıklı bir biçimde kurulabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Kültürel mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılmak istenmesinin arkasında mirasın bir değeri olduğu inancı yatmaktadır. Bu değer, miras konusu olanın kendinden menkul bir özelliği olmasından çok, insanların atfettikleri ile ilgilidir. Kültürel mirasın toplumlar için taşıdığı değer başında, toplumların geçmişleri ile kurdukları ilişkinin miras öğeleri üzerinden somutluk kazanıyor olması gelir. Miras öğeleri, kitaplarda soyut bir şekilde anlatılan geçmiş hikâyelerini, bugünün insanları için canlandırmaya yararlar. Kültürel mirasa verilen değer tam da budur; geçmişin izlerini bugüne kadar sürdürmek. Ancak geçmişin aynen bugün olduğu gibi karmaşık, çok katmanlı ve çok sesli bir oluşumlar yığını olduğunu göz önüne alacak olursak, geçmişin hangi unsurlarının bugüne taşınması gerektiği, geçmişin nelerinin bizim için bugün anlamlı olduğu soruları, geçmişe ilişkin hep bir seçim, eleme ve yorumlama faaliyetinin yürütülmekte olduğunu gösterir. Toplumlardaki entelektüel birikim, öncelikler, kimlik arayışlarına göre ve miras ile ilgilenen uzmanların öncelik ve bakış açılarına göre, farklı dönemlerde, kültür mirası konularına ve alanlarına farklı değerler atfedilebilir. Bazı durumlarda bazı kültür mirası öğeleri değersiz addedilip üzerine gidilmeyebilir. Buradan çıkan sonuç mirasa atfedilen değer toplumdun o andaki kültürel sistemi, duyarlılıkları, hassasiyetleri tarafından belirlendiğidir (Darvill: 8).

Tarihi ve kültürel varlıklar diğer bir deyişle kültürel miras, insanoğlunun, halkın ve halkı oluşturan kültürel toplulukların kimliğinin, varlığının ve sürekli oluşumun simgesi ve kanıtıdır şüphesiz. Tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan varlıklar, tarihsel bir belge, sanatsal bir obje, ekonomik, sosyal, dini, sivil ve çoğu zaman politik bir değer içerir. Vazgeçilmez ve yenilemez varlıklar bütünü olan kültürel miras, insanoğlu için önemli değer olan emanet kavramıyla özdeşleşmiş, içinde barındırdığı bütün değerleriyle birlikte gelecek nesillere

aktarılması toplumsal sorumluluk olarak karşımıza çıkmıştır (ICOMOS, 2013: 1).

Tarihi ve kültürel nitelik taşıyan varlıklar, farklı kültürler arasındaki ilişkileri geliştirerek, demokratik bir ortamın oluşturulmasına zemin hazırlayan kaynaklardır. Bu nedenle bu varlıklar çok önemlidir ve vazgeçilmezdir (Güngör: 69).

Kültürel mirası koruma girişimi, yaratıcı endüstrilerin ortaya çıkmalarına destek olma, özellikle kültürel hizmet ve ürünlerin yerel üretimini artıracak mekanizmaların desteklenmesi, yerel piyasaların ortaya çıkartılması ve dünya çapında dağıtımına olanak sağlamaktadır (UNESCO, 2015: 5).

Japonya'nın Nara kentinde 1994 yılında kabul edilen Nara Bildirgesinin önsöz bölümünde; globalleşme ve örnekleşme tehditlerine karşı tarihi ve kültürel varlıkların korunması konusunda kendine has özgün uygulamaların dikkate alınacağı, bu varlıklara saygı gösterme ve aydınlatmaya büyük katkılar sağlanacağı açıklanmıştır. Bu bağlamda, tarihi ve kültürel varlık çeşitliliğinin insanoğlu için yadsınamaz bir zenginlik oluşturduğuna dikkat çekilerek, bildirgenin temelini oluşturan "*değerler ve özgünlük*" başlığına geçilmektedir. (Akın, 2010: 62-63)

Ülkemizin en önemli özelliklerinden biri tarihi-kültürel varlıklar açısından zengin oluşudur. Bu zenginliğin korunarak 21. yüzyılın kimlikli kentlerle yaşanmasını sağlamak ve kültür değerlerine sahip çıkmış güçlü ve saygın bir millet olmak en önemli hedefimiz ve sorumluluğumuz olmalıdır (Dokuzoğlu: 42).

Ülkemiz, tarihi ve kültürel varlıkların çeşitliliği ve zenginliği nedeniyle evrensellik kazanmıştır. Bu nedenle ülkemiz, tarihi ve kültürel varlıkların korunması konusunda uluslararası bir düzeyde sorumluluk almalıdır. Bu amaçla koruma faaliyetlerinde görevli olan tüm kadroların, koruma alanına ilişkin ulusal aktörlerin, uluslararası bir platformda gelişme ve kararları tanınması, uzlaşma ve iletişim zemininde bir arada bulunması gereklidir (ICOMOS, 2013: 1).

2.4 Kültürel Mirası Koruma Eğilimi

Türkiye bir kültür mozağıdır. Çünkü İsa'dan önce 2000'lerden başlayarak Hitit, Grek, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı toplulukları kendilerine ait kültür ve sanat anlayışlarını ülkemize miras bırakmıştır. Her birinin kendine özgü estetik anlayışı vardır. Bu nedenle özenle korunmaya ihtiyaçları vardır (Öger: 27).

Günümüzde sınırlı sayıda olan, dış etmenler sebebiyle tahrip olan tarihi-kültürel varlıklarımız; kentleşmenin hızla artması, savaşlar, endüstriyel gelişmeler, tarımsal faaliyetler ve kamu ve özel kuruluşların uygulamış oldukları rantsal faaliyetlerin etkisiyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

İnsanlık tarihi açısından büyük önem taşıyan kültürel miraslarımız, savaşların, felaketlerin, arkeolojik sit alanlarını göz ardı eden yapılaşmaların, merkezi ve yerel yönetimlerin büyük ölçekli karayolu, baraj, metro vb. imar çalışmalarının ve çeşitli ihmallerin etkisiyle birer birer yok edilmektedirler. İnsanlığın ortak mirasının yaşatılması noktasında dünya genelinde yaşanan bu sorunlar, zamanla ulusal ve uluslararası ölçeklerde birtakım koruma ilkelerinin belirlenmesini ve kültürel mirasın dokümantasyon standartlarının saptanmasını zorunlu kılmış olup, bu kapsamda dünya genelinde bazı ülkeler tarafından birtakım sözleşmeler, yasalar, tüzükler ve yönetmelikler tanımlanmıştır. Öyle ki bu süreçte mevcut koruma yaklaşımların tarihi ve kültürel yönden zengin kentlerin birçok sorunları nedeniyle yetersiz kalması sonucunda; gerek çeşitli mühendislik disiplinlerin gerekse de kent bilimcilerin ve arkeologların ortak çalışmalar yürütmesine yönelik çabalar hız kazanmıştır. Koruma yaklaşımlarının ortaya çıkışından günümüze kadar yaşanan bu dönüşüm sonucunda günümüzde kültürel mirasın korunmasına yönelik yaklaşımlarında önemli değişiklikler yaşanmıştır (Girişken: 2).

Tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan varlıkların korunması konusu; kentleşme olgusu, çevre, hukuk, insan hakları, mimarlık, hukuk ve planlama gibi birçok alanı ilgilendiren ve birlikte ele alınması gereken önemli ve kapsamlı bir konudur (Avcı, 2002: 11). Prof. Dr. Ruşen KELEŞ bir kentin kültürel dokusunu korumayı: *“Kültür varlıklarını korumanın, bir devletin ya da bir toplumun tekeline bırakılamayacak kadar önemli olduğu kabul edilmektedir. Tarih, kültür ve doğa varlıkları, kamusal emanettir ve bunların zarar görmesine yönelik*

davranışlar emanete ihanet olarak değerlendirilir. Bu değerler, geçmişten miras değil, gelecek kuşaklardan ödünç alınmış değerlerdir. Kültür değerleri üzerinde tüm insanlık hak sahibi olduğu içindir ki, kültür, tarih ve mimarlık eserlerinin özgün niteliğini bozanlar başkalarının haklarını çiğnemiş, kente ve çevreye karşı suç işlemiş olurlar” şeklinde dile getirmiştir (Keleş: 15).

2.5 Yerel Yönetim Kavramı ve Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Yeri ve Sorumlulukları

1982 Anayasasında yerel yönetimler, *“il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir”* (madde 27) şeklinde tanımlanmıştır.

Yerel yönetimler, kente en yakın bir yönetim birimi olduğundan, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasında, iyileştirilmesinde ve geliştirilmesinde ilk sorumluk sahibidir şüphesiz. Çünkü yerel yönetimler halka en yakın, subsidiarite ilkesini destekleyen bir yönetim biçimidir. Belediyeler şehir ve bölge imar planları yapmaktadır. Belediyeler bu planları yaparken bölgenin tarihi kentsel dokusuna zarar vermeden gerçekleştirmelidir. Ayrıca kültürel mirası koruma sürecinde devamlılığın sağlanmasının şartlarından biri; uluslararası kanun düzenlemelerinde yerel yönetimlere daha fazla görev ve yetki verilmesidir.

Ülkemizde tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve geleceğe aktarılması, bir bütün içinde farklı ölçeklerde birbirleriyle ilişkileri sıkı kurulmuş, temel amaçları belirlenmiş bir tasarımın ürünü olmalıdır. Şüphesiz bu, neyi, nerede, hangi kadrolarla sağlıklı gerçekleştireceğini bilen kararlı yönetimlerin varlığına bağlıdır (Sözen: 58).

Önceleri tarihi-kültürel ve anıtsal değer taşıyan varlıkların korunmasını sağlamada gereken tedbirleri almak ve denetimlerini yapmak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sorumluluğundaydı. Ancak son dönemde tarihi ve kültürel varlıkların korunması için 2863/5226 sayılı yasa ile kamu kurumu ve kuruluşlarıyla belediyeler ve valiliklere görev ve yetki verilmiştir. Kültürel mirası koruma konusunda yerel yönetimlere bu denli görev ve yetki verilmesi

olumlu karşılanmıştır. Böylece yasal düzenlemelerle yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma konusundaki görev ve yetkileri çeşitlendirilerek arttırılmıştır (Kamacı: 14).

Yerel yönetimler, vatandaşlara doğrudan temas edebilme ve idare edilen bölgenin sosyo-kültürel özelliklerine hakim olması nedeniyle, kültürel mirasın korunmasında insancıl ve eşitliği savunan, devamlılığı olan bir kalkınma anlayışı ile kapsayıcı ilkeler yaratmaları gerekmektedir (İKSV: 7).

Yerel yönetimler, kent planları yapma yetkisine sahiptir. Kent planları yapma yetkisine sahip olan yerel yönetimler, tarihi kent dokusunu koruyarak doğru plan yapmayı öğrenmek durumundadır. Bu nedenle yerel yönetimlerin buradaki sorumluluğu kesinlikle yadsınamaz. Bu durumdan ötürü yerel yönetimler, tarihi kent dokusunu korumada birinci derecede sorumludur (Ersezgin: 65).

1992 yılı Haziran ayında Birleşmiş milletler tarafından Rio de Janeri' da uygulanan, 156 ülkenin katılımıyla gerçekleşen, 21. yüzyılın geniş kapsamlı çalışma programı "*Yerel Gündem 21*" adlı küresel eylem planı kabul edilmiştir. Yerel Gündem 21, çevre koruma ve kalkınmanın sağlanmasını hedef alan, sürdürülebilirliği ve hayata geçirilmesini amaç edinen bir eylem planıdır. Yerel Gündem 21 aynı zamanda sahip olduğumuz tarihi-kültürel ve tabii varlıkların korunmasında mücadele eden bir eylem planı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, yerel yönetimlere sorumluluk yüklemiştir (Makas: 53-54).

Yerel yönetimlerin tarihi ve kültürel varlıkları koruması kapsamında yapması gerekenler şunlardır;

- Tarihi ve kültürel varlıkları koruma hususunda yasa tasarısı ve reformlar hazırlaması
- Tarihi ve kültürel varlıkları koruma konusunu siyasete malzeme yapmaması
- Tarihi ve kültürel değer taşıyan bir kentin koruma faaliyetlerini uzman kent plancılarının desteğiyle gerçekleştirmesi gerekir.

Ülkemizde tarihi ve kültürel alanların korunması açısından tarihi incelendiğinde yaşanan olaylar nedeniyle önemli gelişmelerin ve faaliyetlerin olmadığı görülmektedir. Ülkemizde tarihi ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik önemli gelişmeler 2000'li yıllardan sonra görülmüştür. Bu dönemde dikkati çeken özellikler, 1970'li yıllardan başlanarak aydınların, akademisyenlerin ve

sivil toplum örgütlerinin koruma adına gerçekleştirdiği faaliyetler ve yerel yönetimlerinde bu koruma mücadelesinde aktif bir rol üstlenmeleridir (Çekül Vakfı: 39).

Kamu idarelerinin kültür mirası yönetimine ilişkin politikaları, idarelerin bağlı buldukları bakanlıkların ve hükümetlerin politik programlarına göre şekil alır. Bu bağlamda her ülkenin kamu idaresinin kültür mirası yönetiminde farklı dönemlerdeki hakim politikalara göre farklı evrelerden geçtiğini görebiliriz. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde izlenen kamu idaresinde yerelleşme yöneliminin Türkiye’de de 2000’li yıllardan bu yana ağırlık kazandığını görüyoruz. Türkiye’de 2000’li yılların başından bu yana kültür politikası alanındaki değişimi incelediğimizde yerelleşmenin de içinde yer aldığı üç temel gelişim görülür birincisi; kültür alanında merkezi yetkilerin yerele devredilerek, yerelin daha etkin kılınması, ikincisi; özellikle kültürel altyapıların işletilmesi konusunda özel sektör girişimlerinin de devreye girmesinin önünün açılması ve üçüncüsü; kültür alanındaki özel sektör girişimlerinin teşviki için cömert ölçeklerde vergi indirimlerinin uygulamaya konulmasıdır. Merkezi hükümetin kültür politikasında izlenen bu değişim kültürel miras yönetimine de yansımaktadır. Kültür alanındaki varlıkların yönetiminin yerel idarelere devredilmesini amaçlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın “Bazı taşra kuruluşlarının İl Özel İdarelerine ve Belediyelere devredilmesini sağlayan kanun tasarısı” (*Kültür ve Turizm Bakanlığının Bazı Taşra Kuruluşlarının İl Özel İdareleri ve Belediyelere Devredilmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı*) TBMM ilgili komisyonlarından onay almış ve 2010 yılında yasalaşma sürecine girmiştir. Bu kanun tasarısının genel gerekçesinde “öncelikli hedefin kültürel mirasın korunması, yaşatılması, geliştirilmesi ve tanıtılması” olduğu söylenmekte, bu hedefin gerçekleştirilmesinde “kamu kaynaklarının yanında halkın ve sivil toplum kuruluşlarının da katkılarının sağlanmasının” önemine işaret edilmektedir. Bu amaçla, söz konusu hizmetler mahalli idarelere devredilmek suretiyle ek kaynak yaratılmakta, bunların korunması konusunda toplumsal bilinç artırılmakta, hizmetlerin etkili, verimli ve kaliteli sunumuna zemin hazırlanmaktadır.” Devredilmesi öngörülen varlıklar il ve ilçelerde ve

beldelerde bulunan kütüphaneler, kültür merkezi, danışma bürosu, güzel sanatlar galerisi ve müzelerdir (T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını: 10-11).

Kültür yönetimi alanındaki yerelleşme eğilimi, 2004 yılında Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'na 5226 sayılı kanun ile yapılan eklemelerde görülmüştür. 5226 sayılı yasa "*Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması ve Katkı Payı*" başlığını taşıyan bir düzenleme getirmiş ve belediyeler için yeni bir kültür mirası koruma ve değerlendirme amaçlı finansman kaynağı yaratmıştır (T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını: 11).

2012 yılında, 6360 sayılı Büyükşehirlerle ilgili son kanunla 30 ilde İl Özel İdareleri kaldırılmıştır. Bunun sonucunda belediye yönetimlerin bu kaynaktan yararlanması hususunda, getirilen yeni düzenek ile tahsislere devam edebileceklerdir. 1984 tarihli 2985 sayılı TOKİ kanunu ile de konut kredilerinden en az %10'unun taşınmaz kültür varlıklarının bakım, onarım ve restorasyonunda kullanılmasına olanak sağlanmakta, belediyelere tescilli taşınmaz kültür varlıklarını kamulaştırma yetkisi tanınmaktadır. 2005 tarihli 5366 sayılı kanunla da, özellikle kentsel dönüşüm alanlarındaki yıpranmış kültür varlıklarının yenilenerek yaşatılması amaçlanmıştır (Keleş: 16).

2.5.1 Belediye Kanunlarında Tarihi ve Kültürel Varlıkların Korunmasına Dair Yer Alan Hükümler

Kültürel mirasın korunmasına yönelik 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı belediye kanununda yer alan ilgili maddeler;

Madde 1- Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir.

Kanunu ilk maddesinde belediye tanımı yapılmıştır. Tanımda yer alan "*halkın medeni ihtiyaçlarının karşılanması*" ifadesi tarihi ve kültürel değerlerin korunması konusuna çağrışım yapmaktadır.

78) (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) Bu maddede sayılan her türlü yapılar ve çevresinin, yolların, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının özürülülerin kullanımına ve ulaşabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemek,

Kültürel mirasın korunmasına yönelik 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı belediye kanununda yer alan ilgili maddeler;

Madde 13- Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.

Madde 14- b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

Madde 73- (Değişik: 17/6/2010-5998/1 md.) Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir. Bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şarttır. Ancak, kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi için ilgili belediyenin talebi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca bu yönde karar alınması şarttır.

2.5.2 Yerel Yönetimlerin Kültürel Mirası Korumasına Yönelik Avrupa Ülkelerinde Yapılan Çalışmalar: Bologna Örneği

Şekil 2.1: Belediye Sarayı, Bologna, İtalya

Son dönemde kültürel mirası koruma hususunda ülkemiz genelinde Belediyelerin önem vermeye başladığı bu düşünce yapısının Dünya da bilinirliği sağlanmış örneği olarak İtalya'da yer alan Bologna şehri gösterilmektedir. Konuya görsellik kazandırmak amacıyla şekil 2.1'de "*Bologna Belediyesi*" örnek gösterilmiştir. Bologna kenti, tarihi kent dokusu, ekonomik ve sosyal dinamikleri ile birlikte devamlılığı sağlanabilir koruma ilkeleri ve devamlılığı olan kültürel kimliği ile önemli koruma çalışmalarının yapıldığı şehirdir. Bologna, İtalya'nın kuzeyinde Emilia-Romagna bölgesinde bulunmaktadır.

Şekil 2.2: Bologna Üniversitesi, Bologna, İtalya

Bologna, şekil 2.2’de görüldüğü üzere kırmızı tuğlalarla inşa edilmiş özgün yapılarından dolayı “kızıl şehir” olarak bilinmektedir. Aynı zamanda bu kızıl şehirde Avrupa’nın en eski üniversitesi bulunmaktadır. Avrupa’nın tarihi-kültürel açıdan zengin kentlerinden olan Bologna’da, Erasmus ve Dante gibi ünlü düşünürlerin öğrencilik hayatları geçmiştir.

Bologna şehrinin, kentsel dokularında dikkati çeken özelliklerin başında devrin zengin aileleri tarafından inşa ettirilen zengin görünümü kuleler caddelerine ait kendine has bir perspektif kazandıran uzun yapıdaki arkadlar gelmektedir. Bologna şehrinde kentsel koruma çalışmalarına mimar Luigi Cervallati tarafından 1969 yılında başlatılmıştır. Mimar Luigi Cervallati tarafından hazırlanan koruma amaçlı kentsel planın temel hedefi, tarihi ve kültürel nitelikteki değerlerin bir bütün olarak ele alınıp korunması gerektiği yönündedir.

Kentin anıtları, sokakları, sivil mimarileri ve yeni yapılaşmaları dahil tek bir kentsel koruma proje gibi detay verilerek çizimi gerçekleştirilmiştir. Kentsel koruma planında kentin kendine özgün yapısına önem verilmiştir. Bologna kentsel koruma planı, çevreyi belirli bir tarihte sabit kalınarak açık hava müzesine çevirmeyi değil, halkın modern bir biçimde yaşaya bileceği hareketli

ancak tarihi-kültürel kimliğini koruyan bir kent oluşturmayı hedeflemiştir. Oldukça başarılı olan bu plan geniş ölçekte stratejik plan sunmuştur. Bologna kentsel koruma planında, kentin gelişimi için tarihi ve kültürel alan odak noktası olmuştur. Günümüzde hayat şartları Avrupa'daki en yüksek kentlerinden olan Bologna, sadece tarihi ve kültürel değer taşıyan yapıların değil kent hayatının korunduğu bir şehirdir

(<http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/butuncul-kentsel-korumada-bologna-ve-verona-ornekleri>).

2.6 Kültürel Mirasın Bölgesel Kalkınma Açısından Önemi

Kalkınma Ajansları, soyut ve somut kültürel mirası bir bölgenin kalkınması açısından önemli bir potansiyel olarak değerlendirilmekte ve hem ekonomik büyüme hem de sosyal kalkınma için bu mirasın doğru şekilde korunması ve kullanılması yönünde adımlar atmaktadır (Tutar: 25).

Kültürel miras, bölgesel kalkınma söz konusu olduğunda ilk sırada ele alınması gereken potansiyellerden birisidir. Hem ekonomik büyüme hem de sosyal kalkınma için bu mirasın doğru şekilde korunması ve de kullanılması azami önem taşımaktadır.

- Hem koruma faaliyetleri hem de kullanıma açılması neticesinde bölge insanlarına iş imkanları yaratır.
- Bölgede turizmin gelişmesini sağlar.
- Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması kentlilik bilincinin, kimliğinin, gururunun ve aidiyetinin inşası için zaruridir.
- Bir kimliğin inşası ancak onu çevreleyecek şekillendirecek olan tarihi, kültürel, milli değer ve varlıklar yaşadığı sürece mümkündür.
- Bu kimliğin temeli de harcı da bu varlıklardır. Nereden gelip nereye gideceğimizi bu varlıklar bizlere hatırlatacaktır.

2.7 Kültürel Mirası Koruma Konusunda Uluslararası Belgeler

Tarihi ve Kültürel değerlerin korunması, asırlardır tüm ülkelerin tartıştığı konudur şüphesiz. Bu sebeple bazı ülkeler tarafından tarihi ve kültürel değerleri koruma adına bir takım belgeler yayınlanmıştır. Üstelik bu belgelerden

bazılarını Türkiye'nin de kabul ettiği görülmüştür. Bu metinde, uluslararası bildirgelere yer verilerek, Türkiye'nin de kabul ettiği kuramsal çerçevelerden bahsedilecektir.

Bu uluslararası belgeler; “*Carta Del Restaura (1931), Venedik Tüzüğü (1964), Amsterdam Bildirgesi (1974), Nara Bildirgesi, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyet'inin Katılmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun*” dur.

-DÜNYA KÜLTÜREL VE DOĞAL MİRASININ KORUNMASINA DAİR SÖZLEŞMEYE TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KATILMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN

Kanun No: 2658 Resmi Gazetenin

Kabul Tarihi: 14.04.1982 Tarihi:

20.04.1982

Sayısı: 17670

Madde 1- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun XVII nci Genel Kurulu tarafından 16 Kasım 1972 tarihinde kabul edilmiş bulunan “*Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme*”ye Türkiye Cumhuriyeti'nin katılması uygun bulunmuştur.

Madde 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Asatekin: 86)

2.8 Kültürel Mirası Koruma Konusunda Uluslararası Aktörler

Kültürel mirası koruma konusunda, bazı ülkeler de uluslararası örgütler kurulmuştur. Bunlardan en önemlileri, “*UNESCO, ICOMOS, ICOM, ICCROM*” dur. Bölümün bu metninde kültürel mirası koruma konusundaki uluslararası aktörler hakkında bilgi verilecektir.

2.8.1 United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

UNESCO kelimesi, United Nations “*Educational, Scientific and Cultural Organization*” sözcüklerinin baş harflerinin alınmasıyla oluşturulmuş İngilizce bir kelimedir.

UNESCO, 1946 yılında İkinci Dünya Savaş’ından sonra kurulmuş, Birleşmiş Milletlerin özel bir kurumudur. Bu kuruluşa ait yasa, kasım ayının 1945 yılında İngiltere’nin Londra şehrinde 44 adet ülkenin katılımıyla bir toplantı sırasında kabul edilmiştir. Ülkemiz bu yasayı imzalayarak ilk 20 devlet içinde 10’uncu sırada yer almıştır. Ülkemizde 20 Mayıs 1946 tarih ve 4895 sayılı kanun ile UNESCO yasasını uygun bulmuştur. Böylelikle ülkemizde 25.08.1949 tarihinde UNESCO Türkiye Milli Komisyonu adıyla UNESCO kuruluşunun 7. Maddesi gereğince yasal temsilci niteliğinde faaliyete geçmiştir (<http://www.unesco.org.tr/?page=15:62:1:turkce>)

1946 yılında kurulan UNESCO sözleşmesinde kültürün geniş bir çevreye yayılması ve insanlığın özgürlük ve barış içinde eğitilmesi insanlığın onuru açısından önemli olduğu gibi bütün milletlerin karşılıklı yardımlar ile yerine getirilmelerinin kutsal bir ödev olduğuna değinilmiştir (Şentürk: 27).

2.8.2 International Council on Monuments and Sites (ICOMOS)

İngilizce bir kelime olan ICOMOS’un açılımı, “*International Council on Monuments and Sites*” şeklindedir.

Uluslararası ve yönetimler haricinde bir kuruluş olan örgütün temel hedefi; tarihi-kültürel ve anıtsal nitelik taşıyan kentlerin korunması ve bu hususta teknikler, düşünce biçimleri ve ilkeler geliştirmektir. ICOMOS kuruluşu, 1964 yılında Venedik’te gerçekleştirilen Venedik Tüzüğü’nde tarihi-kültürel nitelikteki anıtsal merkezlerin korunması hususunda çalışmalar yapılacak uluslararası bir konseyin kurulmasını önermiştir. Venedik Tüzüğü, 2. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi’nin sonuç bildirgesidir. (<http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icerik&ayrinti=Icomos&dil=tr>)

ICOMOS örgütünün genel amaçları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- ICOMOS kuruluşu, ulusal nitelikte komiteler oluşturulmasını ve gelişimini sağlayarak, kimliğini bütün dünyada kuvvetlendirmeye çalışır.
- Venedik Tüzüğü'nün faaliyetlerini yaymaya katkıda bulunarak, kentsel ve kültürel mirasın konuları hakkında yazılı metinler oluşturur.
- Tarihi ve Kültür varlıklar adına uyarlanabilir nitelikte idari teknikler sunar.
- Çok yönlü eğitim programları geliştirerek, ulusal ve uluslararası komitelerin işbirliğini sağlar.
- ICOMOS, Fransa'nın Paris şehrinde bulunan ICOMOS Uluslararası Belgeleme Merkezi'ni zenginleştirerek, kentsel ve kültürel miras ile ilgili görselliği sağlamak amacıyla video ve slayt arşivleri sağlar.
- Koruma sorunları için uzman koruma gruplarının oluşturulmasını sağlar.
- ICOMOS, Dünya Mirası Listesine eklenecek olan yeni tarihi-kültürel varlıkların seçimi ve Dünya Mirası Listesi'ndeki tarihi-kültürel varlıkların korunma durumlarının saptanmasında UNESCO'ya danışmanlık yapmaktadır.
- ICOMOS News'un, Scientific Journal'ın, "*Monuments and Sites*" dizisi yılda 4 kez çıkararak, bildirimleri dağıtım yolu ile uzmanlara ulaştırılır.
- Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü'nün kutlaması her yıl 18 Nisan'da yapıp topluma özendirilmiştir. Basının da yapılan faaliyetlere ilgisini çekerek topluma kültürel mirası koruma konusunda bilgilendirmeye katkı sağlar.

2.8.3 International Council Of Museum (ICOM)

ICOM örgütü 1946 yılında kurulmuş, UNESCO bünyesinde oluşturulan ilk uluslararası bir birliktir. Müzelerden oluşan ve müze çalışanlarını ilgilendiren örgüt bir sivil toplum kuruluşu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuruluşun ortak amacı, müze bilimi, müzelerin idaresi ve faaliyetleri ile ilgili disiplinlerin gelişimini sağlamak olmuştur (Şentürk: 28).

4895 sayılı kanunla katılmış bulunduğumuz Birleşmiş Milletler, eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO'nun teşebbüsü ile Paris'te kurulmuş bulunan Milletlerarası Müzeler Konseyi ICOM'nin değişiklikler yapılan tüzüğüne göre, yeniden hazırlanmış olan "Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM) Türkiye

Milli Komitesi Yönetmeliği" ilgili bakanlıkların mütalaalarına dayanan Milli Eğitim Bakanlığı'nın 26.10.1970 tarih ve 7349 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 16.11.1970 tarihinde kararlaştırılarak yürürlüğe girmiştir. (<http://icomturkey.org/tr/hakk%C4%B1m%C4%B1zda>)

ICOM (Milletlerarası Müzeler Konseyi Türkiye Milli Komitesi) yönetmeliğinin 4. Maddesine göre müze kavramının tanımı şu şekildedir; *"Kültür eserlerini koruyan ve bu eserleri etüt, eğitim ve bedii zevki yükseltme amacıyla toplu halde teşhir eden kamu yararına çalışan, sanata, ilme, sağlığa, teknolojiye, ait koleksiyonları bulunan müesseselere müze adı verilir."*

5. maddesinde ise; *"Daimi teşhir bölümü bulunan kütüphaneler ve arşiv merkezleri resmi şekilde halkın ziyaretine açık bulunan tarihi anıtlar tarihi anıtlara ait binaların kısım ve müstemilatı, tarihi, arkeolojik tabii önemi haiz mevkiler ve parklar, nebatat ve hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve benzeri teşekküller bu tarife girer"* denilerek tarifi yapılmaktadır.

ICOM yönetmeliğinin 3. bölümünde yer alan 6. Maddesine göre ICOM kuruluşunun amaçları şu şekildedir;

- a) Türkiye'ye ait müzeleri ve müzecilik mesleğini uluslararası seviyeye ulaştırmak ve temsil etmek,
- b) Müzecilik mesleğini ve müzeleri korumak, geliştirmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak,
- c) Halkın hizmetine, bilgilerin iletilmesine ve uluslararası karşılıklı ilişkilerin gelişimine faydalı olmak,

ICOM yönetmeliğinin 7. Maddesine göre ise; Milli Komite 6. madde de yer alan amaçları gerçekleştirmek için aşağıda yer alan yollara başvurur. Bunlar;

a) Türkiye Milli Komitesi (ICOM), Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM) ve bu kuruluşa bağlı Milli Komiteler ve uzman kuruluşları ile ilişkiler kurar, imkanlarınca bu kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır.

b) Ülkemizdeki bütün müze çalışmalarını yurt dışındaki Milli Komitelere yansıtır ve bir çok müze çalışanını yurt dışında yer alan müzelerde eğitim almaları için imkanlar sağlar. ICOM kuruluşu ve ona bağlı olarak görev yapan Milli Komiteler, işçi ve malzeme ihtiyaçlarını uygun bir biçimde karşılamak

için tedbirler alır. Bu alanda girişilecek her türlü işbirliği hususundaki teşebbüslerin gerçekleşmesi için çalışmalar gerçekleştirir.

c) Müzecilik ve müze ile ilgili olarak yayınların yapılmasını sağlar.

2.8.4 International Centre For The Study of The Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)

ICCROM, dünya da kültürel mirasın korunmasını desteklemek için kurulmuş, kendi türünün tek örneği olan bir örgüttür. Ayrıca hükümetler arası bir organizasyondur. (<http://www.iccrom.org/about/what-is-iccrom/>)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, restorasyon yöntemlerinin geliştirilmesi ve incelenmesi için hükümetler arası bir merkez oluşturulması için teklif yapıldı. Bu teklif, 1956'da Yeni Delhi'de düzenlenen UNESCO Genel Konferansı'nın 9. Oturumunda kabul edildi.

İtalyan hükümeti ile yapılan bir anlaşma sonrasında, 1959'da İtalya'nın Roma şehrinde Kültür Varlıklarının Korunması ve Restorasyonu Çalışma Uluslararası Merkezi kurulmuştur (<http://www.iccrom.org/about/history/>).

2.9 Ülkemizde Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Çalışmalar Yapan Sivil Toplum Kuruluşları

Ülkemizde meydana gelen doğal afetler, savaşlar ve rantsal faaliyetler, tarihi ve kültürel değerlerimizin tahrip olmalarına sebep olmuştur. Bazı ülkelerde görüldüğü üzere ülkemizde de kültürel mirası koruma adına sivil toplum örgütleri kurulmuştur. Ülkemizdeki bu örgütler, “ÇEKÜL, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, KUMİD” bunlardan bazılarıdır. Bölümün bu metninde ülkemizde kültürel mirası koruma adına kurulan sivil toplum kuruluşlarından bahsedilecektir.

2.9.1 Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)

ÇEKÜL, 1990 yılında kurulmuş, gönüllülük esasına dayalı bir sivil toplum örgütüdür. Ülkemizde doğal ve tarihi-kültürel varlıkların korunmasında sürekliliği sağlama amacıyla olan bir kuruluştur. Tarihi-kültürel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için çalışmalar yapan ÇEKÜL, kent planlarını koruma amaçlı hazırlamak, semtlerin tarihi mahallelerinde sağlıklı bir

çevre çalışma faaliyetlerini gerçekleştirmek, tarihi evlerde iç ve dış cephelerin düzenlenmesini sağlamak, tarihi nitelikteki binaların, anıtların, merkezlerin ve çarşıların uygun restore edilmelerini sağlamak amacındadır. ÇEKÜL'ün; mahalli idareler ve yerinden yöneticilerin (yerel yöneticilerin), üniversite kurumlarının, STK'ların, iş adamlarının ve toplumun, kentlerinin sahip olduğu bir benzeri olmayan doğal ve tarihi-kültürel varlıkların farkında olmaları ve bu kıymetli varlıklara sahip çıkmaları adına birçok sosyal sorumluluk projeleri bulunmaktadır (<http://cekulvakfi.org.tr/gecmisten-bugune-bugunden-gelecege-uzanmak>).

2.9.2 Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih vakfı, 264 aydının önderliğinde 1991 yılının Eylül ayında kurulan sivil toplum örgütüdür. Amacı tarih bilinci ve tarihi mirasın sürekliliğini sağlamak olup gelecek nesilleri tarih hakkında bilgilendirmektir. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, ülkemizde tarih olgusunu geliştirip yaymayı amaçlayan ve devletin yararı için faaliyetlerde bulunan sivil toplum örgütüdür. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, ülkemizde yaşayan insanların tarih ve kültürel varlıkları değerlendirmelerine yeni bir anlam, zenginlik kazandırmayı ve tarihi kültürel mirasın korunması hususunda güçlü bir çalışmayla, toplumun geniş kesimlerinin katılımını sağlamayı amaçlamaktadır (<http://tarihvakfi.org.tr/Icerik/hakkimizda/24>).

2.9.3 Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KUMID)

Dernek, “*Ulusal ve Uluslararası Üniversite-STK-kamu-yerel-sivil-özel kuruluşların iş birliği*” ile birlikte Türkiye de ve Dünya’da ki tarihi ve kültürel değerlerin (taşınamaz, taşınır ve sözel kültür) herhangi bir doğal afet ya da savaş dönemlerinde veya sonralarında koruma faaliyetleri ve gelecek nesillerimize aktarılması için çalışmalar yapan kişi ve kuruluşları desteklemek amacıyla 6 Aralık 2006 tarihinde İstanbul’da kurulan sivil toplum kuruluşudur (<http://www.kumid.net/>).

Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KUMID), Aralık 2006-2007 yılları arasında, İstanbul proje sahibi olarak, proje ortağı Dokuz Eylül Üniversitesi (DEU) ile birlikte: Sivil Toplum Diyalogu: Avrupa-Bilgi Köprüleri Programı çerçevesinde “*Avrupa Birliği Kültürel Miras Mevzuatı ve Türkiye Projesi*” başlıklı bir proje

yürütmüştür. Bununla birlikte “*Uluslararası Mevzuatlar Işığında Türkiye’de Kültürel Mirası Koruma Eğitimi: Genel Değerlendirmeler ve Öneriler*” başlıklı bir araştırma raporu hazırlanmıştır (Güner: 30).

Hazırlanan bu rapor önemli üç ana temayı içermektedir:

1. Türkiye’deki karar vericilerin ve uygulayıcıların koruma yaklaşımları ve uygulamaları, uluslararası standartlara ve Türkiye’nin uluslararası hukuki yükümlülüklerine paralel olarak değişmelidir.
2. Türkiye’deki yüksek eğitimde kültürel mirasın korunması konusunda doğrudan (arkeoloji, mimari restorasyon, güzel sanatlar, el sanatları, vb.) ve dolaylı (ekonomi, hukuk, kamu yönetimi, dış ticaret, güvenlik, vb.) ilişkisi olan disiplinlerde eğitim ve staj yaklaşımları ve uygulamaları, çağdaş ölçütlere ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerine cevap verecek şekilde değişmelidir.
3. İlk iki temanın gerçekleştirilmesinin ilk adımları olarak
 - a. Toplumda farkındalık yaratacak faaliyetler düzenlenmelidir.
 - b. Türkiye’deki kültürel mirasın korunması konusunda doğrudan veya dolaylı ilişkisi olan disiplinlerde kültürel mirasın korunması konusunda yayınlanmış uluslararası mevzuat ve ulusal mevzuatımız ders olarak okutulmalıdır.

Raporda dile getirilen “*olması gerekenler*” i hayata geçirip uygulayan kamu yönetimi, yerel yönetimler, karar vericiler ve üniversiteler, hiç kuşkusuz günceli takip edip bu önderliklerini kesintisiz sürdürmelidirler.

2.10 Atatürk’ün Tarihi ve Kültürel Değerlere Verdiği Önem ve Getirdiği Yenilikler

Osmanlı Devleti’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne geçildikten sonra kültür konusunda bir takım çalışmalar yapılmıştır. Kültürel yaşam, milli ve çağdaş anlayış içerisinde yeniden canlandırılmak istenmiştir. Toplumun yeni kültürel değerlerle tanıştırmak isteyen Mustafa Kemal Atatürk, birçok yeni düşünce akımları ortaya çıkarmış, milli kültür kurumlarının kurulmasını sağlamış ve bu faaliyetlerin sürdürülebilirliği için gerekli olan ortamları oluşturmuştur (<http://www.sadikcan.com/6-konu-kulturel-alandaki-devrimler.html>).

Türkiye Cumhuriyet'inin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk başarılı bir devlet yöneticisi olmasının yanında tarihi-kültürel değerlere, bilim ve sanata önem veren bir kişidir.

Atatürk;“ *Sanat güzelliğin ifadesidir. Bu ifade sözle olursa şiir, nağme ile olursa musiki, resim ile olursa ressamlık, oyma ile olursa heykeltıraşlık, bina ile olursa mimarlık olur*” sözleriyle tarihi-kültürel değerlere, bilim ve sanata verdiği değeri dile getirmiştir. Bununla ilgili olarak yenilikler yapmıştır. Bölümün bu metninde Atatürk'ün tarihi- kültürel ve güzel sanatlar alanında yaptığı yenilikler hakkında bilgiler verilecektir.

2.10.1 Atatürk'ün Tarih ve Kültür Alanında Yaptığı Yenilikler

Mustafa Kemal Atatürk, 1930'lu yıllardan itibaren kültür konuları üzerinde çalışmaya başlamıştır. Kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin fikirlerine uyumlu “*milli dil*” ve “*milli tarih*” araştırma çalışmalarına önem vererek topluma aşılama çalışmıştır. Bu bağlamda 15 Nisan 1931'de Türk Tarih Kurumu adıyla “*Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti*” kurulmuştur. Kuruluşun ilk hedefi Türk Tarihi'nin bilimsel ilkeler ışığında araştırılmasının yapılması ve yeni baştan yazılması olmuştur. Hedeflenen çalışmalar ve faaliyetlerin sonunda tarih bilimine uyumlu “*Türk Tarihinin Ana Hatları*” adlı bir kitap hazırlanmıştır (<http://www.sadikcan.com/6-konu-kulturel-alandaki-devrimler.html>).

Atatürk tarafından ortaya atılan Türk tarih tezi, kültür alanında yeni bir tarih görüşünün ifadesi olarak; Türklerin tarihi bugüne kadar yazılıp çizildiği gibi sadece Osmanlı Devleti tarihinden ibaret değil, Türk milletinin tarihi çok daha eski olup, ilişkide bulunduğu milletlerin uygarlıkları üzerinde etkileri olmuştur. Bunun ile ilgili olarak Mustafa Kemal Atatürk; “ *Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır*” şeklinde görüşünü dile getirmiştir (<http://www.makale yazari.com/ataturkun-kultur-alaninda-yaptigi-inkilaplar.html>).

Atatürk'ün tarihi-kültürel alanında gerçekleştirdiği yenilikler ile birlikte ülkemizde tarihi-kültürel varlıkların korunması ve gelecek nesillere aktarılması hususunda çalışmalar hız kazanmıştır.

2.10.2 Atatürk'ün Güzel Sanatlar Alanında Yaptığı Yenilikler

Mustafa Kemal Atatürk, halkın yaşamında sanat kavramının önemini ve yerini belirterek, sanatın gelişmesi ve korunması için çalışmalar yapmıştır. Atatürk; *“Bir millet sanattan ve sanatkardan mahrumsa tam bir hayata malik olamaz.”* *“Bir millet sanata ehemmiyet vermedikçe büyük bir felakete mahkumdur”* sözleriyle sanata verdiği önemi açıklığa kavuşturmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, sanatçılara her zaman sanatçı bir kişilik ile destek olmuştur: *“ Sanatkar toplumda uzun uğraş ve çabalardan sonra alnında ışığı ilk hisseden insandır.”* demiştir (http://www.makale yazari.com/ataturkun-kultur-alaninda-yaptigi-inkilaplar.html).

Osmanlı devrinde açılmış olan Sanay-i Nefise Mektebi, 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi adı altında tekrardan kurulmuştur. Bunun yanında Ankara şehrinde Etnografya Müzesi açılmış olup, bazı büyük kentlerde yeni müzelerin açılmasına olanak sağlanmıştır (http://www.izafet.net/threads/ataturkun-kultur-alaninda-yaptigi-yenilikler.691905/). Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü 1932-1933 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, heykel ve anıt yapımına değer vermiş, Cumhuriyet kuşağında heykeltıraşlığın geliştirilmesine olanak sağlamıştır. 1924 yıllarından itibaren heykel ve resim sergileri kurulmaya başlanmıştır. Bunlar; 1936-1938 yılları arasında Resim ve Heykel Sergileri, 1937-1938 yılları arasında ise Ankara Halk Evleri Birleşik Resim Heykel Sergileridir. Mustafa Kemal Atatürk tarafından 20 Eylül 1937 tarihinde açılışı yapılan Resim ve Heykel Müzesi bu konudaki faaliyetlere verilen önemi ortaya koymaktadır (http://www.makale yazari.com/ataturkun-kultur-alaninda-yaptigi-inkilaplar.html).

Kültürlü bir insan yetiştirme ve uygar olmanın belirtisi olan Güzel Sanatlar, bir eğitim aracıdır. Atatürkçülüğün Güzel Sanatlar için amacı, toplumlar arasındaki sevgiyi, iletişimi sağlamak, gelecek kuşaklara aktarılması için çalışılmak ve verilen eserlerin kalıcılığının arttırmaktır. Atatürk, sanatçılara önem verdiğini gösteren sözünü, *“Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz; hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz, fakat sanatkar olamazsınız”* şeklinde ifade etmiştir (http://www.izafet.net/threads/ataturkun-kultur-alaninda-yaptigi-yenilikler.691905/).

2.11 Bölüm Değerlendirmesi

İnsanoğlu geçmişte ihtiyaçları doğrultusunda, çoğu zaman estetik ve sanatsal amacı güderek çoğu zaman kültürleriyle yoğurarak günümüze birçok eser bırakmışlardır. Bunlar kültürel miras olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bölümde ilk olarak kültürel mirasın öneminden yola çıkılarak, kültür, kültürel mirasın tanımı ve gelişen koruma eğiliminden bahsedilmiştir. Kültürel miras konusu daha da geliştirilmiş, kültürel mirası koruma hususunda uluslararası aktörlerin “*kültürel miras*” tanımlarına yer verilmiştir. Ayrıca kültürel mirasın önemi, ayrı bir başlık altında açıklanmıştır.

Tezin konusuna yönelik bu bölümde kültürel mirasın korunmasında yerel yönetimlerin yeri ve sorumlulukları açıklığa kavuşturulmuştur. İlk olarak yerel yönetimlerin 1980 anayasasındaki tanımına yer verilmiştir. Bu başlık altında yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma hususundaki görevlerinden bahsedilmiştir. Bu açıklamalara yerel yönetimlerin kültürel mirası korumasına yönelik ilgili kanunlardan alıntılar yapılarak konu pekiştirilmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma faaliyetleri hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Belediye kanunlarında tarihi ve kültürel varlıkların korunmasına dair yer alan hükümler tezin bu bölümünde sunulmuştur.

Yerel yönetimlerin kültürel mirası korumasına yönelik Avrupa’da yapılan çalışmalardan “*Bologna*” örneği verilmiştir. Burada Bologna kentinin kısaca tarihi ve tarihsel bir biçimde kentsel koruma çalışmalarından bahsedilmiştir.

Kültürel mirasın önemi doğrultusunda, kültürel mirasın bölgesel kalkınma açısından önemine değinilmiştir. Tarihi-kültürel varlıkları uygun bir biçimde korumanın hem ekonomik hem de sosyal kalkınma için azami önem taşıdığı belirtilmiş ve birkaç madde ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Kültürel mirası koruma konusunda uluslararası belgelerden bahsedilerek, Türkiye Cumhuriyeti’nin de bu uluslararası belgelere katılmanın uygun bulunduğu kanun hakkında bilgi verilmiştir. Bunun yanında kültürel mirası koruma hususunda uluslararası aktörlere de yer verilmiştir. Ayrıca ülkemizde kültürel

mirası koruma konusunda çalışmalar düzenleyen sivil toplum örgütlerine de yer verilmiştir.

Bu bölümün sonunda Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün tarihi-kültürel ve güzel sanatlar alanında yapmış olduğu yeniliklerden bahsedilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk halkına tarih ve kültür bilincini aşılamıştır. Türk halkı onun sayesinde tarihini tanımıştır. Bu alanda birçok çalışmalar yapmış ve bu faaliyetlerini belgelemiştir. Buradan anlaşılacağı üzere Mustafa Kemal Atatürk, tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkan bir devlet adamıydı.

3 BEYOĞLU'NUN TARİHSEL GELİŞİMİ, KENTSEL VE KÜLTÜREL YAPISI VE TARİHİ-KÜLTÜREL DOKUSUNUN OLUŞUMU

Bir şehri, bir ilçeyi onarmak, düzenlemek, güzelleştirmek ve yapılarını korumak için, onu sevmek, tanımak ve tarihini bilmek gereklidir (Ziyaoğlu: 9).

3.1 Beyoğlu'nun Tarihsel Gelişimi

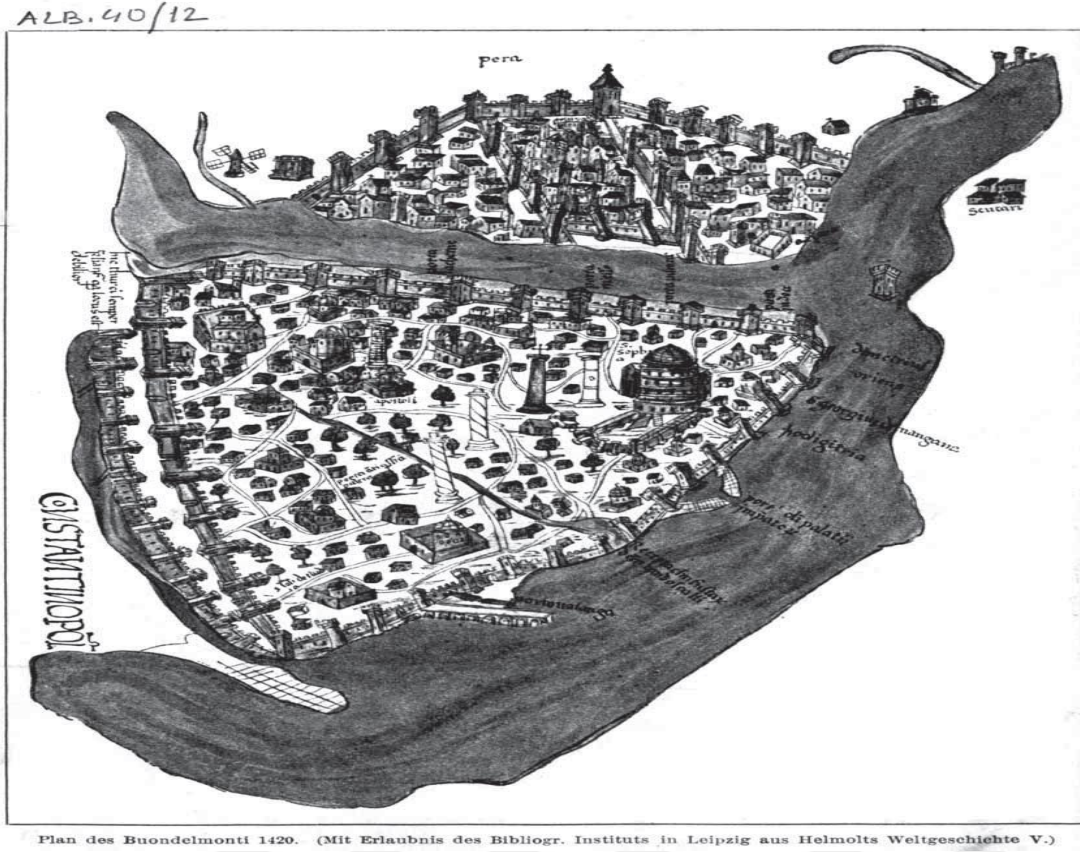

Şekil 3.1: 16 yüzyılda İstanbul, Galata'da Haliç

Tarihi kent mozaikleri, geçmişte nasıl bir ortamda yaşanıldığına kanıt gösteren açık hava müzeleridir. Bu tanımlamaya en uygun bölgelerden biri İstanbul'un Beyoğlu ilçesidir. Bu tanıma güçlendirmek adına şekil 3.1'de Beyoğlu'nun semti olan Galata'nın 16. yüzyıldaki hali örnekendirilmiştir.

Beyoğlu kentinde, İstiklal caddesi, Taksim-Tünel ve kente ait sokakların belirlendiği bölge "*Pera*" olarak adlandırılırdı. Kent, köprülerle yarımadadan Taksim bölgesine, bir taraftan Harbiye, Nişantaşı, Kurtuluş ve Şişli semtlerine, diğer taraftan ise Gümüşsuyu, Ayazpaşa, Dolmabahçe semtleriyle Boğaz ve Tophane bölgesine açılan merkezi bir konumda idi (Akın, 1994: 212).

3.1.1 Osmanlı Dönemi Öncesi

Şekil 3.2: İstanbul, Gravür, Buendelmonti

Bir zamanlar Pera adıyla anılan Beyoğlu, kurulduğu yıllarda Büyük Saray ve Üsküdar kırılarını içine alan büyük bir alana sahip, muhteşem bir konumda olan bir bölgeydi. Kentin adı Yunanca da geçen “karşı yaka” öte anlamında olan “Pera” sözcüğünden geldiği bilinmektedir. İstanbul’da ikamet eden Rumlar tarafından limanın ötesindeki Galata kıyılarını içine alan bölge “Pera” olarak adlandırılırdı. Ancak bölgede ikamet eden Avrupalılar ise bu kelimeyi üzüm bağlarından meydana gelen Pera bölgesini “Pera Bağları” biçiminde adlandırmıştır. Şekil 3.2’de Beyoğlu’nun Osmanlı dönemi öncesini tasvir eden gravürü örneklendirilmiştir (<http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/pera-ve-dort-yol>).

Pera yani şimdiki adıyla Beyoğlu, İstanbul’da sonradan gelişme gösteren bir semt olmuştur. İstanbul surlarının bir kısmı İmparator II. Theodosius tarafından yaptırılmış olup, bu alanın Marmara ve Haliç’e bakan tarafında evler; Sirkeci bölgesinde ticari nitelikte binalar; Yedikule, Cerrahpaşa, Aksaray ve Beyazıt’ta ticari, idari ve dini nitelikte yapılar bulunmaktaydı. Ayrıca Galata ve çevresinde

“*Sykai*” adı verilen bir dış yerleşim yer almaktaydı. Bu yerleşim yerlerinde ikamet edenlerin çoğunluğu Venedik ve Cenevizlilerdir. Surlar ile çevrilen bu yerleşim yeri daha sonra zengin bir ticaret merkezi haline gelmiştir (<http://www.beyoglu.bel.tr/rehber/detay/Tarihce/167/915/0>).

Bizans devrinde meskun olmayan bugünkü Beyoğlu semtine “*Peran bağları*” denilmekteydi. Türkler İstanbul’u almadan önce, Galata surları dışında da evler, mahalleler yoktu. Fetihten sonra, az zaman içinde Galata surlarının dışında Beyoğlu’na doğru uzanan yerlerde meskenler, camiler ve resmi binalar yükselmeye başlamıştır. Fetihten yarım asır kadar sonra Tophaneden Kasımpaşa’ya ve arka taraftan Dört yola uzanan yerler Türklerle dolmuştur. (Alus: 2703).

Yüzyıllar boyunca ticaret faaliyetlerindeki önemini koruyan Galata, on üçüncü yüzyılda Cenevizli tüccarların yönetimindeydi. Bölge on beşinci yüzyılda yüz bini bulan nüfusu nedeniyle dünyanın en büyük kentleri arasında yer almıştır. İstanbul’un fethi ile Osmanlıların aldığı bu kente elli bin civarında Rumeli ve Anadolu’dan getirilen Müslüman ve Müslüman olmayan halkın yerleştirilmesinin sağlanmasıyla nüfus yüz bini aşmıştır. Bu dönemde Müslümanların büyük bir kısmı tarihi yarım adanın dışında yaşamaktaydı. Müslüman halkın “*Skyai*” adı verilen yerleşim yerinden sur dışına çıkarak Pera yönüne doğru büyüdüğü görülmüştür (<http://www.beyoglu.bel.tr/rehber/detay/Tarihce/167/915/0>).

16. yüzyıl ortalarına kadar, Galata’daki ve Beyoğlu’ndaki yabancılar, daha Bizans döneminde gelişen kolonilerin kalıntıları olan İtalyanlardan, yani Venedikliler, Cenevizliler, Floransalılar ve birkaç Marsilyalıdan oluşmaktaydı. Daha sonraları ise Fransızlar, İngilizler ve Hollandalılar, kendi sanayi ürünleri için çok büyük ve zengin bir Pazar oluşturan Osmanlı İmparatorluğu ile ticaret yapabilmek için İstanbul’a geldiler. Önceleri, Haliç’in güney kıyıları boyunca oldukça sınırlı alanları tutan Venedikli, Cenevizli, Pizalı ve Amafililer, burayı 16. Yüzyılda sırayla terk ederek, karşı kıyıya, Galata’ya yerleşmişler ve buradan yavaş yavaş Pera bağlarına doğru çıkmışlardır. İstanbul’u aldıktan sonra kendilerine başkent yapan Osmanlılar, Galata ve Beyoğlu’nu önce Cenevizlilere, daha sonra da ticaret yapmaya gelen Frenklere bırakmışlardır (Dökmeci ve Çıracı: 11-12).

3.1.2 Osmanlı Dönemi

Şekil 3.3: 15. yüzyılda Galata ve çevresini gösteren gravür

Osmanlı devleti döneminde Beyoğlu kenti batılılaşma faaliyetlerinin belirgin olduğu bir yer durumundaydı. İnsanoğlu için hayati önem taşıyan su ihtiyacının karşılanmasıyla Beyoğlu kenti büyük ölçüde yaşama imkanı bulunan bir bölge olmuştur. 1492 yılından sonra Galata'da bulunan yabancı elçilikler Beyoğlu bölgesine taşınarak, tünel ve Galatasaray arası yerleşme bölgesi olarak gelişme göstermeye başlamış ve 18. yüzyıla kadar gelişimini sürdürerek Tophane ve Kasımpaşa'ya kadar yayılmıştır. Bizans İmparatorluğu'nun son döneminde Galata'nın ticari faaliyetlerine Latin kökenli halk hakimdi. Genelde Cenevizlilerin oluşturduğu Latin kökenli halkın sayısı Rum halkından fazlaydı. Türklerin Galata bölgesini almasıyla Latin kökenli halkın hepsi bu bölgeyi terk etmemiştir. Burada kalan Latin kökenliler, Levantenlerin mayasını oluşturmuşlardır (<http://www.beyoglu.bel.tr/rehber/detay/Tarihce/167/915/0>).

İstanbul'un fethiyle Galata bölgesine birçok Türk yerleşmiştir. 1476 yılına ait yazılı bir belgeye göre, Galata ve çevresinde 592 Rum, 535 Müslüman, 332 Frenk ve 62 Ermeni halkı ikamet etmekteydi. Galata bölgesine ait sur içinde Türkler çoğunlukta olmamakla beraber Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgeler, Ayazpaşa, Kabataş, Fındıklı, Tophane, Galatasaray'dan Tophane'ye inen yolun çevresi ve Beşiktaş'tır. Haliç kıyılarına ait Azapkapı, Sokollu cami

çevresi ve biraz daha ötesinde yer alan Kasımpaşa'da Türk evleri yer almaktaydı (<http://www.beyoglu.bel.tr/rehber/detay/Tarihce/167/915/0>). Konuyu görsel açıdan güçlendirmek adına şekil 3.3'te İstanbul'un fethiyle birlikte 15. yüzyılda Beyoğlu'nun Galata ve çevresini tasvir eden gravürü örnek gösterilmiştir.

Osmanlılar, güçlü donanmalarıyla bu dönemde Venediklilerin Akdeniz deki egemenliğine son vermesi ve tanınan kapitülasyonlar nedeniyle Venediklilerden arınan bölge, Avrupa ülkelerinin deniz güçleriyle dolduruldu ancak Osmanlılar onların yerine ticari egemenlik kuramadı. Batı Avrupa ülkelerinin bu üstünlüğü, Avrupalıların yoğun olarak bulunduğu Beyoğlu'nun bundan sonraki gelişmesinde belirgin olarak kendini göstermiştir (Dökmeci ve Çıracı: 13).

17. yüzyılda Beyoğlu bir iş yeri olmaktan çok, bir konut yani yerleşim alanı görünümüne almaya başlamıştır. Elçiler ve zengin tüccarların burada konakları yer almaktaydı. Ancak bunların sayıları az olup dükkanları da Galata'daydı. Galata bir ticaret bölgesiydi. Birçok Musevi simsarlar Galata'da yer alıyorlardı. Depolar, çarşılar, bedesten ve gümrük yine Galata bölgesinde yer almaktaydı. Beyoğlu'nun ticaret merkezi durumuna gelmesi, perakende tüccar dükkanlarının sayılarının artmasıyla gerçekleşirken, şirketlerle büroların çoğu Galata'da yer almaktaydı (Dökmeci ve Çıracı: 17).

1700 yılında Beyoğlu, bugünkü Tünel-Galatasaray Caddesi ile bu caddenin yan sokaklarından ibaretti. Cadde dar ve kaldırımsızdı. Batıda "*Petits Champs*" mezarlığı, doğuda da İncir Bostanı boyunca sıralanmıştı. Beyoğlu'nda yalnız Dört yol, Tomtom, Polonya, Asmalı mescit ve Galatasaray semtleri bulunuyordu; bunlardan ilk üçü Hıristiyan, son ikisi de Müslüman semtiydi (Alus: 2705).

XIX. yüzyılın ikinci yarısında hem hız hem de hacim bakımından değişimin ölçüsü gayrimüslim gurupların lehine büyüme göstermiştir. Galata Kulesi çevresinden Galatasaray'a kadar uzanan sahada Rum, Ermeni, Yahudiler den meydana gelen gayrimüslimler ile Levantenler ve yabancı uyruklular çoğunluğu oluşturmuşlardır. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin Batılılara karşı tutumundaki değişme, Osmanlılarla yeni ilişki kuran devletlerin de Beyoğlu'nda arsalar edinerek binalar yaptırmalarına ve geniş kadrolu personelle buralara

yerleşmelerine yol açmıştır. Aslında Avrupa devletleri Beyoğlu'nda yer ediniş elçilik binalarını buralara inşa ettirirken Beyoğlu'nun bina dokusu da zenginleşmiştir. Galata'da canlı bir ticaret hayatı olduğu halde, buraya büyük çaplı camiler yapılmamış, medreseler inşa edilmemiştir. Bunun en büyük nedeni, Galata ve Beyoğlu'nda yeterli suyun olmamasıdır. Nitekim az çok suya kavuşturulmuş bölgeler, bol miktarda Türk yerleşimine sahne olmuştur. Galata'nın iki yanında Tophane ve Kasımpaşa buna iyi bir örnektir. Öteki taraf ise Halıcıoğlu ve Sötlüce'ye doğru uzanıyordu. Beyoğlu'nun su sorunu üzerine, ciddi şekilde ancak XVIII. yüzyıl ortalarında değinilmiştir. 1732'de Birinci Mahmut tarafından Bahçeköy su şebekesinin yapılmasıyla Beyoğlu bol suya kavuşmuştur. Beyoğlu bölgesinin bol suya kavuşturulduğu 1732 senesinin tarihini taşıyan 25 çeşme bulunmaktaydı. 1737-1800 arasında yapılmış 49 çeşme, 1800-1923 arasında yapılmış 76 çeşme, bir yönüyle de Türk nüfusunun nerelerde yoğunluk gösterdiğinin de işaretini oluşturmaktadır. Beyoğlu'na dikkatlerin çevrilmesine neden olan etken, aslında devlet olmuştur. Zira Beyoğlu'nun sınırlarına da, kıyı bölgelerine de el uzatan öncelikle devletti. Devlet, buralarda yeni kurumlar kurma yönünde varlığını gösteriyordu. Bunlar; Saray, modern okullar, kışlalar, hastaneler, yönetim birimleri gibi kurumlardır. Reformlar bunlarla belirginliğe kavuşuyor, halka tanıtılıyor, öğretiliyor ve yaşama geçiriliyordu. Reformlar ve Batıya Açılış konusunda II. Mahmut da III. Selim'in yolunu izlemiştir. Beyoğlu'nun yıldızının parlamış asıl bu padişahlar döneminde açıklık ve hız kazanmıştır (<http://www.beyoglu.bel.tr/rehber/detay/Tarihce/167/915/0>).

XIX. yüzyıl boyunca Beyoğlu çok genişlemiştir. Evler Kasımpaşa vadisi ile Tophane yamaçlarını kaplamıştır. Petits Champs mezarlıkları 1860-1864 yıllarında kaldırılmış, Galata surları yıktırılmış, yeni caddeler açılarak semtler inşa edilmiştir. Beyoğlu Caddesi 1831 yangınından sonra ilk defa güneye doğru genişlemiştir. Kuzey kısmı ise binlerce evi yok eden ve yüzlerce insanın ölümüne sebep olan 1870 yangınından sonra genişletilmiştir (Alus: 2705). Pera'daki "*harik-i kebir*" de Haziran 1870'te çıkan yangın nedeniyle üç binden fazla yapı yanmıştır. Taksim bölgesinde Feridiye adlı sokakta bir evden çıkan yangın, kuvvetli rüzgarın etkisiyle batıya doğru yayılmış, Tarlabası, Taksim, Cadde-i Kebir ve Galatasaray semtlerini tahrip etmiştir. Yangının sebep olduğu

sorunlara karşı çözüm yoluna başvuran hükümet, mimar ve mühendislerden oluşan bir komisyon kurmuş, bölgenin yeniden inşası için en kaliteli yöntemleri saptamaya girişmiştir (Çelik: 83).

İstanbul'un çok kültürlü ortamının renkli topluluğu ve semtin esas sahipleri olan Levantenler, en görkemli dönemini 19. yüzyılda yaşamıştır. Levantenler birçok nedenle İstanbul'a gelip yabancı ya da yerli olarak yaşayan gayrimüslimlerle evlenerek şehre yerleşen Avrupalı topluluklardır. Yaşam tarzları, kültürleri, giyimleri, dilleri ve eğlenceleriyle bu bölgede yaşayan Müslüman Osmanlılardan farklı bir hayat sürmüşlerdir. Levantenlerin yaşam tarzı mimarilerine de yansımış, yaşadıkları Galata ve Beyoğlu bölgesini Avrupa kenti görünümüne çevirmişlerdir. Avrupa'ya benzer bir fiziksel çevrenin var olduğu bu bölgede önemli sayıda bir Müslüman varlığından söz edilemez. Burada yaşayan Müslümanların çoğunluğu Müslümanlığı sonradan kabul eden batı kökenli halktır. Bu halk yaşama yeri olarak Avrupa'ya benzer bir çevre görünümü sunan bu bölgeyi benimsemiş ve buradaki sosyal nitelikteki faaliyetlere etkin bir biçimde katılma olanağı bulmuştur (Akın, 1994: 212).

19. yüzyılın ikinci yarısında, Beyoğlu'nun ulaşım araçlarından biri şüphesiz sedyedir. İri yapılı hamalların taşıdığı bu sedyelere özellikle Pazarları, Aya Triyada Kilisesi önünde, kışın ise yabancı elçilik binalarının "*Union Française*", "*Teutonia*" gibi kulüplerin, Pera Palas Oteli'nin ve Naum Tiyatrosu'nun önünde rastlanılırdı (Dökmeci ve Çıracı: 35).

Osmanlı Devleti, 1911 yılından itibaren savaş dönemine girmiştir. İmparatorluğun sorunları Beyoğlu kentine zaman zaman yansımıştır. Şehirde ciddi boyutta göç hareketleri meydana gelmiştir. Sovyet Devrimi sonrası, bir ara 170 bine ulaşan Rus göçmenleri kentte birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu dönemlerde çıkan yangınlar binlerce evin yok olmasına sebep olmuştur (Batur: 11).

3.1.3 Cumhuriyet Dönemi

Şekil 3.4: İstiklal Caddesi, Tünel tarafı, 1930

XX. yüzyılın başından itibaren Beyoğlu yayılma göstermiş ve sağdan soldan yeni semtler yükselmiştir. Taksimdeki eski askeri Talim Meydanı, Ayazpaşa civarları, Maçka, Nişantaşı, Bomonti, Şişli modern meskenlerle kaplanmıştır. Bir tramvay şebekesi Kurtuluş, Şişli Beşiktaş ve Maçka'yı Taksime bağlamıştır. Tiyatrolar, sinemalar, yabancı hastaneler çoğunlukla burada kurulmuştur. Eskiden Cadde-i Kebir denilen Taksim-Tünel arasındaki caddeye Cumhuriyetten sonra İstiklal Caddesi adı verilmiştir (Alus: 2705). Konu görsel açıdan güçlendirilerek şekil 3.4'te İstiklal Caddesi'nin Tünel yönü örnek gösterilmiştir.

Bu dönemde yabancı iş yerlerinin Türk ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması ve sömürünün önlenmesi adına, yabancı iş yerleri zorunlu hale getirilerek tek tek satın alınmaya başlanmıştır. Özellikle, kamu hizmetleri alanında çalışan demiryolu, telefon, tramvay, elektrik şirketleri kamulaştırılmıştır (Dökmeci ve Çıracı: 53).

Bu dönemde Beyoğlu ilçesinin yerleşme alanında gelişmeler gözlenmiştir. Teşvikiye ve Maçka'dan Beşiktaş'a, Şişli ötelere, Haliç ve Boğaziçi kıyılarına uzanmıştır. Bu gelişmeler ile birlikte konutlar iş yerlerine dönüşmüştür. İstiklal Caddesi üzerinde bankalar, mağazalar, tiyatrolar, kahvehaneler, sinemalar,

pastaneler ve eğlence mekanları açılmıştır. Bu gelişmeler Halaskargazi Caddesi boyunca Şişli semtine doğru ilerlemiştir (Alus: 2714).

Bu dönemdeki bayındırlık çalışmalarından birisi, Taksim Meydanı'nın 1928 tarihinde yeniden yapılandırılmasıdır. Yeniden yapılandırma sırasında Taksim Meydanı'na İtalyan Mimar Canonica tarafından Taksim Cumhuriyet anıtı yerleştirilmiştir. Şüphesiz bu gelişme Beyoğlu'nu Cumhuriyet dönemi İstanbul'unun en özgün kenti yapmıştır (Dökmeci ve Çıracı: 54).

Beyoğlu, 1933'te Cumhuriyetimizin 10. yılı kutlamaları adına İngiltere den getirilen renkli kristalden yapılmış iki kraliyet tacıyla süslenmiş ve aydınlatılmıştır. Yapılan bu etkinlik Atatürk'ün çok hoşuna gitmiş böylece Beyoğlu halkının ilgi odağı olmuştur (Ziyaoğlu: 55).

1950'lerden sonra İstanbul genelinde de görülen hızlı kentleşme ve nüfus artışları bölgeyi baskı altında bırakmıştır. Buna bağlı zengin tüccarlar, işadamları ve sanat çevresi, Beyoğlu merkezi çevresinde meydana gelen alt merkezlerde yer seçmeye başlamıştır. Beyoğlu'nda kültürel doku değişmiş, yapılar terk edilmiş, ilgisizlikten dolayı yanmış, zarar görmüştür. Zamanla konut alanlarındaki kira değerlerinin artması ile bu alanlar ticari kullanımlara bırakılmıştır (Öztemiz: 146). 6-7 Eylül 1955'te yaşanan olaylar sebebiyle Beyoğlu'nda ciddi boyutta yıkımlar meydana gelmiştir. Bölgede İmparatorluğun ve Cumhuriyetin Batı'ya dönük birçok eseri tahrip edilmiş, yakılmış ve yıkılmıştır (Genim, 2004 A: 60). Böylece hiçbir devlet güvencesinin kalmamasıyla Beyoğlu'na renk veren Rumlar ve yabancı nüfus şehirden ve ülkeden ayrılmaya başlamışlardır (Gülersoy: 220). 1956 yılı İstanbul'da Prost planlarının uygulanmaya başlandığı yıldır. İstanbul'un her bölgesi önemli ölçüde karıştırılmıştır. Böylece uygulanan bu plan sürecinden Beyoğlu bölgesi de etkilenmiştir. Tophane Meydanı, Karaköy Meydanı, Salı Pazarı Liman Tesisleri, Boğaz Sahil Yolu ve Taksim Meydanı'nın yeniden düzenlenmesi gündeme gelmiştir (Genim, 2004 A: 60). 1960 yılı sonrasında 12 Ağustos 1961 günü tramvayların seferden kaldırılması kararı alınmıştır. Toplu taşıma böylelikle otobüs ve trolleybüslerle sağlanmıştır. 23.06.1965 günü kabul edilen 634 sayılı kat mülkiyeti kanunu 20 Ocak 1966 günü yürürlüğe girmiştir. Böylece yap sat dönemi başlamıştır (Cansever: 102).

Enis Batur 1970 yılındaki Beyoğlu'nu “her şey gibi Beyoğlu da sertleşti. Türkiye'nin gerilimlerinden oraya da bir hat döşendi. Şüphesiz meyhanesiyle pavyonuyla, sinema günleri ya da herhangi bir festivaliyle, kitapçıları ve kafeleriyle ağır ağır bugünkü portresi hazırlanıyordu. Cadde'nin bir yandan da, toplumsal dramların ana yatağı haline geliyordu. Taksim meydanından Galatasaray kavşağına ilerleyen güzergah nicedir gözyaşlarını ayırdedip sınıflandırmak güçleşmişti” şeklinde belirterek dönemin kentsel ve kültürel özelliklerini yaşanan sosyal olgularla pekiştirmiştir (Batur: 13).

1987 yılında bugünkü Tarlabası Bulvarı'nın açılması için Tarlabası'nda yer alan birçok tarihi bina yıkılmıştır. Bu uygulama olumsuz bir gelişme olmakla birlikte ulaşımı kolaylaştırmak adına yapılan bu uygulamanın doğru olduğu vurgulanmıştır. Bu duruma bağlı olarak İstiklal Caddesi'ndeki trafik 1990 yılında Tarlabası Bulvarına aktarılmış, İstiklal Caddesi yayalaştırılarak caddede ticari, kültürel ve eğlence merkezlerine yer verilmiştir (Öztemiz: 146).

İstanbul'un en canlı ve gözde ilçelerinden biri olan Beyoğlu, günümüzde otellerin, sinemaların, okulların, yerli ve yabancı kültür merkezlerinin ve sanat galerilerinin yer aldığı muazzam bir bölgedir.

3.2 Bölgenin Kentsel ve Kültürel Yapısı

3.2.1 Kentsel Yapısı

Şekil 3.5: Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi, İstiklale bakan tarafı, 1930

Beyoğlu yerleşme alanı, İstanbul'a Haliç üzerindeki köprülerle bağlanan, Haliç ile Boğaz'ın aşağı kesimleri arasında ucu güneye bakan bir üçgen görünüşünü andırmaktadır. Bu köprüler sırasıyla Galata Köprüsü, Atatürk Köprüsü, başka yere monte edilen eski Galata Köprüsü ve Haliç Köprüsü olmak üzere günümüzde bunların sayısı dördtür. Beyoğlu yerleşme alanının yer aldığı üçgenin uç kesimi, Ortaçağ da surları içinde ayrı bir şehir görünümü kazanmış olan Galata semtini meydana getirir. Bu semt sonradan daha kuzeyde meydana gelmiş Beyoğlu semtine iyice bitmiştir. Galata kuzeydoğuya doğru kıyı boyunca Tophane-Salıpazarı-Fındıklı üzerinden Boğaziçi yerleşme alanına bağlanmıştır (Tuncel: 240).

Konu başlığı altında bölgenin kentsel yapısı hakkında bilgi vermek adına bir görsel öğeden faydalanılmıştır. Şekil 3.5'te Beyoğlu'nun önemli caddelerinden Meşrutiyet Caddesi'nin İstiklal Caddesi'ne bakan tarafı örnek gösterilmiştir.

İstanbul'un fethine kadar bir Ceneviz yerleşimi olan Pera, ileriki yıllarda yerleşimin sur dışına taşınması ve sosyal yapının değişmesiyle farklı bir kentsel yapıya dönüşmüştür. Önceleri bağlık bir alan olan sur dışı Pera, ilk başta Dörtyol-Galatasaray arası, daha sonra bugünkü Taksim'e kadar ulaşan bir lineer (çizgisel) yerleşim oluşturmuştur (Bayram: 75).

Beyoğlu semtinde Avrupa'yı andıran bir yaşam sürdürülmesi nedeniyle mimarilerinde batılı tarz yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu semtte yapılan ilk konut uygulamaları, cami, kilise ve dini yapıların yanında konsolosluklar, belediye, tiyatro, sinema, oteller, restoranlar, kafeler, tavernalar ve pasajlar şeklinde görülmektedir. Bu bölgede yapılan yapısal yenilemelerinde Paris, Viyana ve Londra örnekleri görülmektedir. Galata ve Beyoğlu'nda sık çıkan yangınlar nedeniyle ahşap yapılar ortadan kalkmış yerine kagir yapılaşma düzeni getirilmiştir. Ayrıca kagir yapılaşmanın merkezi Beyoğlu ve Galata olmuştur. 19. yüzyıldan itibaren yenilenecek bugüne ulaşan örnekler, geçen yüzyılın son maddi kanıtlarıdır (Akın, 1994: 215).

Beyoğlu semtinde yapılaşmanın sık olması bölgede yeşili sınırlı olan bir görünüm yaratmıştır. İstiklal caddesinde yer alan muntazam yapılar ve kenarlarında yer alan yapılar hariç, yan sokaklardaki binaların çoğu dar parselleme üzerinde yükselmiştir. Ara sokaklarda yer alan tarihi ahşap evlerin

ancak yakın tarihe kadar kalabildiği görülmüştür. İstiklal caddesi ve caddeye açılan alanlarda büyük çaplı binalar, batılı tarzı planları, tarihi ve kültürel nitelikler taşıyan bina yüz düzenlemeleri, bezemeleri, dikkatli ve özenli ürün kullanımı ve çalışmalarıyla değerli örnekler yaratmışlardır. Bölgenin göze çarpan özgün yapı tipleri, fazla katlı apartmanlar, sıralı biçimindeki evler, kapalı ya da açık avluda yer alan, fazla sayıda daire içeren ve konut adası özelliği taşıyan büyük konutlardır (Akın, 1994: 215).

Beyoğlu'nda 17. yüzyılda çok sayıda çıkan yangınlar nedeniyle bölgede önlem alınmasını gündeme getirmiştir. Arşivlerde bulunan bilgilere göre 1696 tarihli İstanbul Kaymakamı Osman Paşa'ya ait bir bildiri metni bulunmaktadır. Bu metinde “bundan sonra İstanbul ve Galata'da yapılacak ev ve dükkanları yangın felaketinden önlemek üzere, taştan, kil ve kerpiçten yapılacağı” bildirilmiştir. Bu bildiri metninden daha sonra 18. yüzyılda Beyoğlu'nun yapılaşmasında Batı etkisi ile birlikte önemli bir payının olduğu göze çarpmaktadır (Dökmeci ve Çıracı: 18).

İstanbul'da plan niteliği taşıyan haritalar 18. Yüzyıl sonlarında görülmeye başlamıştır. En eski İstanbul planı 1776-1786 yılları arasında Mühendis Fr. Kauffer tarafından yapılmıştır. Sultan İkinci Mahmut tarafından yurda getirilen Alman subayı Moltke de 1836-1839 yılları arasında planlar ile meşgul olmuştur. Özellikle Beyoğlu'nda gerçekleşmiş olan yerleşimi planına işlemiştir. 19. Yüzyılın ortalarından itibaren kent planlama çalışmalarının sayısı arttıysa da bu planlar küçük ölçeklidir. Şehircilik çalışmaları için yararlanabilecek İstanbul haritası ancak 1875-1882 yılları arasında meydana getirilir (Cezar: 69).

İstanbul 1857'de yeni düzen içinde çeşitli idari bölgelere ayrılmıştır. Bunlardan, Ebniye Nizamnamelerinin getirdiği kuralları en fazla uygulamaya çalışan, 1858'de Galata ve Pera bölgesinin düzenlenmesi için kurulan “VI. Daire-i Belediye” olmuştur. Sorumluluğundaki bölgenin kentsel yönden düzenlenmesinde büyük çaba gösteren bu kuruluş, yol yapımı, sokakların aydınlatılması ve adlandırılması, evlerin numaralandırılması gibi çok sayıda önemli uygulama gerçekleştirmiştir (Akın, 1998: 98).

İlk tramvay ve atlı tramvay 19. yüzyılın ikinci yarısında Galata'da kullanılmaya başlanmış olup, 20. yüzyılın başlarında ise elektrikli tramvaya geçiş

gözlenmektedir. Bölgede özellikle üst düzeydeki kişiler, önceleri Avrupa'dan getirilen ve daha sonra yerli olarak üretilen faytonları kendi ulaşımlarında kullanmışlardır. 1870 yılı sonlarında tramvay ile ilgili çalışmalara ait birçok habere rastlanmıştır. Özellikle 21 Aralık 1870 te tramvayın geçeceği yolların darlığı dışında bir sorun bulunmamakla birlikte, bu konuda hükümetin dikkatini çekmek istenmiştir. 1874 Temmuz ayında tramvay çalışmaya başlayarak, İstanbul'un önemli ulaşım aracı olmuştur (Akın, 1998: 142).

19. yüzyılın sonlarında İstanbul'a gelen Charles de Mouy'un notlarına göre, Taksim Kışlası'nın önünde geniş bir eğitim alanı, onun ilerisinde Boğaz'a bakan düzlükte bir park vardı. Aynı yazara göre Dolmabahçe'ye inen yolun kenarında, koyu yeşil renkli Selvilerin gölgesinde bir mezarlık yer alıyordu. Karşı kıyıda ise, yeşil tepelerin önünde, sıkışık evler ve camileriyle Üsküdar görünüyordu. Yer yer küçük cami minarelerinin gözükmeye karşın, Beyoğlu, genellikle bir Hıristiyan kentiydi. Değişik düzende Katolik kilise ve manastırları yer alıyordu. Din adamlarının yönettiği okullarla hastaneler, Galata'dan Beyoğlu'na uzanıyordu (Dökmeci ve Çıracı: 36).

Beyoğlu ilçesinin kentsel gelişiminde ve mimari yapısında gayrimüslim ve Levanten mimarlar etkili olmuştur. Bu mimarlar pek çok ev, dini nitelikteki yapılar ve pasaj gibi binaların dışında sefarethanelerin uygulama ve projelerinde faaliyet göstermişlerdir. Pera'daki ya da günümüz adıyla Beyoğlu'ndaki kentsel faaliyetler, sefarethaneler ve bu bölge çevresinde yoğunlaşmıştır. Bu nedenle Beyoğlu'nda kentsel yapının oluşmasında anıtsal değer taşıyan yapıların rolü büyüktür. Bu yapı anlayışının yaygınlaşmasında etkili olan sefarethaneler, bu alanda eğitim ve dini nitelikteki yapıları içine alarak ayrı bir çevre oluşturmuşlardır (<http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/pera-ve-dort-yol>).

Beyoğlu'nda 1870 yılındaki büyük Pera yangını nedeniyle bölgenin fiziksel yapısı büyük ölçüde hasara uğramış, imar planlama alanında değişim yaşanmıştır. Büyük yangında sonra inşa edilen yapılar ve yeni yerleşim alanları ile daha sağlam ve zengin bir görünüm kazanmıştır. Böylece bölgede kagirleşme ve yeniden yapılandırma önemli gelişmeler arasında yer almıştır. (<http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/pera-ve-dort-yol>)

Cumhuriyet dönemiyle birlikte Beyoğlu'na ilgi, 1950 yıllarından sonra göç ve hızlı kentleşme nedeniyle semtin büyümesi, farklı semtlerin gelişme göstermesi, eğlence merkezlerinin, ticari şirketlerin ve varlıklı ailelerin gelişme gösteren farklı semtlere dağılması ve halkın kültürel açıdan değişim göstermesi nedeniyle azalmıştır (Dökmeci ve Çıracı: 54).

3.2.2 Kültürel Yapısı

Şekil 3.6: İstiklal Caddesi Bazar dü Levan, 1930

Gerek Bizans İmparatorluğu döneminde Gerekse de Osmanlı İmparatorluğu döneminde birçok yabancı grupların ve Osmanlı Hıristiyanlarının yaşama imkanı bulması, Beyoğlu'nun İstanbul'un diğer semtlerinden farklı bir kültür ve yaşam biçimlerine sahip olmasına sebep olmuştur. Bu farklılıklar, çoğu zaman net bir biçimde geniş ayrılmalar şeklinde görülse de çoğu zaman azalma göstermiştir ancak var olmaya devam etmiştir (<http://www.istanbul.net.tr/istanbul-Rehberi/Yazilar/beyoglu-ii/40/1>).

Dinsel ve kültürel nitelikli yapılar, bir bölgeye yerleşmiş olan insanların nasıl bir inancın ve tür bir kültürün sahibi olduklarını ortaya koyan en somut belgelerdir. Bu tür belgeler tarihlendirilerek de saptandığı zaman, oranın

kültürel kimliğini gösteren haritası çizilmiş olacaktır. Bu bakımdan, Beyoğlu'nun çeşitli yerlerindeki dinsel, kültürel, sosyal ve yönetsel nitelikli binaların isim ve yerlerini saptamak bile, o bölgede nasıl bir sosyo-kültürel yapının var olduğunu ortaya koyabilecektir. Böylelikle şekil 3.6'da bölgenin sosyo-kültürel yapısı hakkında bilgi veren, Beyoğlu'nda İstiklal Caddesi üzerinde yer alan “*Bazar dü Levan*” örnek gösterilmiştir. Bunların tarihlendirilmesi ise, hem sosyo-kültürel yapının zamana göre gelişimini, hem de Beyoğlu iskanının gelişim çizgisini aydınlığa kavuşturacaktır (Cezar: 69).

Pera'da ya da günümüz adıyla Beyoğlu'nda dört farklı yabancı topluluk bir arada yaşamaktaydı. Farklı yaşam tarzlarıyla bir arada yaşayan bu dört farklı yabancı topluluk, Rumlar, Ermeniler, Museviler ve bölgede azınlıkta yaşayan Türklerdir. Bölgede zamanla yerli halk ile Avrupalılar arasında kimi zaman ticari ve kültürel alışveriş, kimi zaman ise evlilikler gerçekleşmiştir. Ancak yerli halk ile Avrupalılar arasındaki kültür, ticari alışveriş ve evlilikler bölgede yaşayan yabancılar tarafından eleştirilmiş, yerli halkın Avrupalı yaşam tarzını benimsemelerini taklitçilik olarak değerlendirmişlerdir (<http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/pera-ve-dort-yol>).

17. yüzyılın ortalarında, Galata surları dışında asıl Pera diye adlandırılan sahada, henüz kozmopolit bir Beyoğlu'nun varlığından söz etmek mümkün olmamaktadır. 17. yüzyılın ortalarında ve daha önceki tarihlerde kozmopolit bölge, sur içindeki Galata'dır. Buradaki insan topluluğu Türkler, Levantenler ve yerli gayrimüslimlerden meydana gelmektedir (Cezar: 70).

17. yüzyılda surlarla belirlenmiş sınırlar içinde gelişmekte olan ve surların dışında kırsal görünümünü sürdürmekte olan Galata'da kimi mahallelerin yalnız Türklerden oluştuğu, buna bağlı olarak da, o kesimlerin bir Türk kenti görünümü yarattıkları bilinmektedir. Bu durum 19. yüzyıl ortalarına dek süregelmiştir (Akın, 1998: 93).

Yabancı tüccarlara kapitülasyonlarla sağlanan ayrıcalıklar ile birlikte Levantenler ve yerli azınlıklar için Galata ve Pera önem kazanmıştır. 18. yüzyılda Osmanlı imparatorluğunun zayıflaması, toprak kaybetmesi, Batının sürekli gelişmesi Osmanlı da yeniden yapılaşma ve yerleşme hareketlerinin oluşmasını sağlamıştır (Demirkaya: 13).

Beyoğlu'nun 16. yüzyıldan itibaren Türk yerleşiminin önem kazandığı kıyı bölgesinde, 19. yüzyılda, Türk nüfusu daha da çoğalmıştır. 19. Yüzyılda, asıl Pera diye tanınan sahada yerli gayrimüslimler ile yabancı uyrukluların sayıları artarken, Haliç'in Beyoğlu yakasında ve Boğaz'ın bazı kesimlerinde Türk nüfusu çoğunluğunu korumuştur (Cezar: 71).

19. yüzyılın ikinci yarısında Beyoğlu'nun Galatasaray'ı ile Taksim'inde gelişmeler göze çarpmaktadır. Beyoğlu, Paris modasını benimseyen bir halkın ikamet ettiği, çok kültürlü bir bölgede ikamet etmek isteyen varlıkların ve sağlanan kapitülasyonlarla koruma altına alınan yabancı topluluğun yaşadığı yer olmuştur. 19. yüzyılın sonlarında kentte Paris'in ünlü sahne sanatlarını sergileyen üç adet tiyatro bulunmaktaydı (Dökmeci ve Çıracı: 33).

Beyoğlu'nun genel kimliği 1839 -1870 yıllarında oluşmuştur. Yapılar daha sağlam ve Avrupa da kilere benzer yapılmaya başlanılmış, ilk otel Hotel d'Angleterre 1841 yılında burada kurulmuştur. Bunun yanında 1850 yıllarında adları Paris şehrinden özenilen pastanelerin Cafe des Fleurs ve Cafe de Petite Jardiniere, ilk tiyatroların Naum ve Theatre des Varietes, ilk birahanelerin, kabare-gece kulüplerin ve ilk kitapçıların kuruluşu Tünel meydanı çevresinde olan Beyoğlu, "*Avrupa taklidi küçük kent*" olmuştur (Gülersoy: 219).

24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşmasıyla kapitülasyonların kaldırılmasıyla, yabancı sermayenin etkinliğine son verilmiştir. Hal böyle iken yabancı şirketler, ticaretle uğraşanlar, sigorta şirketleri, bankerler, posta idareleri Beyoğlu semtini terk etmişlerdir. Ayrıca elçiliklerin Ankara'ya taşınmasıyla azınlıkların bir bölümü Beyoğlu'nu terk etmiştir. Cumhuriyet döneminde yabancıların bölgeyi terk etmesiyle boş olan yerlere, Türk iş adamları ve kentin aydın kesimleri yerleşmeye başlamıştır. Böylece tiyatro ve sinemaları, pastane ve restoranları, sanat galerileriyle ve şık mağazalarıyla Beyoğlu, kentin en seçkin semti olmaya hak kazanmıştır. Yine bu yıllarda eğlence yerleri Beyoğlu'nda kümelenmiştir. Eğlence niteliği taşıyan gazinolar, Taksimde Kristal, Taksim Belediye, Tepebaşı'nda Kazablanka, Tepebaşı ve Cumhuriyet'tir. Daha sonralarda ise Maksim kurulmuş olup bu tip gazinolarda ünlü sanatçılar çalışmışlardır. Bu dönemde "*Glorya*" adıyla anılan Saray Sineması, kaliteli filmler sunarak ün kazanan bir sinema olmuştur. Saray Sineması, ünlü yorumcuların, ses sanatçılarının, yabancı tiyatro topluluklarının kullandıkları sahne olmuş ve

dönemin David Oistrach, Münir Nurettin ve Safiye Ayla gibi ünlü sanatçıları sahne almıştır (Dökmeci ve Çıracı: 53-54).

3.3 Beyoğlu Bölgesinin Korunması Gerekli Tarihi-Kültürel Eserleri ve Tarihi-Kültürel Dokusunun Oluşumu

İstanbul'un en göz alıcı semti olan Beyoğlu, yaklaşık olarak 4500 yıllık bir geçmişe sahiptir. Bir uygarlık mozaği olan Beyoğlu bölgesinde 2600 yıldır yerleşim bulunmaktadır. Beyoğlu bölgesinde özellikle Galata ve Pera'da Ceneviz, Bizans, Arap ve Osmanlı uygarlıklarının izlerine rastlanmıştır. Bu nedenle bölgede yaşamış olan uygarlıkların bıraktığı kültür birikimleri Beyoğlu'nu her daim çekici kılmıştır. Beyoğlu bölgesinde tarihi geçmişinden dolayı çok sayıda tarihi ve kültürel varlıklar bulunmaktadır. Beyoğlu bölgesini bu denli kıymetli kılan unsurlar tümü tarihi eser niteliği taşıyan dini yapılar, çeşmeler, sivil yapılar, kültür ve sanat merkezleridir. Beyoğlu bölgesinde 2 sinema, 8 tiyatro, 210 otel, 673 iş hanı, 12 sanat galerisi, 10 kültür merkezi, 96 cami, 42 kilise, 13 sinagog ve 832 dernek ve vakıf bulunmaktadır (<http://www.beyoglu.gov.tr/kultur>).

3.3.1 Osmanlı Dönemi Öncesi Tarihi ve Kültürel Dokunun Oluşumu ve Tarihi-Kültürel Varlıkları

Hep söylendiği üzere Pera ya da günümüz ismiyle Beyoğlu, kurulduğu ilk yıllardan beri bir kültür mozaği gibidir adeta. Bu bölgede çeşitli uygarlıkların bir arada yaşaması nedeniyle fiziksel yapı şehrin diğer bölgelerinden farklı olmuştur. Bölgede özellikle Osmanlı dönemi öncesinde bir İtalyan şehri havası daha ağır basmaktadır. Bu başlık altında Beyoğlu bölgesinin Osmanlı dönemi öncesindeki tarihi-kültürel ve anıtsal değer niteliği taşıyan belli başlı eserlerinden birkaç örnek verilecektir.

3.3.1.1 Galata Kulesi

Şekil 3.7: Galata Yangın Kulesi'nin bir asır evvelki hali

İstanbul ilinde bugüne kadar ayakta kalabilen, ilk yapıldığı yıllarda fener ve gözetleme kulesi olarak inşa edilen, yıllar boyunca görünümü ve formu çok kez değişime uğrayan Galata Kulesi, İstanbul silüetinin en önemli simgelerinden biri olma özelliğini yakalamış bir yapıdır. Şekil 3.7'de dış cephesinin çok kez değişen yapının bir asır evvelki hali yer almaktadır.

14. yüzyıldan itibaren Galata'ya sahip olarak buraya bir koloni kuran İtalyan kökenli Cenevizliler, Bizans İmparatorluğu'nun zayıfladığı bu dönemde buldukları bölgenin en yüksek noktasına burçların hepsinden kalın bir kule inşa etmişlerdir. Günümüzde Galata Kulesi olarak adlandırılan bu burç, karadan gelebilecek tehlikelere karşı Galata surlarının kuzey bölümünü korumaktadır (Eyice, 1996: 313-314).

Mösyö Belin Patrik Konstantinos'un eserine göre Galata Kulesi, yüzyıllar önce Anastase Dikoros tarafından inşa edilmiş ve 1446 yılında Podesta Marufo'nun döneminde Cenevizliler tarafından yapı yükseltilmiştir (Arseven: 67). Surların baş kulesi olarak kabul edilen Galata Kulesi'ne Bizanslılar Megalos Pyrgos (Büyük Burç), Cenevizliler ise Christea Turris (İsa Kulesi) demişlerdir (Eyice, 1996: 314).

Cenevizliler zamanında 1387-1447 yılları arasında kule ve surları çevresinde bir takım takviye ve onarım işleri gerçekleşmiştir. Cenevizliler surlara ve Galata Kulesi'ne yerleştirdikleri toplar ile dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı koruma önlemlerini tamamlamışlardır. Daha sonraki yıllarda ise Galata Kulesini daha da yükseltmek için Osmanlılardan para ve malzeme yardım talebinde bulunmuşlardır. Ancak dönemin Podestası Baldasare Maruffo kulenin bakım, onarım ve yükseltme inşaat çalışmalarını 1445-1446 yılları arasında gerçekleştirmiştir (Anadol ve Arıoğlu: 152).

1453'te İstanbul'un fethiyle Cenevizliler, Galata Kulesinin anahtarlarını Fatih Sultan Mehmet'e teslim etmişlerdir. Cenevizlilerin kulenin anahtarlarını savaşımsız bir biçimde teslim ettikleri için kendilerine bir takım hakların tanındığını bildiren bir ferman verilmiştir. Bu fermanda Fatih Sultan Mehmet, Cenevizlilere ait kuleyi yıkmayacağını açıkça belirtmiştir. Ancak yıkmayacağını belirtse de surların kara tarafındaki üst bölümleri ile Galata Kulesi'nin üst kısmından 7,58 m kadarını yıktırıştır. Ayrıca II. Beyazıt devrinde 1509'daki "*Küçük Kıyamet*" olarak adlandırılan depremde Galata Kulesi ve surlarının zarar gördüğü bilinmektedir (Eyice, 1996: 314).

Ünlü tarihçiler Kanuni Sultan Süleyman zamanında Galata Kulesi'nin zindan olarak kullanıldığından bahsetmektedirler. II. Selim döneminde ise birçok sebeple çıkan yangınlarla hasara uğrayan Galata Kulesi'nin gerçek anlamda bir onarım gördüğü bilinmektedir. III. Murat devrinde ise Münecsimbaşı Takiyettin Efendi aracılığıyla Galata Kulesi'nde bir rasathane açılmış, ancak devrin gerici gruplarının baskıları nedeniyle kurum kapatılmıştır. III. Selim 1794-1795 yıllarında çıkan yangından sonra Galata Kulesi'nin üst bölümünden yaklaşık 190 cm olacak şekilde hasar gördüğü için yıktırıştır. III. Selim Galata Kulesine dört cumbalı külah yaptırmıştır ancak 1832 yangınına kadar kalabilmiştir. Bu yangından sonra II. Mahmut hakim olduğu dönemde İstanbul'da yaygınlaşan ampir üslubunun etkisinde kalarak, dörtlü cumba sistemini tekrar getirmiştir (Anadol ve Arıoğlu: 153).

Galata Kulesi'nde bakım ve onarım yapıldığına dair 28 Eylül 1861 günlü FC'da kulenin tepe kısmına sekizgen bir salon yapıldığı ve bu alanın yangın çıkışlarını bildiren bir gözetleme evi ve Boğaz'ın bazı bölgelerinde ikamet eden Osmanlı savaşı gemilerine Donanma Komutanlığı'nın emirlerini ileten bir alan olarak

kullanılacağını bildirmektedir. Ayrıca 5 Kasım 1864 günlü FC'da, Galata Kulesi'nin tarihsel gelişimi bildirilmekte ve 1862 yılında tümüyle onarılarak, konik biçimindeki külahıyla şık bir görünüme kavuşturulduğu yazılmaktadır (Akın, 1998: 191).

Mehmet Raif Efendi'nin *Mir'at-ı İstanbul* adlı eserinde Galata Kulesi'nin her penceresinden görünen manzaranın ayrıntılı olarak bir tasviri bulunmaktadır. Kulenin en tepesinde bulunan poligon şekli odalardaki döşemelerin 1959-1960'taki kış ayında kirişleri çürüyerek çökmesi nedeniyle önemli bir biçimde bakım ve onarımın yapılması düşünülmüş ve İstanbul Belediyesi 1964 yılında bakım ve onarım çalışmalarına başlamıştır. Böylelikle Galata Kulesi'nin 1833-1876 yılları arasındaki biçimine dönüştürülmesi kararlaştırılmış ve tüm bu çalışmalar modern malzeme ile yapılmıştır. Galata Kulesi'nin bakım ve onarım çalışmaları 1964-1967 yılları arasında olup, tüm bu çalışmalar yüksek mimar Köksal Anadolu tarafından projelendirilmiştir. Galata Kulesi, şekil 3.8'de görüldüğü üzere bir tören ile 28 Eylül 1967 tarihinde resmen açılmıştır (Eyice, 1996: 316).

Şekil 3.8: Galata Kulesi'nin günümüz hali

3.3.1.2 Ceneviz Sarayı (Palazzo Del Comune)

Şekil 3.9: Ceneviz Sarayı (Palazzo Del Comune), 19. yüzyılın ilk yarısı

Beyoğlu bölgesinin saray olarak adlandırılan ilk yapısı 1316 yılında inşa edilen “*Palazzo del Comune*” dir. Cenevizliler, şekil 3.9’deki haliyle 1304 yılında Bizans İmparatorluğu ile imzalanan antlaşma neticesinde elde ettikleri imtiyazlarla Piazza adı verilen meydanın yakınlarına “*Palazzo del Comune*” adında bir bina inşa etmişlerdir (Eyice, 1994: 407).

Yapı 1315 yılında çıkan yangından sonra kullanılamayacak hale gelmiştir. Böylece Podesta Montani de Marinis tarafından yeni bir bina inşa edilmiştir (Genim,2004 B: 121).

Celal Esad Arseven eserinde 1900 yıllarında bu yapının eski planını bozacak bir biçimde onarıldığını belirtmiştir (Arseven: 86). Yapı tahmini olarak 1900’lü yıllarda yapılan Karaköy-Şişli tramvay hattı inşası nedeniyle ön cephesinin kesilmesiyle özgünlüğünden hemen hemen hiçbir şey kalmamıştır. Gotik üslubun en çekici özelliğini yansıtan bu yapının ön cephesinin yok olması şehrimiz için önemli derecede kayıp olmuştur (Genim,2004 B: 121).

Cenevizlilerden miras kalan bu değerli yapı, kiralama yolu ile Galata Derneği’ne teslim edilmiştir. Kent kimliğinin ortaya çıkarılması ve tarihsel niteliği taşıyan yapıların özgünlüğüne kavuşturulması amacıyla 2 yıl da restore edilen yapı, günümüzde şekil 3.10’deki haliyle Galata Derneği Tanıtım ve

Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır
(<http://gecmistengunumuzegalata.weebly.com/ceneviz-saray305.html>).

Şekil 3.10: Ceneviz Sarayı (Palazzo Del Comune) günümüz hali

3.3.2 Osmanlı Dönemi Tarihi ve Kültürel Dokunun Oluşumu ve Tarihi-Kültürel Varlıkları

Daima kültür mozaiği durumunda olan Beyoğlu, İstanbul'un Fethi ile birlikte daha da gelişme göstermiştir. Beyoğlu yine bu dönemde farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bölge olmuştur. Bir Osmanlı kenti olan Beyoğlu her zaman Avrupalı bir kent olma özelliğini yansıtmıştır. Böylelikle çok çeşitli kültür varlıkları bu dönemde ortaya çıkmıştır. Ayrıca Osmanlı'da ilk belediye örneğini teşkil eden VI. Daire-i Belediye bu dönemde kurulmuştur. Bu başlık altında Beyoğlu'nun Osmanlı dönemine ait belli başlı tarihi-kültürel varlıklarından örnekler verilecektir.

3.3.2.1 Galatasaray Lisesi (Galatasaray Mekteb-i Sultanisi)

Şekil 3.11: Galatasaray Lisesi (Galatasaray Mekteb-i Sultanisi)'den görünüm

Galatasaray Lisesi, şekil 3.11’de görüldüğü gibi Beyoğlu’nun en güzel bölgesine inşa edilmiş bir müessese olarak bilinmektedir. Galatasaray Lisesi, 1481 yılından beri Galata Sarayı olarak bilinmektedir. Galatasaray Lisesi II. Bayezid tarafından kurulmuş olup, 1481 yılından 1868 yılına kadar çeşitli değişiklikler geçirmiştir. Okul Kanuni Sultan Süleyman döneminden sonra belirli bir süre ihmal edilmiştir. Daha sonra III. Ahmet devrinde 1715’te onarılıp saray okulu görevini yerine getirmeye devam etmiştir. Padişah II. Mahmut Galatasaray Lisesiyle çok ilgilenmiştir. Okul bu dönemde Tophane yangını nedeniyle yanmış olup, yeniden inşa edilmesi için Defterdar Hacı Yusuf Efendi görevlendirilmiştir. Böylelikle yapı 1819’da ahşap olarak inşa edilmiştir (Engin, 2004 A: 583-584).

İstanbul’da Fransız kültüründen esinlenerek lise seviyesinde bir okul açılması hususunda ilk resmi görüşmeler 15 Mart 1867 tarihinde Paris sefiri Cemil Paşa ile Fransız Hariciye Nazırı Le Marquis de Moustier arasında başlamıştır. Fransız kültürünün etkisiyle gelişen okulda, Fransız Dili ve Edebiyatı, Türkçe, Ahlak ve Adap, Latince, Grekçe, Osmanlı Tarihi, Genel Tarih, Osmanlı Coğrafyası, Genel Coğrafya, Matematik, Kozmografya, Mekanik, Fizik, Kimya, Tabiat Bilgisi, Hukuk, Mülki İdare, Hitabet ve Edebiyat, Hat ve Resim ve Muhasebe gibi derslerin verilmesi planlanmıştır (Şişman: 324).

Galatasaray Lisesi bünyesinde 1874 yılında Darülfünü-ı Sultani adında bir üniversite açılmıştır. Yüksekokul Hukuk, Edebiyat ve Mühendislik fakülteleriyle 1881 yılına kadar hizmet vermiştir. Galatasaray Lisesi 1870 yılında çıkan büyük Beyoğlu yangınında herhangi bir hasar görmemiştir. Ancak 1907 yılında çıkan yangın sonrasında ciddi bir hasar görmüştür. Okulun ikinci müdürü Mösyö Feuillet'in odasında çıkan yangın okulun ahşap iç kısmını tamamı ile yok etmiştir. Bu sırada öğrenciler Beylerbeyi'nde geçici olarak kurulan barakalarda eğitim görmüşlerdir. Daha sonra 1909 yılından itibaren bina yeniden inşa edilmiş olup, tekrardan eğitime devam etmiştir (Engin, 2004 A: 587).

Galatasaray Lisesi'nin önemli bir amacı vardı. Bu amaç, Tanzimat programının uygulanması açısından seçkin bir topluluğun oluşturulması ve devlete liyakatli memurların yetiştirilmesi olmuştur. Böylece amaçları istendiği şekilde gerçekleşmiştir. Daha da önemlisi İstanbul'da yaşayan varlıklı Müslüman çocukların öğrenim gördüğü bu okul, eğitim dilinin Fransızca olmasıyla Fransız kültürünün yayılmasına öncülük etmiştir. İlk olarak futbol olmak üzere, folklor, tiyatro vb. faaliyetler Galatasaray Lisesi aracılığıyla ülkemize girmiştir. Böylelikle modern Türkiye'nin oluşmasında Galatasaray Lisesi'nin rolü büyük olmuştur (Şişman: 326).

Türk eğitiminin en köklü kuruluşu olan ve tarihte "*Batıya açılan pencere*" olarak adlandırılan lise, gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet dönemlerinde bu özelliğe uyumlu bir tutum sergilemiştir. Galatasaray Lisesi'nin açılmasıyla ülkemizde modern eğitim sisteminin yaygınlaşması sağlanmıştır. Sağladığı modern ve kaliteli eğitim ile birlikte birçok eğitim kuruluşuna örnek olmuştur (Engin, 2004 A: 590).

3.3.2.2 Ağa Camii

Şekil 3.12: Ağa Camii (yapının güney ve batı cephe görünüşü)

Ağa Camii, şekil 3.12’de gösterildiği üzere İstiklal Caddesi üzerinde yer alan, Galata Sarayı ağalarından Hüseyin Ağa tarafından 1596 yılında yaptırılan bir İslami eserdir. Yapı daha sonra 1834 yılında padişah II. Mahmut tarafından bakım ve onarım çalışmaları yapılmış olup, 1934 yılında ise tekrardan esaslı bir biçimde onarılmıştır (Çobanoğlu: 341). Bazı kaynaklarda kitabe de bulunan Suzan kelimesinden, bakım ve onarımları yaptıranın Suzan adında bir hanım efendi olduğu yazılmaktadır. Ancak ortaya atılan bu iddia doğru olmayıp kitabe de yer alan kelimenin yapının geçirdiği yangınla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Cami uzun bir süre bakımsız kaldıktan sonra 1934 yılında Vakıflar İdaresi’nce yeniden onarılmıştır (Yüksel: 453).

Günümüzde Demirören AVM inşaatının gerçekleşmesiyle ciddi şekilde hasar gören Ağa Camii restore edilmiştir. Bununla birlikte Beyoğlu Belediyesi, Ağa Camii’nin depremde hasar gördüğünü ileri sürerek restore ettiğini ifade etse de, mimarlar restorasyonun uygun olmadığını belirterek, 400 yıllık bu eserin tarihe karıştığını söylemişlerdir. Yapının restorasyon sonrasındaki hali 3.13’te gösterilmiştir.

Şekil 3.13: Ağa Camii batı cephesi (günümüz hali)

3.3.2.3 Taksim Su Maksemi (Maksem)

Şekil 3.14: Taksim Su Maksemi (eski hali)

Maksem kelimesinin aslı Arapça olan Maksim, suyun kollara ayrıldığı alan denmektedir. Maksemlerin ilk defa Romalılar tarafından kullanıldığı bilinmekte olup, dağıtılan suların kirlenmemesi için daima kapalı bir bina biçiminde inşa edilmişlerdir. Maksemlere en iyi örnek şüphesiz şekil 3.14’te gösterilen, Taksim Meydanı’na adını veren sekiz köşeli yapı olan, tahribat görmemiş “*Taksim Suyu Maksemi*” dir (Çeçen: 452). Taksim Su Maksemi padişah I. Mahmut tarafından 1732 yılında bölgenin su ihtiyacını karşılamak üzere inşa edilmiştir (Kolay: 290).

Taksim Su Maksemi’ne çeşitli ilaveler eklenerek 1739 yılında son şeklini almıştır. Maksem haricinde çevresine çeşitli su kemerleri, çeşmeler ile suyolları yapılmıştır (<http://www.milta.com.tr/istanbul/taksim-maksemi/>).

Günümüzde ise uzun yıllar bakımsız kalan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilen Taksim Su Maksemi şekil 3.15’te görüldüğü gibi Taksim Cumhuriyet Sanat Galerisine dönüştürülmüş ve açılışı 20 Aralık 2008’de gerçekleşmiştir.

Şekil 3.15: Taksim Su Maksemi (günümüz hali)

3.3.2.4 Hacıpulo Pasajı

Şekil 3.16: Hacıpulo Pasajı'ndan bir görünüm

Beyoğlu'nun en karakteristik mekanlarından olan Hacıpulo Pasajı, şekil 3.16'da görüldüğü üzere İstiklal Caddesi'nden uzun ve dar bir geçit sonrasında oldukça geniş bir avluya açılmaktadır. Pasajın en göz alıcı yeri avlusudur şüphesiz (Sezgin: 235). Kurucusunun kim olduğu hakkında farklı bilgiler verilen pasajın kurucusu, zengin Rum tüccar M. Hacıpulo olarak söylene de başka kaynaklara göre pasajın ilk sahibinin Galata Bankerlerinden Yorgo Hacıpulo olduğu söylenmektedir (<http://www.ensonhaber.com/tarihe-taniklik-eden-pasaj-hacopulo-pasaji-2013-11-30.html>). Pasajın yapımına ise 1850 yıllarında başlanmış ve 15 Nisan 1871 tarihinde bir tören ile açılmıştır(<http://www.hurriyet.com.tr/136-yildir-istanbul-la-birlikte-degismeye-devam-ediyor-hacopulo-pasaji-8043843>).

Pasajın son 30 yılda adı 3 kez değişmiştir. Pasaj, Danişment veya Han Geçidi olarak da bilinmektedir. Pasaj İstiklal Caddesi ile Meşrutiyet Caddesini birbirine bağlamaktadır. Hacıpulo Pasajında dikkat çeken özelliklerinde zemininde yer alan podima taşlarıdır. Çatalca'ya bağlı eski Rum köyü olan Yalı köyden getirilen bu taşlar günümüzde orijinalliğini korumaktadır (<http://www.ensonhaber.com/tarihe-taniklik-eden-pasaj-hacopulo-pasaji-2013-11-30.html>).

Hacopulo Pasajı edebiyat, kültür ve sanat alanlarında derin izler bırakan, tarihte önemli bir yeri olan mekanlardan biridir. Pasajın 13 numaralı dükkanında Ahmet Mithat Efendinin matbaası yer almaktaydı. Namık Kemal'in 1872 yılında çıkardığı İbret Gazetesi bu matbaada basılmıştır. Ancak 27 günün sonunda gazete kapatılmış, Namık Kemal ve Ahmet Mithat Efendi bu pasajda tutuklanmıştır. Hacopulo Pasajı, bu olaydan sonra Jöntürkler'in uğradığı mekan olmuştur. Ayrıca Osmanlı müzik tarihine dair gelişmeler yaşanmıştır. Dikran Çuhacıyan, pasajda açılan bir dükkanı 1874 yılında Türkçe opera sahnelemek üzere sanatçı yetiştiren bir okul haline getirmiştir (<http://www.hurriyet.com.tr/136-yildir-istanbul-la-birlikte-degismeye-devam-ediyor-hacopulo-pasaji-8043843>).

3.3.2.5 Çiçek Pasajı

Şekil 3.17: Çiçek Pasajı'ndan bir görünüm

Batılı tarzı mimarisiyle Beyoğlu'nun karakteristik özelliğini yansıtan Çiçek Pasajı önemli bir mimari mirasımızdır. Yapının karakteristik özelliğini yansıtmak amacıyla Şekil 3.17'de Çiçek Pasajı'nın ön cephesi gösterilmiştir.

İstiklal Caddesi ile Sahne Sokak'ın birleştiği alanda daha önce bulunan “*Naum Tiyatrosu*” 1870 yılında çıkan Büyük Pera Yangını nedeniyle yanarak yıkılmış ve Hristaki Zografos Efendi yanan bu yapının arsasını satın almıştır (Cezar: 395). Böylece Çiçek Pasajı Banker Hristaki Zografos Efendi tarafından 1876 yılında

yaptırılmıştır (Boysan: 318). Mimarlığını Rum Cleanthy Zanno'nun yaptığı yeni tarz çarşı yapısı olarak 1874-1876 yılları arasında inşa edilen Çiçek Pasajı, Cite de Pera adıyla kurulmuştur (Üsdiken: 508). Çiçek Pasajı daha sonra 1908 yılında Sadrazam Küçük Said Paşa tarafından satın alınmıştır (Boysan: 318).

1940'lı yıllarda Çiçek Pasajı'nda açılan meyhaneler büyük oranda müşteri çekmiştir. 1950'li yıllarda pasajda bulunan çiçekçiler başka sokaklara doğru ilerlemeye başlayınca boş kalan yerlere yeni meyhaneler açılmıştır (Sezgin: 231).

Bakımsızlık nedeniyle hasar gören Çiçek Pasajı, “Beyoğlu Belediyesi” ve “Çiçek Pasajını Yaşatma ve Güzelleştirme Derneği” aracılığıyla yeniden onarılmış ve 2005'te cephe yenilenmesi, dış cephe bakımı, aydınlatma ve çiçeklendirmelerle yenilenecek hizmete açılmıştır (Cezar: 420).

3.3.2.6 Pera Palas

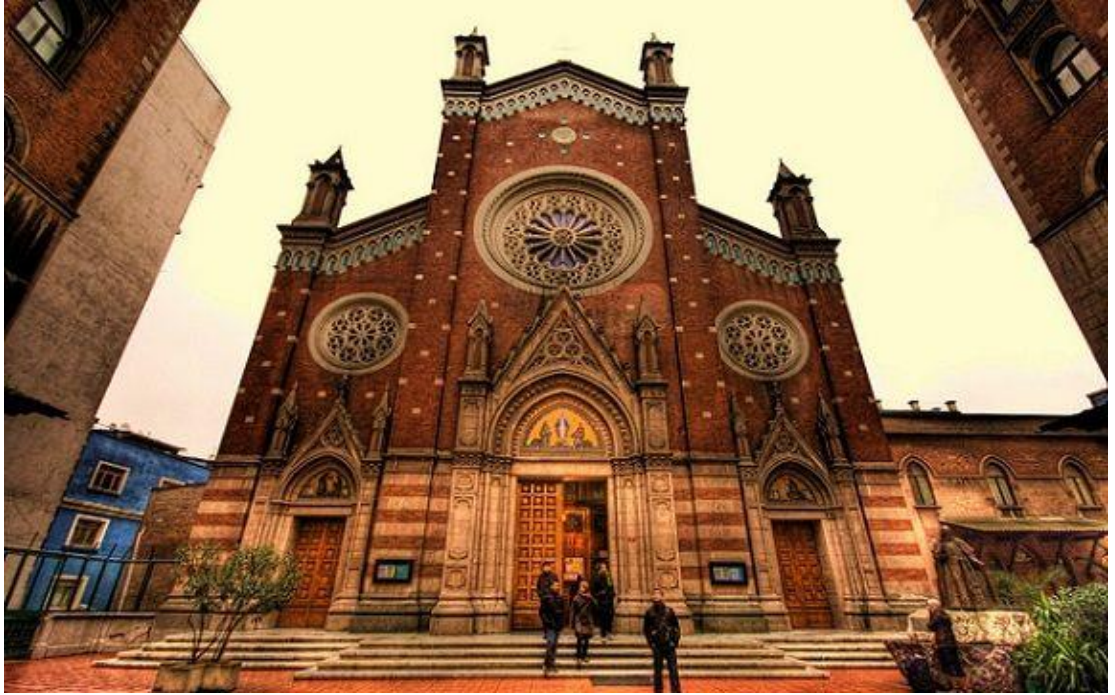
Şekil 3.18: Pera Palas Oteli'nden bir görünüm

Beyoğlu'nu Beyoğlu yapıların başında gelen Pera Palas Oteli, gerek mimarı gerekse tarihi ve kültürel değeri açısından önemli bir yere sahip bir yapıdır. Beyoğlu semtinin mücevheri olan Pera Palas, şekil 3.18'de görüldüğü gibi Neo-Klasik ve Oryantalist unsurları bünyesinde barındıran nadide bir tarihi eserdir.

Pera Palas Oteli, Alexandre Vallaury tarafından 1893-1895 yılları arasında Beyoğlu'nda Tepebaşı'na inşa edilmiştir. Fransız balkonlarıyla Fransız mimari özelliğini yansıtan eser, dış cephesinde yer alan Neo-Klasik unsurları, Oryantalist özelliği taşıyan büyük balo salonu ve özellikle asansörü olmakla beraber Art-Nouveau sanat üslubunun en güzel uygulamalarından birini yansıtmaktadır (Kuruyazıcı, 2004 A: 603).

Bir zamanlar Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı çalışmalarını gerçekleştirdiği, polisiye romanlarıyla tanınan ünlü yazar Agatha Christie'den Kraliçe II. Elizabeth'e, Pierre Loti'den Jacqueline Kennedy ve Ernest Hemingway'e kadar birçok ünlü şahsiyetleri misafir eden Pera Palas, Demsa'nın ortaklarından Demet Sabancı tarafından satın alınmış, restore edilerek 2010 yılında yeniden açılmıştır (<http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2011/11/20/pera-palاس-demet-sabancinin-oldu>).

3.3.2.7 Saint Antoine Kilisesi

Şekil 3.19: Saint Antoin Kilisesi'nden bir görünüm

Beyoğlu'nu Beyoğlu yapan yapılardan biri olan Saint Antoine Kilisesi, şekil 3.19'da görüldüğü üzere İtalyan neo-gotik mimari üslubunu taşıması nedeniyle semtin en gözde mimari miraslarındandır.

Saint Antoine Kilisesi İtalyan kökenli bir Levanten olan mimar Giulio Mongeri tarafından 1906-1912 yılları arasında yapılmıştır. Yapı İstiklal Caddesi üzerinde iki apartman bloğunun arkasındaki alan da yer almaktadır. Dış cephesi tuğla kaplama olan kilise üç nefli, transeptli bir yapıdır. Yapı İstanbul'daki erken dönem betonarme uygulamasının örneğini teşkil etmektedir. Saint Antoine Kilisesi İtalyan neo-gotik mimari üslubu ile Boğazdan görünüşte sivri külahlı çan kulesiyle Beyoğlu'nun simgesi haline gelmiştir (Kuruyazıcı, 2004 a: 601).

3.3.2.8 Tünel

Şekil 3.20: Beyoğlu Tünel'den bir görünüm

Tünel, şekil 3.20'de görüldüğü gibi Karaköy ve Beyoğlu arasında inşa edilmiş, trafik karmaşasından uzak, en kısa ve en keyifli yolculuk yapılan, Türkiye'nin ve İstanbul'un ilk, dünyanın ise ikinci metrosudur. Bu nedenle Tünel ülkemiz için çok önemli bir kuruluştur.

1867 yılında turistik bir gezi yapmak adına İstanbul'a gelen Fransız mühendis Eugene Henri Gavand, Beyoğlu-Galata arasındaki ulaşımı kolaylaştırmak adına bir demir yolu ulaşım ağı (Tünel) yapma fikrini geliştirmiştir. Mühendis Gavand bu düşüncesini hayata geçirmek adına Osmanlı hükümetine başvurmuştur. Mühendis Gavand gerçekleştirmek istediği proje için devletten hiçbir şekilde ücret talep etmemiştir. Yani tam manasıyla bir yap-işlet-devret modeli uygulamayı hedeflemiştir (Engin, 2004 B: 633). Böylelikle yapı, ülkemizin ilk yap-işlet-devret modeli uygulamasına örnek teşkil etmektedir.

Tünel, yap-işlet-devret modeli ile inşa edilerek 1875 yılında hizmete açılmıştır. Tünel ilk seferinde buhar ile çalıştırılmaya başlanmış ve elektrik olmadığından gaz lambalarıyla aydınlatılmıştır. Daha sonra 1971 yılında tamamı ile yenilenerek elektrikli hale getirilmiştir (<http://www.iETT.istanbul/tr/main/news/dunyanin-en-eski-ikinci-metrosu-tunel-bu-yil-/1389>).

Tünel önceleri İngiliz şirketi tarafından yönetilirken 1911 yılında çok uluslu bir yapıya sahip Sofina firması tarafından satın alınmıştır. Daha sonra 1939 yılında Nafia Vekili Ali Çetinkaya'nın çalışmaları sonrasında Tünel millileştirilmiştir. Böylece Tünel tüm tesisleri ile birlikte Nafia Vekaleti'ne verilmiştir. Gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla kuruluş, İstanbul Belediyesi'ne bırakılmıştır (Engin, 2004 B: 636).

3.3.2.9 Narmanlı Han

Şekil 3.21: Narmanlı Han 'dan bir görünüm

Beyoğlu ilçesinde yer alan Narmanlı Han, şekil 3.21'de görüldüğü üzere gerek tarihi ve kültürel özellikleri gerekse ünlü yazar ve sanatçılarımızın ikamet ettiği önemli bir kültürel mirasımızdır.

1831 yılında Rus Büyükelçiliği olarak açılan Narmanlı Han, 1880 yılında büyükelçiliklerin Rus Konsolosluğuna taşınmasıyla yapı 1914 yılına kadar Rus hapishanesi olarak kullanılmıştır. Daha sonra Rus Ticaret Ofisi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapı 1917 Ekim Devrimi'nden sonra boş bırakılmış olup, Beyaz Rusların İstanbul'a yerleşmesiyle canlanmıştır. Ancak Beyaz

Ruslar yapıyı 1933 yılında satmaya karar vermişlerdir. Yapıyı Erzurum'dan gelen Narmanlı ailesi satın almıştır. Sanata ilgi duyan Narmanlı ailesi dükkanların az bir kısmını ticaret ile uğraşanlara diğerlerini ise ucuz bedellerle sanatçılara vermiştir. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Aliye Berger, Firsek Karol, Neşet Atay gibi sanatçılar ve yazarlar burada ikamet etmişlerdir (<http://www.technicos.org/haber.aspx?haberId=7328&>).

Narmanlı Han, 2001 yılında Yapı Kredi Koray İnşaat firması tarafından restore edilmek kaydıyla yapının yüzde 15'lik hissesini satın almıştır. Yapıya üç adet kat çıkılmasını öngören mimar Halil Onur'un hazırlamış olduğu restorasyon projesi Anıtlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. Ancak bölgede yer alan sivil toplum örgütlerinin itiraz etmesiyle açılan davada mahkeme yürütmeyi durdurma kararı vermiştir (<https://bianet.org/bianet/toplum/162651-narmanli-han-in-akibetini-mimari-acikladi>).

3.3.2.10 Paket Postanesi

Şekil 3.22: Eski Paket Postanesi'nden bir görünüm

Eski Paket Postanesi adıyla bilinen Paket Postanesi, 1892 yılında başlanan Galata Rıhtımı inşaatıyla 1907-1911 yılları arasında şekil 3.22'deki hali ile Gümrük binası olarak inşa edilmiştir. Erken dönem betonarme bina örneğini teşkil eden yapının arduvaz taşı kaplamalı kubbesi bulunmaktaydı. Bina üzerine yapılan kubbeli mekan, yapıldığı tarihlerde ileri yapım tekniklerinden faydalanılarak inşa edilmiştir. Bina günümüzde kargo şirketlerini andıran,

sadece paket kabul edilen ve gümrük işlemi yapılan bir işlev kazanmıştır. Paket Postanesi 5 Mart 2015 tarihinde birinci derece tarihi bir yapı olarak belirlenmiştir. Ayrıca İstanbul 2 No’lu Koruma Kurulu, 9 Haziran 2016 tarihinde yapıda gerekli tüm güçlendirmeler yapıldıktan sonra “İstanbul Modern Sanat Müzesi”ni bu binaya taşınmasını uygun bulduğunu belirtmiştir (<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201703021027463242-karakoydeki-tarihi-paket-postanesi-de-yikildi/>).

Birinci derece tarihi bina olarak tescillenen Paket Postanesi, günümüzde uygulanan Galataport Projesi inşaatı nedeniyle 2017’de Şekil 3.23’te görüldüğü gibi ne yazık ki yıkılmıştır.

Şekil 3.23: Paket Postanesi (günümüz hali)

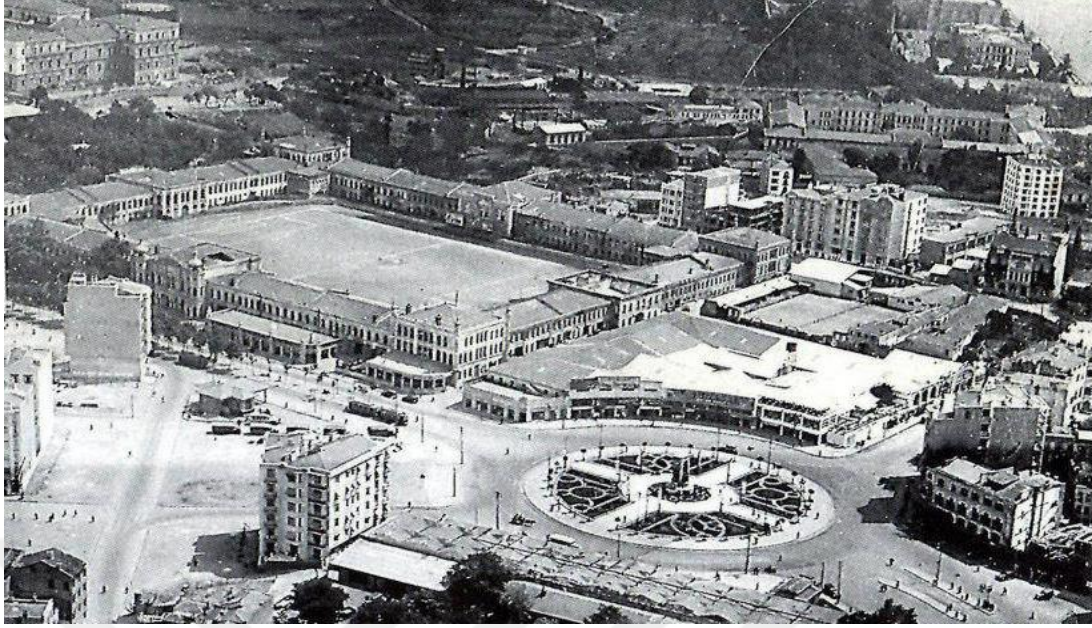
3.3.2.11 Bankalar Caddesi (Voyvoda Caddesi)

Şekil 3.24: Bankalar Caddesi'nden bir görünüm

Galata bölgesinin en önemli caddelerinden olan, Evliya Çelebi'nin 17. Yüzyılda kaleme aldığı “*Seyahatname*” adlı eserinde Voyvoda olarak adlandırdığı Bankalar Caddesi diğer adıyla Voyvoda Caddesi, şekil 3.24'te görüldüğü gibi Karaköy Meydanı'ndan Okçu Musa Caddesi'ne kadar uzanan yaklaşık olarak yarım kilometrelik uzunluğa sahip bir caddedir. Çoğunlukla 1857 yılında belediyenin kuruluşu ile icat edilen ve Cumhuriyetin ilanı ile adları değiştirilen Galata sokaklarının arasında Bankalar Caddesi (Voyvoda Caddesi) önemli derecede tarihi bir niteliğe sahiptir. Bankalar Caddesinin geleceği Galata'nın 19. yüzyılda devletin dış ticaret ve bankacılık merkezine dönüşmesiyle yakından ilgili olmuştur. 1850-1860 yıllarında cadde üzerinde genellikle ahşap yapılar hakimdi. Ancak 1870'lerden itibaren özellikle 1880'lerde ahşap yapıların yerine Batı tarzda kagir yapılar inşa edilmeye başlamıştır. Cadde üzerinde adını bölgenin en önemli banker ve emlak sahibinden alan Camondo Merdivenleri bu dönemlerde inşa edilmiştir. Voyvoda Caddesi'ne Bankalar Caddesi adının verilmesinde bu caddenin gerçek anlamda bir bankacılık ve finans merkezine 1900-1910 yıllarında dönüştürülmesinden kaynaklanmaktadır (Eldem: 190).

3.3.2.12 Taksim Gezi Kışlası

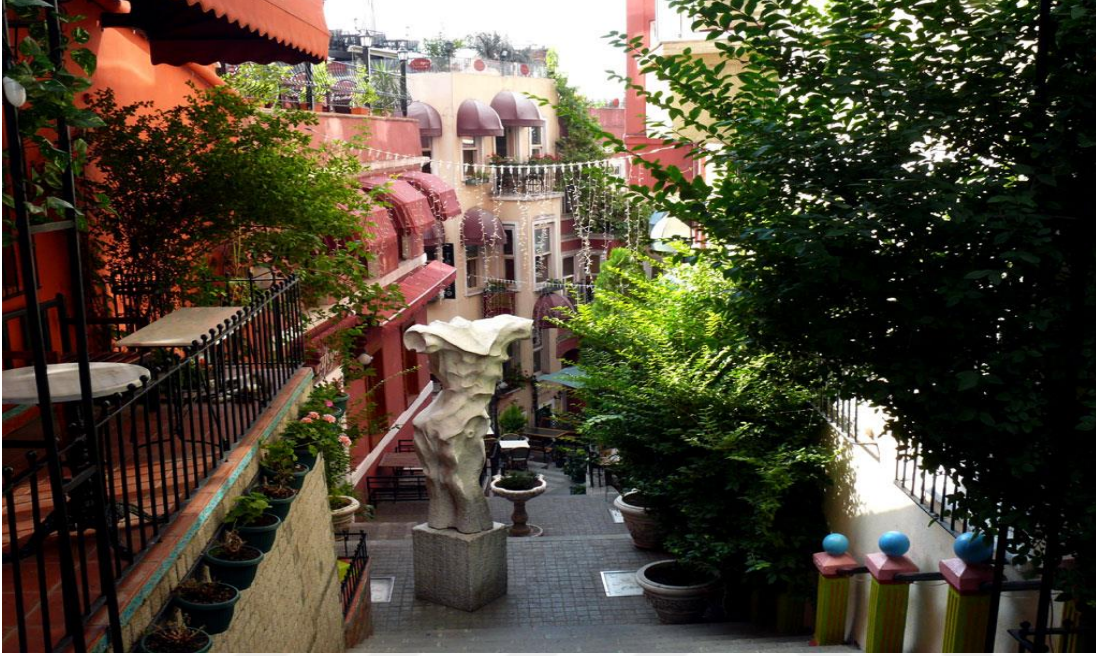
Şekil 3.25: Taksim Gezi Kışlası'ndan bir görünüm

Gezi Kışlası, 19. Yüzyılın başlarında şekil 3.252te görüldüğü üzere Taksim Meydanı'nda bulunan su haznesinin önündeki geniş düzlüğün kuzey doğusuna inşa edilmiştir. Gezi Kışlası'nın kareyi andıran dikdörtgen bir planı ve ortasında geniş bir avlusu vardı. Gezi Kışlası Taksim bölgesinde ilk önemli siyasi ve toplumsal olaya sahne olmuştur. 31 Mart ayaklanması denilen olay 1909 yılında hemen yakınında yer alan Taşkıışla'dan başlamış, Gezi Kışlasındaki askerlerde ayaklanmaya katılmıştır. Ayaklanmayı bastırmak adına gelen Harekat Ordusu, askerlerin teslim olmamasıyla binayı topa tutmuşlardır. Bina 1921 yılında gazeteci Sait Çelebi tarafından kiralanmış, avlusu futbol stadyumuna dönüştürülmüştür. İstanbul'un nazım planının hazırlanması için 1936 yılında davet edilen Fransız kent plancısı Henri Prost, Gezi Kışlası için bir takım düzenlemeler geliştirmiştir. Kışlaya ait ahırlar, önünde bulunan teras kahveler ve topçu kışlası yıkılmıştır. Yerine ise günümüzde adı Gezi olarak bilinen bir park düzenlenmiştir (Kuruyazıcı, 2010: 891-892).

19. yüzyıllarda inşa edilen, Türk siyasi ve toplumsal tarihi açısından önemli bir yere sahip topçu kışlası 1940'lı yıllarında yıkılarak Taksim Gezi Parkı'na dönüştürülmüştür. Çeşitli ağaçlarla zenginleştirilmiş olan Gezi Parkı bu haliyle de önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak 31 Mayıs 2013'te Gezi Parkına yapılması planlan, Topçu Kışlası'nın yeniden inşa edilerek AVM'ye

dönüştürülmesi ve Gezi Parkı'na ait ağaçların yok edilmesine karşı başlatılan direniş, ülkenin çeşitli bölgelerine yayılarak, insan hakları, özgürlük ve özel yaşama müdahale adına bir eyleme dönüşmüştür.

3.3.2.13 Fransız Sokağı (Cezayir Sokağı)

Şekil 3.26: Fransız Sokağı'ndan bir görünüm

19. yüzyıl boyunca Beyoğlu'nda yaşam süren Fransızlar bölgede derin bir kültür tarihine imza atmışlardır. Bölgede o dönemde kafe tarzındaki Batılı işletmeler Fransızlar tarafından kurulmuştur. Fransız sokağında yer alan tüm yapılar 1900'lü yılların başında Fransız mimar Marius Michel tarafından yaptırılmıştır. Bu sokakta Fransız ressam Albert Millet yaşamış olup, 1950'li yıllarına kadar ise İstanbul'un en ünlü meyhanelerinden Madam Despina'nın mekanı burada bulunmaktaydı. Bu sokağı değerli kılan ayrıcalıklardan bir diğeri ise 1974 yılına dek bölgedeki bütün Levanten topluluklarının ve Rum ailelerinin eğlence düzenledikleri mekan olmasıdır (Taşdiken: 6).

Bir süredir terkedilen, Fransız kültürünün en güzel örneğini yansıtan sokağın bu kötü kaderinden kurtarılması kararlaştırılmıştır. Galatasaray'da yer alan Fransız Sokağı günümüz adıyla Cezayir Sokağı, restore edilmiş tarihi binaları, resim sergileri, sanat galerileri, caz ve piyano mekanları ve şarapçılarıyla *Fransız Sokağı* adını alacak bir kültür merkezi haline getirilmesi planlanmıştır (Yezdani: 6).

Beyoğlu'nda Fransız kültürü ile inşa edilen yapılar dolayısıyla bir zamanlar Fransız Sokağı olan sokak sonraki yıllarda adı Cezayir Sokak olarak değiştirilmiştir. Nedeni ise Fransızların Ermeni soykırımına prim verdiklerini düşünen bölge esnaflarının şikayet etmelerinden gelmektedir. Adı Cezayir Sokağı olarak değiştirilen sokağın, bir zamanlar Fransızların Cezayir'de yaptığı katliamlar hatırlatılmıştır. Şekil 3.26'da günümüz adıyla Cezayir Sokağı'nın giriş kısmı gösterilmiştir.

3.3.2.14 Park Oteli

Şekil 3.27: Park Oteli'nden bir görünüm

İhtişamlı bir kagir yapı olan Park Oteli, şekil 3.27'de görüldüğü gibi 19. yüzyılın sonlarında İtalyan Büyükelçisi Boran Blanc tarafından yapılmıştır. İtalyan yazlık saraylarının cephe düzenini örnek alan yapı Ayazpaşa'nın görünümünü değiştiren, mimarlık tarihi açısından önemli bir yere sahip yapılardan biridir. Yapı ilk olarak İtalyan Büyükelçiliği, daha sonra ise Nezareti Lojmanı olarak kullanılmıştır. Yapı Hariciye Nazırı Tevfik Paşa'nın mülkiyeti sırasında 1911-1912 yıllarında çıkan yangında değerli eşyaları ile birlikte yanmıştır. Daha sonra yangından kurtulan yapı 1930 yılında bazı eklemeler yapılarak Miramare adıyla otele çevrilmiştir. 1931 yılında ise Aram Hıdır otele ortak olarak yapının adını Park Oteli olarak değiştirmiştir. Park Oteli 1930'lu yıllarda altın çağını yaşamıştır. Park Otel'in müşterileri arasında Mustafa Kemal

Atatürk ve İngiliz Kralı 8. Edward yer almıştır. Zamanla otelin civarında farklı otellerin açılmasıyla popülerliğini yitiren Park Oteli 1979 yılında kapanmıştır (<http://bianet.org/bianet/kent/161151-kentin-direnisi-park-otel-in-17-kati-yikildi>).

1978 yılından itibaren yıkım sürecine giren Park Oteli, 2010 Temmuz ayında CVK grubu tarafından satın alınmıştır. CVK şirketi, 22 yıl boyunca tartışma konusu olan Park Oteli'ndeki inşaat çalışmalarına yeniden başlamıştır. Böylelikle CVK grubu Park Oteli inşaatını 2012 yılında tamamlayacağını açıklamıştır (<http://www.istanbulsahipsizdegil.org/dosyalar/151-oernek-bir-ykm-hikayesi-park-otel.html>).

3.3.3 Cumhuriyet Dönemi Tarihi ve Kültürel Dokunun Oluşumu ve Tarihi-Kültürel Varlıkları

İstanbul'un kültür varlıkları bakımından en zengin ilçesinden biri olan Beyoğlu, Cumhuriyetle birlikte çok sayıda tarihi ve kültürel eserlerin gelişimine sahne olmuştur. Bu başlık altında Beyoğlu'nun özellikle Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte gelişme gösteren belli başlı tarihi ve kültürel varlıklarından örnekler verilecektir.

3.3.3.1 Taksim Cumhuriyet Anıtı

Şekil 3.28: Taksim Cumhuriyet Anıtı'ndan bir görünüm

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle Şekil 3.28’de görüldüğü gibi Beyoğlu İlçesi’ne inşa edilen, heykel-anıt sanatına örnek teşkil eden, Taksim Meydanı’nı taçlandırın ve Cumhuriyet döneminin ilk anıt-heykelleri arasında yer alan anıt, 1928 tarihli İtalyan heykeltıraŐ Pietro Canonica’ya ait Taksim Cumhuriyet Anıtı’dır (Gören: 791). Taksim Cumhuriyet Anıtı’nın tasarımı İtalyan asıllı Levanten Mimar Giulio Mongeri’ye aittir. Anıt 8 Ağustos 1928 tarihinde bir tören ile açılmıştır. Hemen ardından çevre düzenlenmesi yapılarak anıt yuvarlak bir göbek içine alınmıştır (Kuruyazıcı, 2010: 891).

3.3.3.2 Atatürk Kültür Merkezi (AKM)

Şekil 3.29: Atatürk Kültür Merkezi’nden bir görünüm

Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarında, kentin büyümesine ve kültür hayatının renklenip Őekillenmesine olanak sağlayacak, sadece tiyatro olmayıp operaların sahneleneceği bir salon bulunmamaktaydı. Böylece İl Genel Meclisi 1930’lu yılların sonunda Taksim Meydanı’nın olduğu alana Cumhuriyet’in Kültür Merkezi niteliğinde kente bir opera binasının yapılması kararını almıştır. SavaŐtan sonra 1946 yılında mimar Rükneddin Güney ile Feridun Kip’in hazırladıkları küçük ölçekli projenin uygulanması için inŐaata baŐlansa da belediyenin kaynaklarının tükenmesiyle tamamlanamamıŐtır. Yapı 1953 yılında Bayındırlık Bakanlığına devredilmiŐtir. İŐlerin yürütülmesi adına başına mimar Hayati Tabanlıoğlu getirilmiştir. Böylece yapının tiyatro, sinema ve sergi gibi faaliyetlerini düzenleyecek bir kültür merkezine dnŐtrlme fikri

geliştirilmiştir. Yapı 12 Nisan 1969 tarihinde şekil 3.29’da görüldüğü gibi İstanbul Kültür Sarayı olarak açılmıştır. 27 Kasım 1970 gecesi “*Cadı Kazanı*” oyunun sahnelendiği sırada çıkan yangınla birlikte sahnenin büyük bir bölümü harap olmuştur. 8 yıl onarım sürecine giren yapı 6 Ekim 1978 tarihinde Atatürk Kültür Merkezi olarak açılmıştır (Kuruyazıcı, 2004 B: 670).

İstanbul’un kültür ve sanat hayatında gelişmesine olanak sağlayan, Cumhuriyet döneminin ilk kültür merkezi örneğini teşkil eden yapı günümüzde faaliyetleri durdurulmuş olup, yeni bir opera binası inşa edileceği ileri sürülerek ne yazık ki yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

3.3.3.3 Divan Oteli

Şekil 3.30: Divan Oteli'nden bir görünüm

Divan Oteli 1956 yılında şekil 3.30’da görüldüğü gibi Taksim Gezi Parkı yakınlıklarına inşa edilmiş, İstanbul’un sosyal yaşamında önemli bir yeri olan yapıdır. Otel 1960-1970’li yıllarda Kehribar Bar’ın açılmasıyla Batılılaşan şehrin entelektüellerinin buluşma mekanı olmuştur. 2008 yılının sonunda yenileme çalışmaları ile kapatılıp yıkım sürecine giren Divan Oteli tekrar inşa edilmiş ve 2011 yılında tekrardan hizmete açılmıştır. Otelin önünde 18. yüzyılda inşa edilmiş olan su terazisi hala sergilenmektedir (<http://www.tas-istanbul.com/portfolio-view/taksim-topcu-kislasi-12/>).

3.3.3.4 Karaköy Yolcu Salonu

Şekil 3.31: Karaköy Yolcu Salonu'ndan bir görünüm

Cumhuriyet tarihinde taşımacılığı ve ulusallaştırmayı sembolize eden, Türkiye'nin ve İstanbul'un ilk modern deniz yolcusu uğurlama ve karşılama salonu olma özelliği taşıyan Karaköy Yolcu Salonu, 1935 yılında hazırlanan Rebiî Gorbon'a ait proje ile 1940'lı yıllarda şekil 3.31'de görüldüğü gibi Galata Rıhtımı'na inşa edilmiştir (<http://www.diken.com.tr/galataporta-ilk-tarihi-kurban-karakoy-yolcu-salonu-sessiz-sedasiz-yikildi/>).

Birinci derecede tarihi eser niteliği taşıyan Karaköy Yolcu Salonu'nun Galataport projesi kapsamında 2017'de şekil 3.32'de görüldüğü gibi denize bakan bölümü ne yazık ki yıkılmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere Cumhuriyet tarihinde taşımacılık ve ulusallaştırma da önemli yeri olan kültürel mirasımız Galataport projesine kurban edilmiştir.

Şekil 3.32: Karaköy Yolcu Salonu (günümüz hali)

3.3.3.5 Yeşilçam Sokağı

Şekil 3.33: Yeşilçam Sokağı'ndan bir görünüm

Yeşilçam Sokağı, İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde İstiklal caddesi üzerinde Rüya ile Lüks sinemalarının arkasındaki sokağın adıdır. Önceleri 1945-1950 yıllarında tüm film şirketleri bu sokakta yer alırdı. Ancak sonraki yıllarda Yeşilçam Sokağı'ndaki film şirketleri yavaş yavaş buradan ayrılmışlar, İstiklal Caddesi'nin diğer yanına Kuloğlu Sokağı ile Ahududu Sokağı arasındaki alana

yerleşmeye başlamışlardır (<http://www.turknostalji.com/turkiyenin-hayal-fabrikasi-yesilcam-sokagi.html>). Şekil 3.33'te Yeşilçam Sokağı'nın bir görünümü yer almaktadır.

Bir zamanlar Yeşilçam Sokağı'nda 1924'lü yıllarda şunda açık olmayan bir Opera Sineması bulunmaktaydı. Hatta 21 Ocak 1932 tarihinde İngiliz yapımı "Çanakkale" filmi izlemek üzere Mustafa Kemal Atatürk bu sinemaya gelmiş ve salondan çok etkilenmiştir (<http://blog.milliyet.com.tr/yesilcam-sokagi-nahalde/Blog/?BlogNo=54271>).

Türk Sineması'nın yıllarca kalbi sayılan, kültür ve sanat hayatına renk katan Yeşilçam Sokağı'na gereken değer verilmeyerek kaderine terkedilmiştir. Kaderine terkedilen bu sokak, birçok ünlünün keşfedilmesini sağlamış ve binlerce insana ekmek kapısı olmuştur. Anlaşılacağı üzere Yeşilçam Sokağı'nda koruma adına gerekli önlemlerin alınmadığı sonucu çıkmaktadır.

3.4 Bölüm Değerlendirilmesi

Bir kentin kimliğini oluşturan en temel unsur tarihidir şüphesiz. Bu konudan yola çıkılarak, araştırma yapılacak olan bölgenin tarihi hakkında bilgi verilmiştir. İnsanoğlu, kültürel mirasını korumak istiyorsa, koruma çalışmalarını gerçekleştirdiği kentin tarihini çok iyi bilmesi gerekir.

Tezin bu bölümünde, Beyoğlu ilçesinin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiş ve kronolojik sırasına dikkat edilmiştir. Beyoğlu'nun tarihsel gelişimi, Osmanlı öncesi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi şeklinde periyodizasyon yapılmıştır. Ayrıca bölgenin tarihi ile ilgili bilgi verilmesi açısından görsel öğelere yer verilmiştir.

Bölgenin tarihsel gelişimine ek olarak, bölgenin kentsel ve kültürel yapısından bahsedilmiştir. Bölgenin kentsel ve kültürel yapısı, tarihsel bir biçimde aktarılmıştır. Ayrıca bölgenin kentsel ve kültür yapısını yansıtan görsel öğelere de yer verilmiştir. Bölgenin tarihi ve kültür varlıkları açısından zenginliğini kanıtlamak adına sahip olduğu kültür varlıklarından örnekler verilmiştir. Verilen örnekler Osmanlı öncesi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi şeklinde dönemlendirme yapılmıştır.

4 BEYOĞLU BELEDİYESİNİN KÜLTÜREL MİRASI KORUMA YÖNÜNDEKİ ÇALIŞMALARI

4.1 Beyoğlu Belediyesinin Tarihsel Gelişimi

4.1.1 VI. Daire-i Belediye ve Restorasyon Çalışması

Şekil 4.1: VI. Daire-i Belediye'den bir görünüm

Sanayi devrimi ile birlikte Batı'daki kentler büyümeye yüz tutmuştur. Nüfusun artmasıyla birlikte kentsel hizmetlerin önemi giderek artmıştır. Tanzimat'ın ilan edilmesiyle birlikte çağdaşlaşmaya eğilim artmış ve Batı'dakine benzer hizmetlerin uygulanması gündeme gelmiştir. Böylece İstanbul'da Batı'da yer alan kentlere benzer bir görünüm vermek için bir takım reformlar gerekli kılınmıştır (Toprak: 220).

Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle devrin karakterine uyumlu batılı tarzda bir şehircilik anlayışının temelleri ilk olarak Beyoğlu bölgesinde atılmıştır. Bu bölge tarihsel gelişimi, konumu, gerek etnik gerekse kültürel özellikleri nedeniyle batılılaşma hareketlerinin başlangıç noktası olmuştur. Böylelikle

batılılaşma faaliyetlerinden biri reformlar olmuştur. Beyoğlu aynı zamanda konumu nedeniyle ticaret merkezi olarak dünyaya açılan pencere durumundaydı. Bir diğer özelliği ise tüm yabancı elçilikleri bünyesinde toplamasıydı. Bunun nedeni Boğaz ve Başkent'e hakim olmasındandır. Böylelikle Beyoğlu semtinde halk, varlıklı ve batılı yaşam tarzına daima açık olmuştur (<http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/detay/Belediye-Tarihcesi/10/2/0>).

Galata ve Pera bölgesi yabancı uyrukların yaşadığı ve birçok meselelerin ortaya çıktığı bir liman kentiydi. Osmanlı Devleti, yabancı uyruklu toplulukların yoğun olarak yaşadığı Galata ve Pera bölgesinde modern bir belediye kurarak hizmetlerini yürütmek durumundaydı. İstanbul'un hiçbir bölgesinde belediye kurulmamış olup, daha önce Avrupa'da yaşamış ve burada belediye hizmeti görmüş toplulukların Galata ve Pera bölgesinde yaşaması nedeniyle bu bölgede bir belediye hizmetinin kurulması önerilmiştir. Bu amaçla Paris Belediye hizmeti örnek alınarak şekil 4.1'de görüldüğü gibi 28 Aralık 1857'de VI. Daire-i Belediye kurulmuştur (Ortaylı, 1992: 400).

Örnek Belediyecilik uygulaması ilk olarak Beyoğlu'nda başlamıştır. Bunun en önemli kanıtı, komisyonun görüşü kolaylıkla kabul edilmiş, buna ait Padişah emir ve kararları 14 Şubat 1858 tarihli Takvim-i Vekayi'de yayınlanmıştır (Cezar: 147).

Örnek belediyecilik anlayışı olarak, belediye reformunun Galata ve Beyoğlu'nda başlamasının nedeni, bölgede değerli kültürel taşınmazların bulunması ve kentin bünyesinde yaşayanların Avrupa'da belediye hizmetleri gördükleri için reformlara uyum sağlayacaklarının düşünülmesidir (Toprak: 223).

Beyoğlu çevresinde reformlar şu şekilde başlamıştır; 1857 yılında VI. Daire-i Belediye Nizamı ve 1858 yılında Devair-i Belediyeden VI. Daire itibar olunan Beyoğlu ve Galata Dairesinin Nizam-ı Umumisi nizamnameleridir. İstanbul kenti 14 adet belediye dairelerine ayrılmasına rağmen, kentin ilk belediye uygulamasına VI. Daire-i Belediye denmiştir. Belediye Dairesi'ne bu ismin verilmesinin nedeni, Paris'te yer alan 6. Bölge (sixeme arrondissement) olarak bilinen yerden esinlenilmesidir. VI. Daire-i Belediye'nin temel amacı Avrupa

tarzı kent hizmetlerini getirmek ve ticareti canlandırmak olmuştur (<http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/detay/Belediye-Tarihcesi/10/2/0>).

İstanbul'un bölgelere ayrılması, bir bakıma Paris'in "*arrondissement*"larından etkilenen bir düzen oluşturmaktaydı. Hal böyle iken Osman Nuri, VI. Daire'nin kuruluşundan bahsederken, "*Commission Municipale*" önerisiyle bir "*nümine dairesi*" kurulmasına karar verildiğini, bunun ise Paris'teki örgüte ve uygulamaya ad olarak benzetildiği belirtmektedir (Akın, 1998: 98).

28 Aralık 1857'de kurulan VI. Daire-i Belediye'nin başına dış işleri memuru olan Kamil Bey getirilmiştir. VI. Daire-i Belediye'nin resmi yazılarının dili Fransızcaydı. VI. Daire-i Belediye'ye olağan dışı birtakım gelirler ayrılmıştır. Yabancı uyruklu toplulukların ve iş çevrelerinin yoğun olduğu Beyoğlu'nda belediye hizmetleri ayrıcalıklı bir bütçe ile sağlanmıştır (Ortaylı, 1992: 400).

VI. Belediye dairesi ilk olarak, Beyoğlu ve Galata çevresinin kadastro haritasını hazırlanmasını sağlamıştır. Bu çevredeki İslam mezarları dışında, defin yerlerini şehir dışına ve Şişli'ye tahsis edilmiş yerlere naklettirmiştir. Taksim ve Tepebaşı'nda birer genel bahçe yapılmıştır. Olayların sık yaşandığı bir semt olması nedeniyle, yaralananları tedavi etmek üzere bir hastane açılmıştır. Galata ve Beyoğlu'nun yolları genişletilmiş ve "*Büyük Beyoğlu*" yangınından sonra ise kagir inşaatı gündeme gelmiştir. 1869'da büyük bir belediye konağı yapılmıştır (Toprak: 223).

VI. Daire-i Belediye Batı'daki kentleşme örneğini Osmanlıya taşımıştır. Tanzimat'ın içeriğinde yer alan "*asrileşme*" veya "*muasırlaşma*" anlayışında temsil etmiştir. Beyoğlu ve Galata, Osmanlı da etnik kökenlerin ve kültürel çeşitliliğin çok olduğu bir kent örneği olarak kabul edilmektedir. Müslümanı, gayrimüslimi, Levanteni, ecnebisini ile bu kent Tanzimat'ın karşılaştığı tüm etnik sorunları bünyesinde yaşamıştır. Kentte farklı kökenlerin bir arada yaşaması, sorunlarını paylaşması ve ortak çözüm aramaları çağdaş kent kültürünün yeşermesine yol açmıştır (Toprak: 223).

Belediye meclisinin görevleri hususunda ilgili kanunun 3. maddesinde belediye meclisinin belediyeye karşı açılan mahkemelerde taraf olduğu açıkça belirtilmiştir. İlgili kanun, belediye kurumlarına kentsel ve imar faaliyetlerini

düzenlemek ve kontrolünü sağlamak, temizlik, aydınlatma, halkın bayındırlık hizmetlerini sağlamak, belediyeye ait kamusal malların yönetimi, nüfus sayımı, emlak işleri, alışveriş kontrolü ve pazar, çevrenin hijyeni için önlemler almak, eğitim hizmetleri sağlamak ve belediye gelirlerini toplamak gibi görevleri sorumluluğuna yüklemiştir. Ancak belediye bu görevlerin bir kısmını yerine getirmediği gibi görevlerin diğer bir kısmı ise merkezi yönetim organları aracılığıyla yürütülmüştür (Ortaylı, 1992: 400).

1861 yılı, VI. Belediye Dairesi'nin kentsel düzen açısından önemli çalışmaların yapıldığı yıl olarak kabul edilir. Özellikle Galata'da yolların genişletilmesi, hava gazıyla aydınlatma çalışmaları ve yine bu bölgelerde Maltalılar sokağının genişletilmesi ve görkemli kagir yapılar yapılması bunların başında gelmektedir (Akın, 1998: 102).

1864 yılında VI. Dairenin yıkıcı bir uygulaması olmuştur. Bu şüphesiz Galata surlarının yıkımıdır. Bölgenin yeniden yapılandırılması amacıyla yapılan bu yıkım, Galata'nın Cenevizlilerden 19.yüzyıla kadar ayakta kalabilmiş en özgün tarihi ve kültürel eser niteliği taşıyan yapının yok olmasına neden olmuştur (Akın, 1998: 106-107). Bölgenin bu denli tarihi kültürel değeri yüksek ve geleceğe ışık tutan Galata surlarının yok edilmesi dönemin tarihçilerinden Ahmet Lütfi Efendinin ağır eleştirilerine maruz kalmıştır. Eserinde ise; *“İstanbul gibi bir şehir-i şehrin ve Galata cibetinin dabi surlarıyla kapularını kaldırmak ma'kül olamaz. Bu kadar bin senelerden berü mevcud olan o kar-ı kadim kule ve kapularını edna bir faideye karşı mahvetmek layık değildi.”* şeklinde dile getirmiştir.

Bölgede birkaç yıl içinde yıkımların devam etmesiyle boşalan yerlerin satışa sunulması yine dönemin tarihçisi tarafından eleştirilmiştir. Eserinde ise; *“İstanbul ve Galata'nın nikat-mübimmesi kapısız Osmanlı gibii kapı bacadan bali kalması mabzuruna karşı, bir takım esbab-ı mücibe-i ebleb-firibane ve mügalata-i kazibane tertibiyle deban-ı abaliye sed çekildi. İşte böyle merkez-i devletde İstanbul gibi bir Ma'mure-i nadirenin kapıları yıkılıp, kaldırılmakla uğraşılırken...”* demektedir (Aktepe: 91).

1866 yılında Pera Caddesi'nin bir bölümü yeniden onarılmaya başlanmıştır. Bu yeniden onarıma çalışmaları her kış sezonu öncesinde tekrarlandığı görülmektedir. Bu dönemde yapılan yol çalışmalarında kullanılan taşların düşük kalitede olması, ilk yağmurlarla yolun bozulması neden olmuştur. Bu nedenle VI. Belediye Dairesi eleştirilere maruz kalmıştır (Akın, 1998: 110).

Kadastro ve tahrir vazifesinin VI. Daire-i Belediye'sinde tamamlanması ve belediyelere devredilmesi tartışmalara neden olmuştur. Belediye seçimlerinde genellikle vergi verenleri aday veya seçmen olmaları usulü kabul edildiği görülmektedir. Böylece ülkemizin mahalli idareler ve yerinden yönetiminde merkezîyetçilik anlayışı yer almaya başlamıştır. Ülkemizde ilk belediye seçimleri II. Meşrutiyet döneminde yapılmıştır. Bu seçim ile muhtar bir belediyeçilik uygulama öngörülmüşse de bu uygulamadan vazgeçilmiştir. Ülkemizin vilayetlerdeki uygulamalarına bakıldığında Meşrutiyet yönetiminin merkezîyetçi bir tavır sergilediği görülmektedir (Ortaylı, 1992: 4001).

Yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti 1921 anayasasının 11-14 maddelerinde mahalli idarelere vilayet düzeyinde büyük muhtariyet tanıyarak, Ankara'yı merkez şehir olarak seçmiştir. Fakat gerçekleştirilen işlerde bunların tatbikine imkan olunamamıştır. Bu dönemin sonlarında Cumhuriyet yönetimi Ankara şehrine İstanbul'da olduğu gibi bir belediye hizmeti getirmiştir. 16 Şubat 1924 tarih ve 417 sayılı kanunun yeniliği, seçecek ve seçilecek kimselerde emlak sahibi olma ve emlak vergisi verme şartı aranmasıdır (Ortaylı, 1992: 402).

VI. Daire-i Belediye Restorasyonu

1879 – 1883 yılları arasında İtalyan mimar Giovanni Battista Barborini tarafından inşa edilen, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk belediye binası VI. Daire-i Belediye'nin restorasyonuna yönelik Beyoğlu Belediyesi'nin açıklamaları;

“Günümüzde Şişhane Meydanı, Beyoğlu ilçesi, 282 Ada, 1 parselde yer alan ve 1879-1883 yılları arasında İtalyan kökenli mimar Giovanni Battista BARBORİNİ tarafından inşa edilen Altıncı Daire-i Belediye / Beyoğlu Belediye Başkanlığı binası Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk belediye binası olma özelliğini taşımaktadır. Tanzimat döneminde, Batı'dan esinlenilerek çağdaş kent anlayışı doğrultusunda Galata-Beyoğlu bölgesine hizmet götüren ve Altıncı Daire-i

Belediye adıyla bilinen belediyecilik eylemlerini bünyesinde barındıran bina Neoklasik anlayışta düzenlenmiş cephe kurgusu ile dikkat çekmektedir. Geniş kat silmeleri, saçaklar, köşe plastrları, pencere balustrad (korkuluk) ve frontonları (alınlık) ile dönemin mimari anlayışına örnek oluşturur. Zemin katta aksiyal bir giriş holü ve giriş aksına dik gelişen koridor sistemi ve bu koridor üzerinde yer alan, ofis olarak işlev gören odalar kat planlarını oluşturur. Giriş aksınının tam karşısında düşey ulaşımı sağlayan merdiven bulunmaktadır.

Binada zaman içerisinde ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda ahşap olan döşemelerin betonarmeye çevrilmesi ve ara kat ilaveleri gibi müdahaleler söz konusu olmuş, bu müdahaleler sonucunda bina özgün mimari karakterini belli ölçüde kaybetmiştir. Seksenli yılların başında önemli bir tadilat geçiren binada mevcut çatı katı, çatının yükseltilmesi ile normal kata dönüştürülmüş, bu uygulama sırasında çatı katı cephesi geriye çekilerek şevli bir görünüm kazandırılmıştır. Bu uygulamalar sonucunda duvar ve tavanlarda bulunması olası iç mekân süslemeleri tamamen yok olmuştur.

Günümüzde binanın özgün karakterini kaybetmesi ve çağdaş gereksinimlere cevap verememesi nedeniyle kapsamlı bir koruma-onarım uygulamasına ihtiyaç duyulmuş ve hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri, İstanbul I Numaralı Yenileme Alanları Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 31.10.2012 tarih, 411 sayılı kararıyla onaylanarak projeler doğrultusunda koruma uygulamalarına başlanmıştır.

Koruma uygulamasında öncelikle yapının niteliksiz eklerden ayıklanması hedeflenmiş, bu doğrultuda tüm ara katlar ve özgün olmayan mekân bölünmeleri kaldırılmıştır. Sadece betonarme kaset döşemelerin yapıdan uzaklaştırılması yapı statüğü açısından sakıncalı bulunmuş, bu nedenle döşemelere dokunulmamış, zemin kat tonoz döşemeleri ise güçlendirilerek korunmuştur. Düşey ulaşım amaçlı çift asansör kullanımı öngörülmüş, mevcut merdiven ise yenilenmiştir. Cephe koruma uygulamaları malzeme bazında yürütülmekte, çatlak onarımları gerçekleştirilmekte ve imitasyon cephe mimari elemanları özgün malzeme kullanılarak yenilenmektedir. Binanın arka cephesinde yer alan ve arka set duvarına dayanak oluşturan sarnıç yapısı ise sanat galerisi olarak işlevlendirilmiş, ayrıca sarnıç ile bina arasında bulunan

mekânda çelik ve cam kullanılarak çok amaçlı, çağdaş bir ek oluşturulması hedeflenmiştir.

Tanzimat döneminde çağdaş kent anlayışı doğrultusunda Galata-Beyoğlu Bölgesi'ne hizmet götürmesi amaçlanan bu binada, günümüzde de gene aynı anlayış çerçevesi içerisinde Beyoğlu Bölgesi'ne yakışır bir hizmet sunması anlayışı kapsamında koruma uygulaması gerçekleştirilmektedir.” yönünde olmuştur (<http://www.arkitera.com/haber/12132/beyoglu-belediyesi-binasi-ile-ilgili-haberimize-beyoglu-belediyesinden-cevap>).

4.1.2 Beyoğlu Belediyesi

Şekil 4.2: Beyoğlu Belediyesi'nden bir görünüm (günümüz hali)

Beyoğlu belediyesi, 20 Nisan 1924 tarihinde kurulmuştur. Cumhuriyet yönetiminin ilk dönemlerinde Beyoğlu Şişli, Beşiktaş ve Kemerburgaz'a sahip olan bir ilçeydi. Ancak 1930 yılında Beşiktaş ayrılmış, 1936 Kemerburgaz Eyüp'e bağlanmış, 1955 yılında ise Şişli ilçesi kurulmuş olup Beyoğlu şu anki halini almıştır. Beyoğlu ilçesi 1970 yılında mahallelere ayrılmış, 1984 yılına kadar İstanbul Belediyesine bağlı şube olarak faaliyetleri müdürlüklerce yürütülmüştür. Ancak 1984 yılında Belediyeler için çıkarılan “*Yerel Yönetimler Kanunu*” ile birlikte yeniden yapılanma sürecine girmiş, 45 mahalleyi içine alarak bugün “*Beyoğlu Belediyesi*” adıyla yönetim statüsünü oluşturmuştur

(<http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/detay/BEYOGLU-BELEDIYESI/9/1/0>). Beyoğlu Belediyesi binasının son hali ise şekil 4.2 ‘deki gibidir.

Belediye, 24 Mart 1984 yerel seçimleriyle çok yönlü bir değişim ve ilerleme kaydederek en güzel örnekleri sergilemiştir. 1923, 1925, ve 1950 yılları arasındaki eski binalar yeniden canlanmış, Fransız, Amerikan, Yunan, İngiliz ve Orta Avrupa’nın ünlü sanatçıları Cadde-i Kebir’in sinema ve tiyatrolarında konserler vermişlerdir (Ziyaoğlu: 11).

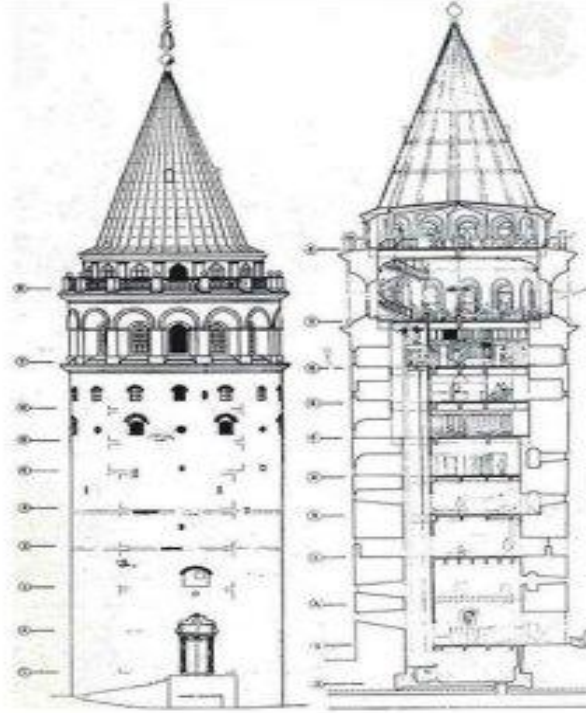
Beyoğlu Belediyesinin Mart 1984 yılındaki yerel seçimlerle birlikte, Beyoğlu’nun sosyal, kültürel ve tarihsel envanterini hem korumak hem de meydana çıkarmak için gösterdiği anlayış ve uygulama dikkati çekmektedir (Ziyaoğlu: 38). Dönemin belediye başkanı Haluk ÖZTÜRK ATALAY, tarihi ve kültürel dokunun korunması yönündeki sözlerini; *“Bugünkü çağdaş şehircilik ve turizm görüşü tarihi değeri olan eski binalar, caddeler, eski sokaklar sürekli değişmemelidir. Bu varlıkları yaşatmak gerekir. Çünkü bizden sonrakiler geçmiş bu binalardan, bu sokaklardan, bu caddelerden okuyacaklardır.”* şeklinde dile getirmiştir.

Yıllar geçtikçe VI. Daire’nin kimi uygulamaları zaman zaman rant amaçlı olmakla suçlanmış ve eleştirilerin ilgi odağı haline gelmiştir. Ancak yapılan işler için gerekli para bölge halkından beklenen süratte temin edilemediğinden VI. Daire sık sık bütçe sıkıntısına ya da para ihtiyacı içine düşmüştür. Tarihi ve kültürel bir değer taşıyan yapı 1960’larda kaymakamlık olarak kullanılmıştır. Yapı 1984’te 45 mahalleye sahip olan bir ilçe belediyesi haline gelen Beyoğlu Belediyesi’ne verilmiştir. Yapının restorasyonu 2014’te tamamlanmıştır. Binanın iki yanına ve çatı katına çağdaş ek binalar yapılıncaya, akademik çevrelerde özgün karakterini kaybettiği yönünde eleştirilere hedef olmuştur (<http://izyguides.com/galata/AltinciBelediyeDairesi.html>).

4.2 Beyoğlu Belediyesinin Kültürel Mirası Koruma Yönündeki Çalışmaları

Tezin bu başlığı altında Beyoğlu belediyesinin belli başlı kültürel mirası korumaya yönelik kentsel koruma projelerinden bahsedilecektir.

4.2.1 Galata Kulesi Restorasyonu

Şekil 4.3: Galata Kulesi Restorasyon Planı

Galata Kulesi'nin restorasyonu ile ilgili durum, dönemin Belediye Başkanı Haşim İŞCAN tarafından Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurulu'na bilgi verilmiş ve 24 Temmuz 1964 tarihindeki toplantı neticesinde alınan kararlar;

- Kulede dış cephe karakterinin değiştirilmemesi ve dış duvarına hiçbir şekilde müdahale edilmemesi
- Bina içerisine zarar vermeden, mümkün olduğunca tadilatların az yapılması
- Kulede halkın kullanacağı tesislerin sadece üst katının değerlendirilmesi
- Mutfak vs. yerlerin asgari tutulması
- Cihannüma katına eski karakter ve zenginliğin iadesi
- Asansörlerin Cihannüma katının altına yapılması
- Pencerelerin en iyi ve modern tarzda yapılması
- Diğer yerlerde eski ampir sitilin muhafaza edilmesi
- Binanın tek kapısı olduğu için çıkış emniyetinin sağlanması
- Strüktürün kabili tatbik olması, orta direkler yerine döşeme bağlantıları düşünülmesi şeklinde olmuştur.

Turistik amaçlarla kullanıma hazırlanan Galata Kulesi, Beyoğlu Belediyesi tarafından 1967 yılında hizmete açılmıştır (Anadol ve Arıoğlu: 154-155).

Galata Kulesi, Büyükşehir Belediyesi tarafından 1997-2000 yılları arasında bir restorasyon sürecinden geçmiştir. Bu proje ile kuledeki yoğun kullanım işlevlerinin azaltılması, yapıya kültürel çalışmaların ağır bastığı fonksiyonların verilmesi ve dış cephenin yenilenmesi amaçlanmıştır (Şekil 4.3). Ancak bu amaçlar gerçekleşmemiş olup sadece asansörlerde yenileme gerçekleşmiştir (Anadol ve Arıoğlu:155).

4.2.2 Çiçek Pasajı Restorasyonu

Şekil 4.4: Çiçek Pasajı'ndan bir görünüm (günümüz hali)

Şekil 4.4'te görüldüğü üzere Batılı tarzı mimarisiyle Beyoğlu'nun en gözde tarihi yapılarından olan Çiçek Pasajı'nın tarihi-kültürel açıdan önemi önceki bölümde bahsedilmiştir. Bu bölümde ise zamanında birçok nedenle hasar gören yapının geçirdiği restorasyonlar hakkında bilgi verilecektir.

Çiçek Pasajı ilk olarak 1988 yılında “Beyoğlu Belediyesi” ve “Çiçek Pasajını Güzelleştirme ve Yaşatma derneği”nin uğraşları ile yapının ilk hali dikkate alınarak restore edilmiştir. Daha sonra 2005 yılı Aralık ayında “Beyoğlu Belediyesi” ve “Mey İçki A.Ş.”nin sponsorluğunda tarihi ve kültürel niteliği taşıyan yapının bakım ve onarım çalışmaları gerçekleşmiştir. Böylelikle çatı ve

diğer tüm görsel unsurlar tekrardan restore edilerek, ferah, aydınlık ve hoş bir ortam yaratılmıştır (<http://www.tarihicicekpasaji.com/cicek-pasaji-tarihcesi.html>).

4.2.3 Beyoğlu Belediyesi Tarlabası Yenileme Projesi

Şekil 4.5: Tarlabası Yenileme Alanı Uygulama Projesi Haritası

Tarlabası Küllerinden Doğuyor! Sloganı ile karşımıza çıkan projeyi genel bir bakış açısıyla inceleyeceğiz.

Şekil 4.5'te görüldüğü üzere Tarlabası'nda başlatılan proje, 9 adet yapı adasında 20 bin metrekare alanda 188'i resmi 269 adet binanın, bunları içine alan sokakların ve bölgenin alt yapısının yenilenmesini kapsamaktadır. Tarlabası yenileme projesi adı altında yapılmaya başlanan proje, Tarlabası'nı yenilemeyle kalmayıp, bölgeye huzurlu, güvenli, sağlıklı modern bir kent hizmeti sağlamak ve yaşanılabilir bir ortam oluşturmak amacıyla yapılmıştır. Tarlabası yenileme projesiyle alanları 50 ve 100 metrekare olan tarihi nitelikteki binalar gruplar halinde birleştirilerek tek bir blok şeklinde yapılmaya çalışılmaktadır. Yapılan bu blok sistemiyle tarihi binaların dış cephelerinin korunmasına özen gösterilecektir. Dış cepheleri korunarak yenilenen bu tarihi binaların içlerinde, alışveriş merkezleri, butik otel ve pansiyonların yapılması planlanmıştır.

Tarlabaşı yenileme projesi, Beyoğlu'nun bu tarihi alanında seçkin ve uzman mimarların korumacı ve çağdaş yaklaşımlarıyla kente gereken değeri verirken, binaların tarihi yapısını koruyarak, Tarlabaşı halkına sağlıklı, güvenli ve huzurlu bir ortam sunmaktadır. Bu bölgede yaşayanlar için yaya alanları ve tüm konut konutlar içinde yer altı otoparkları oluşturulması planlanmıştır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: Tarlabaşı Projesi (örn. 1)

Tarlabaşı yenileme projesinin temel hedefi; kentsel yenilemenin yanında toplumsal ve ekonomik gelişmeyi desteklemektir. Yani sadece mekânsal yenileme değil, tüm toplumu içine alan sosyal ve ekonomik yönden bir iyileştirme projesi öngörmektedir. Bununla birlikte Tarlabaşı'nda yaşayan halkın hayat koşullarını ve mali durumlarını iyileştirici birtakım projeler yapılmaya başlanacaktır. Böylelikle Tarlabaşı'nda yaşayan halk, daha güvenli ve sağlıklı bir ortamda yaşayacak ve sağlanan iş olanaklarından faydalanacaktır. Bölge halkı kapasite artırımı programlarının oluşturulmasıyla yeni iş olanaklarına ulaşacaktır. Hizmet ve turizm sektörüne yönelik yapılacak olan yatırımlar, hem proje alanı için hem de bölge için ekonomik bir canlanma sağlayacaktır. Ayrıca bölgede taşıma ve kira desteği gibi sosyal parasal yardımlar yapılacaktır.

Fiziki Yenileme

Şekil 4.7: Tarlabası Projesi (örn. 2)

Beyoğlu Belediyesi'nin girişimleriyle planlanan Tarlabası kentsel yenileme projesinin temel hedeflerinden biri, bölgede yer alan eski ve bakımsız yapıların bölgede ikamet eden halkın tehlikeli ve sağlıksız ortamda yaşamalarına neden olacağı için tüm alt yapıyı yenilemektir. Bu proje gerçekleştirilirken bir yandan tarihi ve kültürel nitelikteki kentsel dokunun korunması, diğer bir yandan ise günümüzün ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde çevreyi yaşanılabilir hale getirmek olmuştur. Şekil 4.7'de kentsel yenileme alanının eski hali ve yapılması planlanan biçimi gösterilmiştir.

Gerçekleştirilen kentsel yenileme projesi, kentin tarihi dokusuna, konusunda uzman mimarların çağdaş yaklaşımları ve korumacı anlayışıyla bölgeye hakkettiği değeri vermeyi, binaların tarihi-kültürel dokularını korumayı ve çağdaş konut yerleşimlerinin hakkettiği güneş ve yeşil alanlarla buluşturmaya amaçlamıştır. Tüm konutlarda yeraltı otoparkları ve sosyal hareketlenmelerin yoğun olacağı yürüyüş yerleri yapılacaktır.

Proje Hakkında Bilgi

Tarlabası yenileme projesi, bölgede yer alan 9 adet yapı adasında, yaklaşık 20 bin metre kare olan 210 adet tescilli sivil mimari miras bulunan 278 adet tarihi

binanın, bu tarihi binalara ait sokakların ve bütün altyapının yenilerek korunmasını içermektedir.

Gap İnşaat şirketi katılımcılar arasında en uygun teklifi vererek yenileme projesi hakkındaki ihaleyi kazanmıştır. İhale 16 Mart 2007 tarihinde Gap İnşaat şirketi tarafından gerçekleştirilmiş olup Beyoğlu Belediyesi ile alanın korunup yenilenmesi için oluşturulan proje sözleşmesi 4 Nisan 2007’de imzalanmıştır.

Tarlabaşı yenileme projesi, yasal süreç içerisinde Beyoğlu Belediyesi ile Gap İnşaat şirketi arasında proje amaçlı başlayan işbirliği, ev sahipleri, kentte ikamet edenler ve STK’ların da projeye destek vermeleriyle büyüyerek zenginleşecektir.

Tarlabaşı yenileme projesinin yasal mevzuatı incelendiğinde; proje Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun’un hükümleri doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirmektedir. İlgili kanunun numarası 5366 olup kabul tarihi 16 Nisan 2005’tir (<http://www.beyoglu.bel.tr/projeler/detay/TARLABASI/159/904/0>).

ICOMOS kuruluşu, Beyoğlu ilçesinde gündemde olan Tarlabaşı Kentsel Yenileme projesi ve uygulamaları hakkında kamuoyuna ve ilgili kurum ve kuruluşlara çağrıda bulunmuştur. Çağrı metninde ICOMOS, Beyoğlu’nda yürütülen proje konusunda halka duyuru yapmayı görev sayar ve başta Beyoğlu Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere ilgili kamu kuruluşlarını bu projeyi tekrar incelemeye davet etmektedir. ICOMOS, yürütülen bu proje ve uygulamaların Beyoğlu’nu kamusal mekan kimliğinden uzaklaştırma, özelleştirmenin yapılmasıyla kullanıcı çeşitliliğini daraltmakta ve turistikleştirerek ıssızlaştırmaya neden olduğunu açıklamıştır. ICOMOS, yürütülen bu proje hakkında; *“Tarlabaşı’nda derinden sürdürülen yenileme projesinde bu bölgelerin içine kapalı konut alanları olarak düzenlendiği, kültür mirası sivil yapıların yıkılarak, konut ve AVM’lerin yapılacağı projenin başlangıcında beyan edilmiştir.”* yorumunu dile getirmiştir. Kuruluş, ilçede uygulanan projenin tekrardan gözden geçirilmesi gerektiği inancında olup, uygulamalarla ilgili olan kuruluşları daha şeffaf ve açık olmaya davet etmektedir (ICOMOS, 2012: 1).

Tarlabaşı kentsel yenileme projesiyle amacın bölgenin sahip olduğu tarihi-kültürel değerlerini korumak yönünde olduğu gösterilse de asıl amacın ticari olduğu sonucu çıkmaktadır. Çünkü bölgede yer alan tarihi-kültürel niteliğinde olan sivil mimari yapıların yıkılarak alışveriş merkezleri ve otellere dönüştürülmesi projede açıkça belirtilmiştir. Bu hususta bazı kuruluşlardan tepkiler büyümektedir.

4.2.4 Beyoğlu Belediyesi Turabibaba Tekkesi Restorasyonu

Şekil 4.8: Turabibaba Tekkesi (eski hali)

Turabibaba Tekkesi Restorasyonu, Kasımpaşa’da bir kültür istasyonu sloganıyla karşımıza çıkan, Beyoğlu Belediyesi’nin kültürel mirası koruma adına yaptığı çalışmalarından olan bir projedir. Turabibaba Tekkesi restorasyonu yapıya özgün haline uygun tasarımlar amaçlanmış, yapıya farklı bir işlev kazandırılarak günümüzde ise halk kütüphanesi olarak karşımıza çıkmıştır. Yapının orijinal hali ise şekil 4.8’de gösterilmiştir.

Yapının Tarihçesi

Turabibaba Tekkesi, Mehmet Turabi Efendi tarafından 18. yüzyılın sonlarında kurulmuştur. Mehmet Turabi Efendi, Tersane-i Amire’de görevli Osmanlı gemicilerinden ve kadiri şeyhlerindedir. İstanbul’un işgali sırasında Tekke, vatanı müdafaa için asker ve cephanenin toplandığı önemli bir alan olarak kullanılmıştır. Kasımpaşa Spor Kulübü’nde yetişen gençlerin 1927 yılında

Dünya şampiyonu olmasıyla, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, tekkeye okunması için gençliğe hitabeyi göndermiş ve böylelikle hitabe okunarak tekkenin duvarına asılmıştır. Tekke de 1975 yılında çıkan yangından sonra yapı zaman geçtikçe bakımsız kalarak yıkılmış, günümüze ise sadece türbe bölümü ulaşmıştır.

(http://kutuphane.beyoglu.bel.tr/turabi_baba_kutuphanesi/detay.aspx?SectionId=1504)

Alanda araştırma yapan ya da projede görevli olanlar tarafından bu yapı kayıp eser olarak değerlendirilmektedir.

Restorasyon Çalışması Hakkında Bilgi

Şekil 4.9: Turabibaba Kütüphanesi (günümüz hali)

Yıllar geçtikçe yıkılan, bakımsız kalan ve günümüze sadece türbe bölümü ulaşan Turabibaba Tekkesi'nin Beyoğlu Belediyesi önderliğinde 2007 yılında orjinaline bağlı kalınarak restorasyonuna başlanmıştır. Yapılan restorasyon çalışmasıyla yıkılıp yok olmaya maruz kalan tekke binasına farklı bir işlev kazandırılmış ve yapı kütüphaneye dönüştürülmüştür. Böylelikle bölge halkı için kütüphane ve araştırmacı ve yazarlar için de bir bilgi araştırma merkezi olmuştur. Son yıllarda tarihi ve kültürel değer taşıyan yapıların yeniden işlev kazandırılarak geleceğe aktarılması, kültürel mirasın korunması için başvuru çalışmalardan biri olmuştur. Tekke binası, şekil 4.9'da görüldüğü üzere 2008

yılında Ahmet Misbah Demircan tarafından Beyoğlu Belediyesi'nce, Beyoğlu Belediyesi Turabibaba Kütüphanesi ve Bilgi Erişim Merkezi adı altında hizmete açılmıştır.

(http://kutuphane.beyoglu.bel.tr/turabi_baba_kutuphanesi/detay.aspx?SectionId=1504)

Turabibaba Kütüphanesi Kullanım Alanları ve Faaliyetleri

Önceleri tekke olarak kullanılan, tarihi dokusuna uygun onarılarak günümüze Turabibaba kütüphanesi olarak ulaşan yapı, sosyal ve kültürel hayata yeni bir pencere açmaktadır. Kültür, sanat ve eğitim amaçlı kütüphane 2011 yılında Türkiye'de gerçekleşen “*örnek kütüphanesi*” ödül töreninde ödül almaya hak kazanmıştır. Kütüphane'nin kullanım alanları;

- Okuyucu Salonu
- 21.00 adet kaynak
- Beyoğlu belleği kullanımına açık ilk Beyoğlu arşivi
- İnternet salonu (20 adet bilgisayar)
- Cep sineması ve çok amaçlı salon

Kütüphane'nin faaliyetleri;

- Çocuk yazar buluşmaları
- Gösteriler
- Kırmızı sedir söyleşileri
- Resim sergileri
- Atölye çalışmaları
- Seminerler
- Kütüphane oryantasyonları
- Yılın okuyucuları sertifika töreni
- Kitap sergileri
- Kitaplı oyunlar
- Filmli günler
- Festival katılımları
- Tüyap kitap fuarı

Belediyelerin kültürel mirası koruma adına yapmış olduğu çalışmalar kapsamında; Beyoğlu Belediyesi tarafından gerçekleştirilen, Turabibaba Tekkesi iken Turabibaba Kütüphanesi'ne dönüştürülen yapının alanına gidilmiştir. Burada amaç yapılan restitüsyonun yerinde olup olmadığını saptamaktır. Yapılan restitüsyon çalışmasına yönelik 4 adet soru hazırlanıp kütüphaneden sorumlu Adil Özçakır'a yöneltilmiştir. Kütüphaneden sorumlu Adil Özçakır'ın hazırlanan sorulara verdiği yanıtlar aşağıdaki gibidir.

Soru: Beyoğlu Belediyesi tarafından kayıp eser olarak nitelendirilen Turabibaba Tekkesinin kütüphaneye dönüşmesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: *“Yeniden gündelik hayata kazandırılan tarihi eserlerin, kütüphane ve kültür merkezi gibi topluma faydası dokunacak alanlar olarak hizmete açılmasını destekliyor, faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü özellikle kütüphaneler bulunduğu bölgede bir bilgi erişim merkezi olduğu için bölgenin entelektüel seviyesine katkı sağlar.”*

Soru: Turabibaba Tekkesi aslına uygun mu restore edilmiştir?

Yanıt: *“Beyoğlu Belediyesi Anıtlar Kurulu Vakıflar Genel Müdürlüğü kurumlarının iş birliğiyle yapının eski fotoğrafları göz önünde bulundurularak ve gerekli prosedür takip edilerek, binanın aslına sadık kalınarak yeniden inşa (restitüsyon) çalışması ile Beyoğlu Belediyesi Turabibaba Kütüphanesi olarak hizmete açılmıştır.”*

Soru: Turabibaba Kütüphanesi'nin Kasımpaşa halkına ne gibi katkıları olmuştur?

Yanıt: *“Turabibaba Kütüphanesi koleksiyonunda bulunan yirmi bin adet kaynak eser ile bölge halkına ciddi bir bilgi hizmeti sağlamaktadır. Bunun yanında 7-14 yaş grubu öğrenciler için kişisel gelişim ve hobi kursları düzenlenmektedir. Yine öğrencilere yönelik atölye çalışmaları, çocuk yazar buluşmaları, özel gün kutlamaları, müze gezileri, sinema gösterimleri ve şenlik programları yapılmaktadır. Yetişkinlere yönelik seminerler düzenlenmekte ve Osmanlıca Türkçesi kursu verilmektedir.”*

Soru: Turabibaba Tekkesi Restorasyonu sırasında Beyoğlu Belediyesi'nin katkıları ne yönde olmuştur?

Yanıt: “Binanın inşa edilmesi sürecindeki tüm iş gücü ve maddi yükümlülük Beyoğlu

Belediyesince üstlenilmiştir. Anıtlar Kurulu binayı tarihi bir eser olarak tescillemiştir.”

Hazırlanan sorulara verilen yanıtlar, binanın yapısı ve işlevleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Ayrıca yapılan çalışmaların uygun olup olmadığını da sorulara verilen yanıtlardan çıkarabiliriz.

4.2.5 Emek Sineması Restorasyonu

Şekil 4.10: Emek Sineması (eski ve yeni hali)

Emek Sineması Beyoğlu'nun korunması gerekli vazgeçilmez bir kültürel mirasıdır şüphesiz. Emek Sineması son zamanlarda “*Emek Sineması Muhteşem*” sloganıyla birlikte bir restorasyon sürecinden geçmiştir. Böylece Şekil 4.10'da Emek Sineması'nın eski hali ve restorasyon sonrasındaki yeni hali gösterilmiştir. Bu süreç ile ilgili Beyoğlu Belediyesi Başkanı Ahmet Misbah Demircan'ın açıklaması; “*Emek Sineması, sinemaseverlerle buluşmak için gün*

sayıyor. Güneş ışığı alan, 11 metre yüksekliğinde cam tavanlı, Haliç ve Beyoğlu manzaralı 1.250 m2'lik fuaye alanına sahip 600 kişilik Emek Sineması; 800 kişilik 8 yeni sinema salonu ve 150 kişilik modüler tiyatro salonuyla birlikte, tüm ihtişamıyla Grand Pera'nın en üst katında, Mart 2016'da kapılarını açacak. Grand Pera, toplamda 1.550 kişiye ulaşan koltuk kapasitesiyle sinemaseverlerin ve kültür-sanat tutkunlarının vazgeçilmez mekanlarından biri olacak.” yönünde olmuştur.

Önemli bir devrim yaptığını belirten Beyoğlu Belediyesi Başkanı Ahmet Misbah Demircan;

“Emek Sineması'nın iki temel nokta üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini belirten Başkan Demircan, “Birincisi tarihi bir mekânın restorasyonu, yani tarihi eserleri yaşatarak kullanma açısından önemli bir devrim yapıyoruz. 1992'den beri burasının ihya edilmesi gerektiği konuşuluyordu ve bununla ilgili devlet ihaleler yapmıştı ama yaklaşım eksikliği nedeniyle istenilen netice alınamamıştı. Bugün ise 5366 sayılı kanunun ilk ürünü olarak ortaya çıkan bir restorasyonla yeni bir yaklaşım ortaya konularak, yaşatarak, kullanma mantığıyla yapılmış ilk ürünlerden birisi oldu. Tarihi Serkloryan binası olduğu bütün orijinalliği ile ortaya çıktı.” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. (<http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/haber-detay/Emek-Sineması-Muhtesem/300/3993/0>)

“Emek Beyoğlu'nun en büyük tamamlayıcısı olacak” diyen Beyoğlu Belediyesi Başkanı Ahmet Misbah Demircan; “Emek Sinema Pasajı'nı eğer bir şeye benzetmek gerekirse, büyük bir Alışveriş Merkezi olan İstiklal Caddesi'nin sinema bölümü gibi görüyorum. Yeni haliyle Emek Sinema Pasajı Beyoğlu'nun en büyük tamamlayıcısı olacaktır” şeklinded düşüncelerini dile getirmiştir. (<http://emlakkulisi.com/emek-sineması-2016-yilında-acılacak/406105>)

Emek Sineması restorasyonu hakkında, akademisyenler, sanatçılar ve halk tarafından orjinaline uygun olmadığına dair tartışmalar yapılmıştır.

Cumhuriyet döneminin ilk sinema binası olma özelliğini teşkil eden Emek Sineması, Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde kültür ve sanat alanında ilklere imza atmıştır. Beyoğlu'nda yer alan vazgeçilmez kültürel mirasımız alışveriş merkezi yapılmak üzere yıkılmıştır. Yıkılan yere Grand Pera adında bir alışveriş

merkezi yapılmıştır. Emek Sineması ise alışveriş merkezinin en üst katına taklit edilerek yapılmıştır. Emek Sineması yıkılmadan önce kapısı Yeşil Çam sokağına açılırdı. Ancak şuanda bir kapısı yok ve alışveriş merkezinin en üst katındadır. Bu nedenle Emek Sineması, her ne kadar tavanlarındaki süslemelerin sökülerek tekrardan yerine monte edilse de aslına uygun bir biçimde restore edilmemiştir.

4.3 Bölüm Değerlendirilmesi

Tezin dördüncü bölümünde, tezin ana teması Beyoğlu Belediyesi'nin kültürel mirası koruma yönündeki çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Öncelikle Beyoğlu Belediyesi'nin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiş ve ilk belediye örneği olma niteliği taşıdığından bunun önemi vurgulanmıştır. Belediyenin tarihsel gelişimi, VI. Daire-i Belediye ve Beyoğlu Belediyesi şeklinde birer başlık altında açıklanmıştır. Ayrıca VI. Daire-i Belediye Restorasyonu hakkında Beyoğlu Belediyesi'nin basın açıklamasına yer verilmiştir. Verilen basın açıklamasında binanın restorasyonu hakkında bilgiler yer almaktadır.

Belediye hakkında bilgi verilmesinin ardından koruma çalışmaları ele alınmıştır. Beyoğlu'nda Galata bölgesinin en önemli yapılarından olan, İstanbul'un silüetini oluşturan ve Beyoğlu Belediyesi'nin simgesi olan Galata Kulesi'nin geçirdiği restorasyonlar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca "*Beyoğlu Belediyesi*", "*Çiçek Pasajını Güzelleştirme ve Yaşatma Derneği*" ve "*Mey İçki A.Ş.*"nin uğraşlarıyla gerçekleştirilen "*Çiçek Pasajı Restorasyonu*" hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Belediyenin diğer çalışmalarından biri "*Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi*" dir. Beyoğlu Belediyesi kentsel yenileme adı altında yaptığı çalışmasını kentsel dönüşümden ayırmaktadır. Çünkü Beyoğlu Belediyesi'ne göre kentsel yenileme bir kentin tarihi dokusunu değiştirmeden tadilatını gerçekleştirmektir. Ancak Beyoğlu Belediyesi'nin gerçekleştirdiği bu çalışma bazı kuruluşlar tarafından eleştirilmiş ve projeyi tekrar gözden geçirmeleri için çağrıda bulunmuşlardır. Belediyenin bir diğer çalışması Turabibaba Tekkesi Restorasyon projesidir. Burada proje hakkında bir takım bilgilere yer verilerek dönüşümünden bahsedilmiştir. Beyoğlu ilçesinin en önemli kültürel miraslarından olan Emek Sineması Restorasyonu hakkında bilgi

verilerek burada Beyoğlu Belediyesi Başkanı Ahmet Misbah Demircan'ın restorasyon ile ilgili basın açıklaması, Emek sinemasına verdiği önem ve restorasyonun bölgeye sağladığı katkılar hakkındaki düşünceleri aktarılsa da restorasyon süreci ile ilgili bir takım tartışmalara da yer verilmiştir. Tüm bu çalışmalar aktarılırken görsel verilerden yararlanılmış, hatta yapılan projelerde bölgenin eski hali ve yeni hali karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Beyoğlu Belediyesi'nin koruma çalışmalarından biri olan Beyoğlu Belediyesi Turabibaba Kütüphanesine gidilmiştir. Burada Kütüphaneden sorumlu Adil zakır'dan binanın restorasyonu hakkında bilgi alınarak yerinde inceleme yapılmıştır.

5 SONUÇ VE ÖNERİLER

Konumu itibariyle ülkemiz, iklim şartlarının elverişliliğiyle de insanlar için en uygun yaşama alanı olmuştur. Bu nedenle Türkiye gerek doğal varlıklar gerekse de tarihi ve kültürel varlıklar açısından çok önemli bir ülkedir.

Birçok insan topluluğunun yaşam izlerini ülkemizde görmekteyiz. Ülkemiz, tarihi öncesi devirde yaşamış insanlardan tutup ilkçağ uygarlıkları, Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarına ev sahipliği yapmıştır. Böylelikle bu uygarlıklardan çok sayıda tarihi ve kültürel nitelik taşıyan varlıklar bizlere miras kalmıştır. Bize düşen görev, bu varlıklara sahip çıkıp, onların özgün biçimini koruyup, gelecek nesillerin tarih ve kültür hakkında bilgi sahibi olmaları için özenle korumaktır. Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın dediği üzere kültürel mirası koruma girişimi, geleceğe verilecek olan bir bilanço işlemidir ve gelecek kuşaklara hesap verme sorumluluğudur. Bu sorumluluğu ise kamu ve yerel yöneticilerinin yerine getirmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ülkemizde koruma yasalarının tarihi gelişimine bakıldığında diğer ülkelerle karşılaştırıldığında onların gerisinde olduğunu görmekteyiz. Ancak kültürel mirasın korunması amacıyla önemli yasal mevzuatı oluşturmaya çalışıldığını da görmekteyiz.

Ülkemiz tarihsel süreç içerisinde gerek iç gerekse dış etkenler nedeniyle tarihi ve kültürel değerlerinin yok olmasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bunlar savaşlar, göçler, doğal afetler, siyasi olaylar ve rantsal faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla uygulanan bu koruma yasalarının tarihi ve kültürel varlıkları koruması konusunda yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle son dönemde tarihi ve kültürel değer taşıyan yapıların otel, alışveriş merkezi, restoran yapılmak istenmesiyle yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını görmekteyiz. Bu değerleri bilen, anlayan ve sahip çıkan sivil toplum kuruluşları koruma için kampanyalar başlatarak, kültürel mirasın adeta koruyucu melekleri olarak karşımıza çıkmıştır. Bizim beklentimiz bu koruma kampanyalarında yerel yönetimlerin de önemli ölçüde rol üstlenmeleridir. Bu hususta belediye

kanunlarının ilgili maddelerinde tarihi ve kültürel değer taşıyan eserlerin korunması adına hükümlerin yer aldığını görmekteyiz.

Tezin araştırma bölgesi Beyoğlu ilçesidir. Beyoğlu ilçesinin tarihsel gelişimi içinde incelenmesi sonucunda, Beyoğlu Belediyesinin kültürel mirası koruma adına bir takım çalışmaları olduğunu görmekteyiz. Ancak Beyoğlu ilçesi çok büyük bölgedir. Tarihi incelendiğinde çok kültürlü bir atmosferin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çok fazla dini ve sivil mimari miras bulunmaktadır. Yani çok fazla kültürel mirasa sahip bir ilçedir. Beyoğlu Belediyesi VI. Daire-i Belediye olarak kurulduğu yıllarda, belediyenin bir uygulaması göze çarpmaktadır. Bu uygulama Galata Surlarının yıkımı olmuştur. Amaçları bölgenin yeniden düzenlenmesi olsa da Galata için çok önemli bir mimari mirasın yok olmasına neden olmuştur. Ayrıca bu durum dönemin tarihçisi Ahmet Lütfi Efendi tarafından ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

Günümüzde ise çıkan haberlere göre, Beyoğlu bölgesinde tarihi ve kültürel eser niteliği taşıyan binalar ve tarihi özellik taşıyan doğal miraslar, restoran, alışveriş merkezi ve park yapılması gerekçesiyle yıkılarak yok olmaya maruz kalmıştır. Yaşanan bu olaylara yine halk ve sivil toplum örgütleri tarafından müdahale edildiğini görmekteyiz. Beyoğlu Belediyesi, kültürel mirası koruma konusunda bir takım koruma çalışmaları gerçekleştirmiştir. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda Beyoğlu Belediyesi, kültürel mirasını koruma konusunda yeterli olamadığı ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu araştırma ışığında yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma hususunda şu öneriler değerlendirilmelidir.

1. Genç nesillere kültürel mirası koruma bilincini aşlamaya yönelik ilköğretim ve ortaöğretim okullarında, her kentteki kent ve kültürel miras tarihi konusunda eğitim programlarını hayata geçirmek. Ayrıca üniversitelerde bölüm olarak açılmasını sağlamak.
2. Kent kültürünün ve kent planlarının geliştirilmesi açısından belediye meclislerinin aydınlatılması ve denetlenmesi gerekir.
3. Yerel yönetimlerce, tarihi ve kültürel eserlerin saptanması ve envanter çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

4. Yerel yönetimlerce, kültürel mirası korumak için bir milli fon oluşturulmalıdır. Bu fonların kaynağı, vergiler ve bağışlar olmalıdır. Bu fonların sağlanması hususunda kadrolar oluşturulmalıdır.
5. Kültürel mirası hırsızlıklara karşı korumak için yerel yönetimlerce bir ortam oluşturulması gerekir.
6. Kültürel mirası korumadaki amaç sürdürülebilir olmalıdır.
7. Kültürel mirasın korunmasında rant yaratma ve paylaşırma fikri, tarihi ve kültürel değerlerin önüne geçmemelidir.
8. Yerel yönetimlerce, kültürel mirasın korunmasında sürdürülebilirliği sağlamada üzerinde durulması gereken konular ilk olarak; tarihi dokudaki artan tahribatlar incelenmelidir. Kültürel mirasa zarar veren bu etmenler belirlenmelidir.
9. Yerel yönetimler, kültürel mirası koruma hususunda siyasi görüşleriyle hareket etmemelidir.
10. Yerel yönetimler, birim kurumları ve bireylerin bütününe içine alan bir koruma anlayışının yürürlüğe girmesini gerekli kılmalıdır.
11. Yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma hususunda sivil toplum örgütleriyle iş birliği içerisinde yer alabilir. Çünkü sivil toplum örgütleri koruma uygulama çalışmaları açısından belediyeleri teşvik edici çalışmalar yapmaktadır.
12. Tarihi ve kültürel değer niteliği taşıyan varlıkların korunması konusunda uluslararası aktörler ile uzlaşma yoluna gidilmelidir.

Tez ile ilgili araştırmanın sonucuna yönelik on iki madde halinde yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma hususunda önerileri yer almaktadır.

İçinde bulunduğumuz durum ne olursa olsun, olumsuz şartlarda dahi olsak daima çözüm arama yoluna başvurmalıyız. Çözüm yoluna başvurularak, koruma ile ilgili çalışmalar ve projeler geliştirirsek, ülkemiz gelecekte kültürel mirasıyla var olan modern bir yaşam alanı olacaktır.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Akın, N.** (1994), *Beyoğlu maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 2, İstanbul.
- Akın, N.** (1998), *19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera*, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Aktepe, M. M.** (1989), *Vak-a Nüvis Ahmet Lütfi Efendi Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, cilt XI, Ankara.
- Alus, S. M.** (1961), *Beyoğlu Maddesi, İstanbul Ansiklopedisi, cilt 5*, İstanbul.
- Arseven, C. E.** (1989), *Eski Galata ve Binaları*, Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Asatekin, N. G.** (2004), *Kültür ve Doğa Varlıklarımız: Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?*, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Avcı, N.** (2001), *Kültürel ve Doğal Mirasımızın Korunmasında Örgütlenme ve Koruma Sorunları, Türkiye’de Risk Altındaki Doğal ve Kültürel Miras, TAÇ Vakfının 25. Yılı Anı Kitabı*, TAÇ Vakfı Yayını, İstanbul. (Kejanlı, T.- Akın, C.- Yılmaz, A. (2007), *Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine bir inceleme*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi’nden ulaşılmıştır).
- Batur, E.** (2004), *Üç Beyoğlu Loş Bir Cadde Efsanesi, Bir Beyoğlu Fotoromanı: Beyoğlu 1870 – 2000 Beyoğlu*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Bektaş, C.** (1992), *Koruma Onarım*, YEM Yayınları, İstanbul.
- Cansever, T.** (1994), *Ev ve Şehir*, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Cezar, M.** (1991), *XIX. Yüzyıl Beyoğlusu*, Ak Yayınları, İstanbul.
- Çeçen, K.** (2003), *Maksem, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, cilt 27, İstanbul.
- Çekül Vakfı,** (2010), *Yerelleşmeye Doğru: 1983-2000, Yerelden Ulusala Ulusaldan Evrensele Koruma Bilincinin Gelişim Süreci*, Çekül Vakfı Yayını, İstanbul.
- Çelik, Z.** (2016), *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Darvill, T.** (2012), *Kültürel Mirasın Değeri*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
- Dökmeci, V. ve Çıracı, H.** (1990), *Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu*, Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Eyice, S.** (1994), *Ceneviz Sarayı, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı’nın Ortak Yayını, Cilt 2, İstanbul.
- Eyice, S.** (1996), *Galata Kulesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 13, İstanbul.
- Gülersoy, Ç.** (1994), *Beyoğlu’nda Toplumsal Değişme, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Beyoğlu Maddesi, Cilt 2*, Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı’nın Ortak Yayını, İstanbul.

- İksv,** (2016), *Yerel Yönetimlerin Kültür Politikalarının Oluşturulmasında Rolü Nedir?, Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama*, İstanbul Kültür Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ortaylı, İ.** (1992), *Vi. Belediye Dairesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 5, İstanbul.
- Şişman, A.** (1996), *Galatasaray Mekteb-İ Sultanisi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 13, İstanbul.
- T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını,** (2012), *Kültür Politikası Ve Kültürel Miras Yönetim Biçimleri, Kültürel Miras Yönetimi*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Toprak, Z.** (1993), *Altıncı Daire-İ Belediye, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Tuncel, M.** (2001), *İstanbul Md., Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 23, İslâm-Kaade, Ankara.
- Üsdiken, B.** (1993), *Çiçek Pasajı, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul.
- Yüksel, İ. A.** (1988), *Ağa Camii, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 1, İstanbul.
- Ziyaoğlu, R.** (1989), *21. Yüzyıl Yaklaşırken Beyoğlu*, Beyoğlu Belediye Başkanlığı Yayınları, İstanbul.

MAKALELER

- Akın, N.** (2010), *Dünya Miras Listesi'ndeki Kentlerden Koruma Örnekleri, Kargir Yapılarda Koruma Ve Onarım Semineri Iı*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İmar Ve Şehircilik Daire Başkanlığı Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü (Kudeb) İstanbul, S. 62-69.
- Anadol, K. ve Arıoğlu, E.** (2004), *Galata Kulesi, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 1, İstanbul, S. 151-160.
- Avcı, N.** Nermin Beşbaş, Meral Sevinç, (2002), *Önsöz, Türkiye'de Tarihi Kent Yapılarının Korunması Ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu*, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, S. 9-11.
- Boysan, A.** (2010), *Çiçek Pasajı, İstanbul Ansiklopedisi*, Ntv Yayınları, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti, İstanbul, S. 318-319.
- Çobanoğlu, A. V.** (2004), *Ağa Camii, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 1, İstanbul, S. 341-342.
- Dinçer, İ. ve Akın, O.** (1994), *Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kapsamında Koruma Planı Ve İdari Yapısı*, 2. Kentsel Koruma Yenileme Ve Uygulama Kollokyumu, İstanbul, S. 127-131. (Kejanlı, T.- Akın, C.- Yılmaz, A. (2007), *Türkiye'de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*, S. 179-196, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi'nden Ulaşılmıştır).
- Dokuzoğlu, E.** Nermin Beşbaş Ve Meral Sevinç, (2002), *Açılış Konuşması, Türkiye'de Tarihi Kent Yapılarının Korunması Ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu*, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, S. 41-48.
- Ekinci, O.** (1997), *Sanayileşme Sürecinde Kentsel Koruma Ve Aydınlanma*, Sanayi Ve Sanat Sempozyumu Bildirisi, S. 15-17, Ankara. (Kejanlı, T.- Akın, C.- Yılmaz, A. (2007), *Türkiye'de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi*

- Üzerine Bir İnceleme*, S. 179-196, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi'nden Ulaşılmıştır).
- Eldem, E.** (2010), *Bankalar Caddesi (Voyvoda Caddesi), İstanbul Ansiklopedisi*, Ntv Yayınları, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti, İstanbul, S. 190-191.
- Engin, V.** (2004 A), *Galatasaray Mekteb-İ Sultanisi, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 2, İstanbul, S. 583-591.
- Engin, V.** (2004 B), *Tünel, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 2, İstanbul, S. 633-639.
- Ersezgin, A.** Nermin Beşbaş Ve Meral Sevinç, (2002), *Türkiye'de Tarihi Kentlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları Ve Yeri, Türkiye'de Tarihi Kent Yapılarının Korunması Ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu*, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, S. 61-68.
- Esmek, K.** (2016), *Bizans Araştırmaları Işığında Türkiye De Ki Dünya Mirası Değerleri*, Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Manisa, S. 1-26.
- Genim, S.** (2004 A), *Beyoğlu'nun Yerleşim Tarihi, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 1, İstanbul, S. 15-63.
- Genim, S.** (2004 B), *Podesta, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 1, İstanbul, S. 121-122.
- Gören, A. K.** (2004), *Anıtlar Ve Heykeller, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 2, İstanbul, S. 791-802.
- Güner, S.** (2010), *Avrupa Birliği Kültür Mirası Mevzuatı, Kargir Yapılarda Koruma Ve Onarım Semineri Iı*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İmar Ve Şehircilik Daire Başkanlığı Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü (Kudeb) İstanbul, S. 30-32
- Kamacı, E.** (2014), *2863 Sayılı Ktvkk'nın Uluslararası Yasal Düzenlemeler Bağlamında Değerlendirilmesi*, Doi: 10. 4305/Metu. Jfa.2014.2.1, S. 1-26.
- Kejanlı, T.- Akın C.- Yılmaz, A.** (2007), *Türkiye'de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Dicle Üniversitesi Mimarlık Ve Mühendislik Fakültesi Mimarlık Bölümü, S. 179-196.
- Keleş, R.** (2014), *Kültürel Mirasın Yaşatılması Ve Sürekliliği, Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik*, Tarihi Kentler Birliği, Sayı 40, S. 15-18.
- Kolay, C.** (2004), *Beyoğlu'na Su Sağlayan İsale Hatları Ve Çeşmelere Dağıtımı, Taksim Su Deposu Ve Maksemi, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 1, İstanbul, S. 289-292.
- Kuban, D.** (1991), *Koruyucu Kent Yönetmesi Ve Yerel Yönetimler*, Mimarlar Odası, Ankara. Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1990. (Kejanlı, T.- Akın, C.- Yılmaz, A. (2007), *Türkiye'de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*, S. 179-196, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi'nden Ulaşılmıştır).
- Kuruyazıcı, H.** (2004 A), *Beyoğlu'nu Beyoğlu Yapan Yapılar Ve Mimarlar*, , *Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 2, İstanbul, S. 595-608.

- Kuruyazıcı, H.** (2004 B), *Beyoğlu'nun Tiyatroları, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 2, İstanbul, S. 661-671.
- Kuruyazıcı, H.** (2010), *Taksim Cumhuriyet Meydanı, İstanbul Ansiklopedisi*, Ntv Yayınları, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti, İstanbul, S. 891-893.
- Levent S. Y.** (2009), *Dosya Tarihi Çevre Koruma Mevzuatına Genel Bir Bakış*, Tarihi Çevrede Koruma: Yaklaşımlar, Uygulamalar I, Tmmob Mimarlar Odası, Ankara, S. 62-67.
- Ortaylı, İ.** Nermin Beşbaş Ve Meral Sevinç, (2002), *Türkiye'de Tarihi Kent Dokularının Korunmasında Kamu Otoritelerinin Rolü*, Türkiye'de Tarihi Kent Yapılarının Korunması Ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, S. 107-121.
- Öger, V.** Nermin Beşbaş, Meral Sevinç, (2002), *Açılış Konuşması*, Türkiye'de Tarihi Kent Yapılarının Korunması Ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, S. 27-40.
- Sezgin, H.** (2004), *Pasajlar, Geçmişten Günümüze Beyoğlu*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Cilt 1, İstanbul, S 226-240.
- Sözen, M.** Nermin Beşbaş Ve Meral Sevinç, (2002), *Koruma Politikalarında Yeni Yaklaşımlar*, Türkiye'de Tarihi Kent Yapılarının Korunması Ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, S. 55-60.
- Şahin, V.** (2013) *Kültürel Bellek Mekânı Olarak Türküler*, Kültürümüzde Türkü Sempozyumu Bildirileri I, Sivas Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü, S. 103-112.
- Tağmat, Ç. D.** (2014), *Fetih Derneği Ve İstanbul'un Fethinin 500. Yılı*, Kültür Ve Sanat Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 4, S. 46-60.
- Taşdiken, M.** (2004), *Beyoğlu'nda Fransız Rüzgarı, Cumhuriyet Gazetesi*, Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği Taha Toros Arşivi, İstanbul, S. 6.
- Tekeli, İ.** (1987), *Kentsel Korumada Değişik Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler*, Tarihi Kentlerde Planlama/Düzenleme Sorunları Türkiye 11. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, Edirne. (Kejanlı, T.- Akın, C.- Yılmaz, A. (2007), *Türkiye'de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*, S. 179-196, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi'nden Ulaşılmıştır).
- Tekeli, İ.** (1998), *Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme Ve Kent Planlaması*, 75 Yılda Değişen Kent Ve Mimarlık Bilanço'98, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul. (Kejanlı, T.- Akın, C.- Yılmaz, A. (2007), *Türkiye'de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*, S. 179-196, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi'nden Ulaşılmıştır).
- Tutar, H.** (2010), *Anadolu'da Kalkınma Ajansları Ve Restorasyon, Bölgesel Kalkınmada Kültürel Mirasın Rolü Ve Önemi, Kargir Yapılarda Koruma Ve Onarım Semineri 11*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İmar Ve Şehircilik Daire Başkanlığı Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğü (Kudeb) , İstanbul, S. 24-28.
- Uğurlu, E. ve Böke, H.** (2009), *Tarihi Yapıların Özgün Değerleriyle Korunması*, Restorasyon Ve Konservasyon Çalışmaları Bilim Dergisi, Sayı 2, İstanbul S. 17-19.

Yezdani, İ. (2004), *Cezayir Sokağı Tarihi Binaları, Kafeleri, Sanat Galeriyile Bir Kültür Merkezi Oluyor, Cumhuriyet Gazetesi*, Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği Taha Toros Arşivi, İstanbul, S. 6.

TEZLER

Bayram, Ş. (2003), *Kapı / Giriş Mekanı, Anlam Ve Tasarımı İçin Tipolojik Araştırma. 19. Yüzyıl Beyoğlu (Pera) Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İtü Fen Bilimleri Enstitüsü.

Demirkaya, G. (2010), *İstanbul Beyoğlu'nda 19 Yüzyılda Banker Camondo Yapıları Ve Adahan'ın Özellikleri, Yeniden Kullanım Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Girişken, M. U. (2010), *Türkiye'de Kültürel Mirasın Korunmasında Yaşanan Sorunlar Ve Jeofizik Yaklaşımlar*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kiper, P. (2004), *Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerinin Korunması: Türkiye Bodrum Örneği*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Makas, M. (2004), *Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Korumada Yerel Yönetimlerin Yeri Ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztemiz, İ. (2012), *Koruma Amaçlı İmar Planlarının Kentsel Tasarım Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi: Beyoğlu Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Şentürk, A. (2012), *Unesco Dünya Miras Listesinde Yer Almanın, Ülke Kültürel Miras Koruma Politikalarına Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

İNTERNET

Açıkelli, S. G. (2016), *Beyoğlu'nun Kültürel Miraslarından Biri Daha Yok Oluyor* [Http://Www.Technicos.Org/Haber.aspx?Haberid=7328&](http://www.technicos.org/Haber.aspx?Haberid=7328&), (Erişim Tarihi 21.06.2016).

Arısoy, B. (2014), *Bütüncül Kentsel Korumada Bologna Örneği*, [Http://Www.Cekulvakfi.Org.Tr/Makale/Butuncul-Kentsel-Korumada-Bologna-Ve-Verona-Ornekleri](http://www.cekulvakfi.org.tr/Makale/Butuncul-Kentsel-Korumada-Bologna-Ve-Verona-Ornekleri) (Erişim Tarihi 07.12.2016).

Bayhan, B. (2013), *Beyoğlu Belediye Binası Haberimize Beyoğlu Belediyesi'nden Cevap*

[Http://Www.Arkitera.Com/Haber/12132/Beyoglu-Belediyesi-Binasi-Ile-Ilgili-Haberimize-Beyoglu-Belediyesinden-Cevap](http://www.arkitera.com/Haber/12132/Beyoglu-Belediyesi-Binasi-Ile-Ilgili-Haberimize-Beyoglu-Belediyesinden-Cevap), (Erişim Tarihi 01.01.2017).

Belediye Kanunu, 1580 Sayılı, 03.04.1930 Tarihli, Md. 1, 78, 81, [Http://Www.Mevsimyapidenetim.Com/Mevzuat/1580sayilibelediyekanunu.Pdf](http://www.mevsimyapidenetim.com/Mevzuat/1580sayilibelediyekanunu.pdf) (Erişim Tarihi 22.12.2016).

Belediye Kanunu, 5393 Sayılı 03.07.2005 Tarihli, Md. 13, 14b, 73, [Http://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/1.5.5393.Pdf](http://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuatmetin/1.5.5393.pdf) (Erişim Tarihi 22.12.2016).

Beyoğlu Belediyesi, [Http://Www.Beyoglu.Bel.Tr/Rehber/Detay/Tarihce/167/915/0](http://www.beyoglu.bel.tr/Rehber/Detay/Tarihce/167/915/0)

(Erişim Tarihi: 20.06.2016).

Beyoğlu Belediyesi Tarihçesi, [Http://Www.Beyoglu.Bel.Tr/Beyoglu-Belediyesi/Detay/Belediye-Tarihcesi/10/2/0](http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/detay/belediye-tarihcesi/10/2/0) (Erişim Tarihi 07.11.2016).

Beyoğlu Belediyesi, Tarlabası Küllerinden Doğuyor, 04.04.2007 Tarihli Beyoğlu Belediyesi Tarlabası Yenileme Projesi, [Http://Www.Beyoglu.Bel.Tr/Projeler/Detay/Tarlabası/159/904/0](http://www.beyoglu.bel.tr/projeler/detay/tarlabasi/159/904/0)

(Erişim Tarihi 24.12.2016).

Beyoğlu Kaymakamlığı, Kültür, [Http://Www.Beyoglu.Gov.Tr/Kultur](http://www.beyoglu.gov.tr/kultur) (Erişim Tarihi 30.04.2017).

Can, S. (2010) *Kültürel Alandaki Devrimler*, [Http://Www.Sadikcan.Com/6-Konu-Kulturel-Alandaki-Devrimler.Html](http://www.sadikcan.com/6-Konu-Kulturel-Alandaki-Devrimler.Html) (Erişim Tarihi 23.11.2016).

Cunbur, M. (1958), *İstanbul'un 500 Üncü Fetih Yıldönümü Dolayısıyla Tertiplenen Sergilere, Yapılan Kültür, Sanat Ve Neşriyat Hareketlerine Dair* [Http://Acikerisim.Fsm.Edu.Tr:8080/Xmllui/Bitstream/Handle/11352/1433/Cunbur.Pdf](http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/Xmllui/Bitstream/Handle/11352/1433/Cunbur.Pdf?Sequence=1) f?Sequence=1 S. 267-268 (Erişim Tarihi 04.09.2016).

Çekül, Geçmişten Bugüne Uzanmak, [Http://Cekulvakfi.Org.Tr/Gecmisten-Bugune-Bugunden-Gelecege-Uzanmak](http://cekulvakfi.org.tr/gecmisten-bugune-bugunden-gelecege-uzanmak), (Erişim Tarihi 17.11.2016).

Çelik, P. (2011), [Http://Www.Sabah.Com.Tr/Ekonomi/2011/11/20/Pera-Palasi-Demet-Sabancinin-Oldu](http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2011/11/20/pera-palasi-demet-sabancinin-oldu), (Erişim Tarihi 09.05.2017).

Çiçek P., Çiçek Pasajı, [Http://Www.Tarihicicekpasaji.Com/Cicek-Pasaji-Tarihcesi.Html](http://www.tarihicicekpasaji.com/cicek-pasaji-tarihcesi.html), (Erişim Tarihi 15.05.2017).

Demircan, A. M. (2016), *Emek Sineması Muhteşem*

[Http://Www.Beyoglu.Bel.Tr/Beyoglu-Belediyesi/Haber-Detay/Emek-Sineması-Muhtesem/300/3993/0](http://www.beyoglu.bel.tr/beyoglu-belediyesi/haber-detay/emek-sineması-muhtesem/300/3993/0) (Erişim Tarihi 01.01.2017).

Demircan, A. M. (2015), *Emek Sineması 2016'da Açılacak*, [Http://Emlakkulisi.Com/Emek-Sineması-2016-Yilinda-Acilacak/406105](http://emlakkulisi.com/emek-sineması-2016-yilinda-acilacak/406105),

(Erişim Tarihi 01.01.2017).

Diken, (2017), Galataport'a İlk Tarihi Kurban: Karaköy Yolcu Salonu Sessiz Sedasız Yıkıldı, [Http://Www.Diken.Com.Tr/Galataporta-İlk-Tarihi-Kurban-Karakoy-Yolcu-Salonu-Sessiz-Sedasız-Yıkıldı/](http://www.diken.com.tr/galataporta-ilk-tarihi-kurban-karakoy-yolcu-salonu-sessiz-sedasiz-yikildi/), (Erişim Tarihi 10.05.2017).

En Son Haber, (2013), Tarihe Tanıklık Eden Pasaj Hacopulo Pasajı, [Http://Www.Ensonhaber.Com/Tarihe-Taniklik-Eden-Pasaj-Hacopulo-Pasaji-2013-11-30.Html](http://www.ensonhaber.com/tarihe-taniklik-eden-pasaj-hacopulo-pasaji-2013-11-30.html), (Erişim Tarihi 08.05.2017).

Eski Altıncı Daire-İ Belediye, [Http://İzyguides.Com/Galata/Altincibelediyedairesi.Html](http://izyguides.com/galata/altincibelediyedairesi.html), (Erişim Tarihi 07.11.2016).

Geçmişten Günümüze Galata, [Http://Gecmistengunumuzegalata.Weebly.Com/Ceneviz-Saray305.Html](http://gecmistengunumuzegalata.weebly.com/ceneviz-saray305.html), (Erişim Tarihi 06.05.2017).

Güngör, H. F. (2005), *Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi*, [Http://Europanostr.Org.Tr/Files/File/Farokonvansiyonu.Pdf](http://europanostr.org.tr/files/file/farokonvansiyonu.pdf) (Erişim Tarihi 21.12.2016).

Gürer, B. (2009), *Taksim Maksemi*, [Http://Www.Milta.Com.Tr/İstanbul/Taksim-Maksemi/](http://www.milta.com.tr/istanbul/taksim-maksemi/), (Erişim Tarihi 08. 05. 2017).

Iccrom, History, [Http://Www.Iccrom.Org/About/History/](http://www.iccrom.org/about/history/), (Erişim Tarihi 17.11.2016).

Icom, Icom Milli Komitesi, [Http://İcomturkey.Org/Tr/Hakk%C4%B1m%C4%B1zda](http://icomturkey.org/tr/hakk%C4%B1m%C4%B1zda), (Erişim Tarihi 17.11.2016).

- Icomos**, (2012), *Türkiye Ve Bizim Avrupa - Europa Nostra Derneğinden Kamuoyuna Ortak Duyuru*, [Http://Www.İcomos.Org.Tr/Dosyalar/Icomotr_0171168001355908735.Pdf](http://www.ıcomos.org.tr/dosyalar/icomotr_0171168001355908735.pdf) (Erişim Tarihi 27.02.2017).
- Icomos**, (2013), *Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi*, [Http://Www.İcomos.Org.Tr/Dosyalar/Icomotr_0623153001387886624.Pdf](http://www.ıcomos.org.tr/dosyalar/icomotr_0623153001387886624.pdf) (Erişim Tarihi 17.06.2016).
- Icomos**, *Icomos Hakkında*, [Http://Www.İcomos.Org.Tr/?Sayfa=Icerik&Ayrinti=Icomos&Dil=Tr](http://www.ıcomos.org.tr/?Sayfa=Icerik&Ayrinti=Icomos&Dil=Tr), (Erişim Tarihi 17.11.2016).
- İett**, (2014), [Http://Www.İett.İstanbul/Tr/Main/News/Dunyanin-En-Eski-İkinci-Metrosu-Tunel-Bu-Yil-/1389](http://www.ıett.istanbul/tr/Main/News/Dunyanin-En-Eski-İkinci-Metrosu-Tunel-Bu-Yil-/1389), (Erişim Tarihi 09.05.2017).
- İnce, E.** (2014), *Kentin Direnişi: Park Otel'in 17 Katı Yıkıldı*, [Http://Bianet.Org/Bianet/Kent/161151-Kentin-Direnisi-Park-Otel-İn-17-Kati-Yikildi](http://bianet.org/bianet/kent/161151-kentin-direnisi-park-otel-in-17-kati-yikildi), (Erişim Tarihi 10.05.2017).
- İstanbul Sahipsiz Değil. Org**, [Http://Www.İstambulsahipsizdegil.Org/Dosyalar/151-Oernek-Bir-Ykm-Hikayesi-Park-Otel.Html](http://www.istanbulsahipsizdegil.org/dosyalar/151-Oernek-Bir-Ykm-Hikayesi-Park-Otel.html), (Erişim Tarihi 10.05.2017).
- Kalkan, E.**, (2008), *136 Yıldır İstanbul'la Birlikte Değişmeye Devam Ediyor Hacopulo Pasajı*, [Http://Www.Hurriyet.Com.Tr/136-Yildir-İstanbul-La-Birlikte-Degismeye-Devam-Ediyor-Hacopulo-Pasaji-8043843](http://www.hurriyet.com.tr/136-Yildir-İstanbul-La-Birlikte-Degismeye-Devam-Ediyor-Hacopulo-Pasaji-8043843), (Erişim Tarihi 08.05.2017).
- Kaptan, Ö. (Arkan)**, (1998), *Beyoğlu-İ*, [Http://Www.İstanbul.Net.Tr/İstanbul-Rehberi/Yazilar/Beyoglu-İ/40/1](http://www.istanbul.net.tr/istanbul-Rehberi/Yazilar/Beyoglu-I/40/1) (Erişim Tarihi 21.06.2016).
- Kumid**, [Http://Www.Kumid.Net/](http://www.kumid.net/), (Erişim Tarihi 17.11.2016).
- Makale Yazarı.Com**, *Atatürk'ün Kültür Alanında Yaptığı İnkılaplar*, [Http://Www.MakaleYazari.Com/Ataturkun-Kultur-Alaninda-Yaptigi-İnkilaplar.Html](http://www.makaleyazari.com/ataturkun-kultur-alaninda-yaptigi-inkilaplar.html) (Erişim Tarihi 23.11.2016).
- Milliyet Blog**, (2007), *Yeşilçam Sokağı Ne Halde*, [Http://Blog.Milliyet.Com.Tr/Yesilcam-Sokagi-Ne-Halde/Blog/?Blogno=54271](http://blog.milliyet.com.tr/yesilcam-sokagi-ne-halde/blog/?Blogno=54271), (Erişim Tarihi 10.05.2017).
- Taksim Meydanı Hikayesi**, *Divan Oteli*, [Http://Www.Tas-İstanbul.Com/Portfolio-View/Taksim-Topcu-Kislasi-12/](http://www.tas-istanbul.com/portfolio-view/taksim-topcu-kislasi-12/), (Erişim Tarihi 10.05.2017).
- Tarih Vakfı**, *Hakkımızda*, [Http://Tarihvakfi.Org.Tr/Icerik/Hakkimizda/24](http://tarhvakfi.org.tr/icerik/hakkimizda/24), (Erişim Tarihi 17.11.2016).
- Turabibaba Kütüphanesi**, [Http://Kutuphane.Beyoglu.Bel.Tr/Turabi_Baba_Kutuphanesi/Detay.aspx?SectionId=1504](http://kutuphane.beyoglu.bel.tr/turabi_baba_kutuphanesi/detay.aspx?SectionId=1504) (Erişim Tarihi 30.12.2016).
- Türk Nostalji**, (2012), *Türkiye'nin Hayal Fabrikası: Yeşilçam Sokağı*, [Http://Www.Turknostalji.Com/Turkiyenin-Hayal-Fabrikasi-Yesilcam-Sokagi.Html](http://www.turknostalji.com/turkiyenin-hayal-fabrikasi-yesilcam-sokagi.html), (Erişim Tarihi 10.05.2017).
- Uğur, E.**(2012), *Pera Ve Dört Yol*, [Http://Www.Cekulvakfi.Org.Tr/Makale/Pera-Ve-Dort-Yol](http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/pera-ve-dort-yol) (Erişim Tarihi 21.06.2016).
- Unesco**, (2014), *Unesco Türkiye Millî Komisyonu 2012 - 2013 Faaliyet Raporları*, [Http://Unesco.Org.Tr/Dokumanlar/Kitaplar/Faaliyet_Raporu_2014.Pdf](http://unesco.org.tr/dokumanlar/kitaplar/faaliyet_raporu_2014.pdf) (Erişim Tarihi 17.06.2016).
- Unesco**, (2015), *Kültür Komisyonu Raporu (Clt), Genel Konferans, 38. Oturum, Paris*, [Http://Unesco.Org.Tr/Dokumanlar/Kultur/38gkkr.Pdf](http://unesco.org.tr/dokumanlar/kultur/38gkkr.pdf) (Erişim Tarihi 17.06.2016).

- Unesco**, *Unesco Nedir?*, <Http://Www.Unesco.Org.Tr/?Page=15:62:1:Turkce>, (Erişim Tarihi 17.11.2016).
- Vardar, N.** (2015), <Https://Bianet.Org/Bianet/Toplum/162651-Narmanli-Han-In-Akibetini-Mimari-Acıkladi>, (Erişim Tarihi 09.05.2017).
- Yapıcı, M.** (2017), <Https://Tr.Sputniknews.Com/Turkiye/201703021027463242-Karakoydeki-Tarihi-Paket-Postanesi-De-Yikildi/> (Erişim Tarihi 09.05.2017).
- 2863 Sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**, (1982), *Tanımlar, Md. 6 a, b, c, d*, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2863.pdf>, (erişim tarihi 21.06.2016).
- 5226 Sayılı Sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**, (2004), *Md. 1. 8-10*, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5226.html>, (erişim tarihi 21.06.2016).

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Devra BASMACI
Doğum Tarihi ve Yeri : 31.03.1988 / İSTANBUL
E-Posta : devrabasmaci@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

- **Lisans** : 2012, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Kamu Yönetimi
- **Ön Lisans** : 2009, İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil Meslek Yüksek Okulu, Yerel Yönetimler

